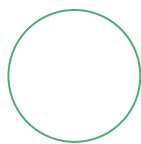
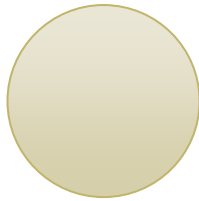

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA
ŚRODOWISKO DLA PLANU
OGÓLNEGO GMINY PRZYTOCZNA**

Autor: Bartosz Skrzypczak

POZNAŃ, LUTY 2026 R.

Spis treści

I WSTĘP	3
I.1. Podstawy formalno-prawne dla sporządzenia opracowania.....	3
I.2. Cele i zakres opracowania	3
I.3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	4
I.4. Powiązanie ustaleń projektu planu ogólnego gminy z innymi dokumentami	4
I.5. Źródła informacji wykorzystane w opracowaniu	5
II OCENA AKTUALNEGO STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO ..	6
II.1. Położenie obszaru objętego planem ogólnym	6
II.2. Charakterystyka fizjograficzna terenu.....	9
II.2.1. Budowa geologiczna i litologia. Ukształtowanie powierzchni terenu	9
II.2.2. Surowce naturalne oraz złoża, obszary i tereny górnicze	14
II.2.3. Stosunki wodne	15
II.2.4. Warunki glebowe	19
II.2.5. Szata roślinna	20
II.2.6. Świat zwierzęcy	22
II.2.7. Dobra kulturowe	23
II.2.9. Krajobraz	24
II.3. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych	26
II.3.1. Inne obszary i elementy chronione	31
III STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARZE OBJĘTYM PRZEWIDYWANYM ODDZIAŁYWANIEM	32
III.1. Jakość i zagrożenia powietrza atmosferycznego	32
III.2. Komfort akustyczny i zagrożenie hałasem.....	33
III.3. Stan gleb oraz degradacja powierzchni gruntu.....	35
III.4. Degradacja i degeneracja szaty roślinnej.....	36
III.5. Jakość wód oraz zagrożenia dla nich	37
III.6. Zagrożenie powodzią	39
III.7. Zagrożenie osuwiskami	39
III.8. Pola elektromagnetyczne	40
IV INFORMACJA O ZAWARTOŚCI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO, JEGO GŁÓWNYCH CELACH I POWIĄZANIACH	41
IV.1. Cele projektu planu ogólnego	41
IV.2. Ustalenia projektu planu ogólnego.....	43
IV.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego gminy	46
V OCENA SKUTKÓW WPŁYWU REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA ORAZ NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE JAKO CAŁOŚĆ	47

V.1. Wpływ na warunki klimatyczne i stan higieny atmosfery	47
V.2. Wpływ na klimat akustyczny	51
V.3. Oddziaływanie na warunki wodne	53
V.4. Wpływ na degradację powierzchni gruntu i gleb	58
V.5. Oddziaływanie na szatę roślinną, populacje zwierząt, grzybów i porostów, a także na formy ochrony przyrody, w tym na różnorodność biologiczną	60
V.5.1. Przewidywane znaczące oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów NATURA 2000 oraz ich integralność.....	61
V.6. Oddziaływanie na krajobraz	63
V.7. Emitowanie pola elektromagnetycznego	64
V.8. Oddziaływanie na ludzi	64
V.9. Oddziaływanie na dobra materialne i zabytki	66
V.10. Oddziaływanie na zasoby naturalne	66
V.11. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	66
V.12. Oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, chwilowe, krótko-terminowe, średnioterminowe i stałe.....	67
V.13. Oddziaływanie skumulowane i znaczące	69
V.14. Zasięg przestrzenny oddziaływań oraz odwracalność zjawisk	70
VI ANALIZA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM I KRAJOWYM ISTOTNYCH DLA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO	71
VII ZGODNOŚĆ ZAPISÓW PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO Z PRZEPISAMI PRAWA DOTYCZĄCYMI OCHRONY ŚRODOWISKA	74
VIII ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO.....	74
IX ROZWIĄZANIA ELIMINUJĄCE LUB OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO ..	75
X PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA.....	77
XI ANALIZA I OCENA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO	78
XII STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM ORAZ WNIOSKI KOŃCOWE.....	80
SPIS TABEL.....	82
SPIS MAP I RYSUNKÓW	83
OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY ŚRODOWISKOWEJ	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

I WSTĘP

I.1. Podstawy formalno-prawne dla sporządzenia opracowania

Podstawa prawna sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko do planu ogólnego gminy wynika przede wszystkim z zapisów:

- art. 46 ust. 1 i art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹;
- art. 13i ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym².

Prognoza jest sporządzana obowiązkowo do każdego projektu planu ogólnego lub jego zmiany, chyba że Wójt Gminy Przytoczna, po uzgodnieniu z niżej wymienionymi organami uzna, iż realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

W przedmiotowym przypadku organ opracowujący projekt planu ogólnego poddaje go wraz z prognozą opiniowaniu / uzgadnianiu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Międzyrzeczu. Organ opracowujący projekt planu bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko oraz opinie ww. organów, a także rozpatruje uwagi i wnioski zgłaszane z udziałem społeczeństwa.

W przedmiotowym opracowaniu wykorzystano również wymagania aktów prawnych związanych z ochroną środowiska i innych przepisów odrębnych.

I.2. Cele i zakres opracowania

Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu planu ogólnego gminy Przytoczna obejmuje cały obszar gminy.

Rada Gminy Przytoczna uchwałą Nr VII.43.2024 z dnia 29 sierpnia 2024 r. przystąpiła do sporządzenia planu ogólnego gminy Przytoczna.

Główne cele niniejszego opracowania to: (1) scharakteryzowanie obecnego stanu środowiska przyrodniczego i sposobu zagospodarowania omawianego terenu; (2) wskazanie skutków realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na: poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego; warunki życia i zdrowia ludzi oraz dobra materialne i dobra kultury; (3) prognozowanie zmian omawianego obszaru w przypadku braku realizacji projektu planu ogólnego; (4) analiza projektu planu ogólnego pod kątem spójności z polityką i celami dokumentów strategicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym oraz międzynarodowym.

Z uwagi na liczne powiązania przestrzenno-funkcjonalne prognoza obejmuje obszar całej gminy Przytoczna wraz z terenami będącymi w zasięgu potencjalnego oddziaływania wynikającego z realizacji ustaleń ocenianego projektu.

W niniejszej pracy analizie i ocenie poddano projekt Planu ogólnego gminy Przytoczna z 2025 r. w postaci rysunku Akt Planowania Przestrzennego_GML oraz uzasadnienia tekstowego i uzasadnienia graficznego planu ogólnego, gdzie uwarunkowania zostały przedstawione na tle stref planistycznych, wykonanym w skali 1:10 000.

¹ ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j.: Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.)

² ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j.: Dz. U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.)

I.3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Na podstawie zebranych materiałów oraz oględzin terenowych³ dokonano: analizy komponentów i cech środowiska przyrodniczego, oceny prawidłowości jego funkcjonowania, oceny stanu funkcjonowania oraz charakterystyki dotychczasowego zainwestowania badanego obszaru. Wnioski wynikające z ww. analiz skonfrontowano z ustaleniami projektu planu ogólnego oraz przepisami prawa ochrony środowiska. Podczas prac nad prognozą wykorzystano metodę indukcyjno-opisową, polegającą na łączeniu w całość informacji o środowisku i jego funkcjonowaniu. Zastosowano również metodę porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości.

I.4. Powiązanie ustaleń projektu planu ogólnego gminy z innymi dokumentami

Na gruncie art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, w szczególności:

- 1) politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego;
- 2) ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- 3) znajdujące się na obszarze gminy:
 - a) formy ochrony przyrody oraz ich otuliny,
 - b) obszary szczególnego zagrożenia powodzią, wały przeciwpowodziowe oraz pasy o szerokości 50 m od stopy wału,
 - c) obszary gruntów zmeliorowanych,
 - d) tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi oraz tereny, na których występują te ruchy,
 - e) strefy ochronne ujęć wody,
 - f) obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych,
 - g) tereny górnicze i obszary górnicze wraz z filarami ochronnymi,
 - h) udokumentowane złoża kopalin, kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla i podziemne bezzbiornikowe magazyny substancji,
 - i) obszary uzdrowisk oraz obszary ochrony uzdrowiskowej,
 - j) zabytki objęte formami ochrony, o których mowa w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r., poz. 1292 ze zm.) lub ujęte w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków oraz dobra kultury współczesnej,
 - k) obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne,
 - l) tereny zamknięte i ich strefy ochronne,
 - m) obszary ograniczonego użytkowania,
 - n) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji,
 - o) obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji,
 - p) obszary ciche w aglomeracji oraz obszary ciche poza aglomeracją,
 - q) grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I-III oraz grunty leśne,
 - r) zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
 - s) obszary pasa nadbrzeżnego, w tym w szczególności pasa technicznego;

³ oględziny przeprowadzono w sierpniu oraz październiku 2025 r.

- 4) rozmieszczenie istniejących i planowanych obiektów infrastruktury społecznej, transportowej i technicznej wraz z obowiązującymi dla nich ograniczeniami w zagospodarowaniu;
- 5) rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz krajobrazy priorytetowe;
- 6) opracowanie ekofizjograficzne w zakresie wymagań, o których mowa w art. 72 ust. 1-3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska;
- 7) zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminie.

Teren objęty niniejszym opracowaniem obejmuje obszar całej gminy Przytoczna i zajmuje powierzchnię ok. 184,8 km². Gmina Przytoczna położona jest w województwie lubuskim, w środkowo-wschodniej części powiatu międzyrzeckiego.

1.5. Źródła informacji wykorzystane w opracowaniu

Prognozę oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego projektu planu ogólnego sporządzono w oparciu o dostępne materiały archiwalne, publikacje mapowe, literaturę oraz materiały niepublikowane. W niniejszej pracy wykorzystano następujące materiały:

- 1) Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Przytoczna.
- 2) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przytoczna na lata 2021-2025 z perspektywą do roku 2029.
- 3) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przytoczna na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2023.
- 4) Raport o stanie gminy Przytoczna za 2023 r.
- 5) Plan Gospodarki Odpadami Gminy Przytoczna.
- 6) Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego do roku 2027.
- 7) Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych. 2020.
- 8) Audyt Krajobrazowy Województwa Lubuskiego.
- 9) Państwowy Instytut Geologiczny. 2006. Objąsnienia do mapy geosrodowiskowej. Arkusz Skwierzyna (428)
- 10) Państwowy Instytut Geologiczny. 2005. Objąsnienia do mapy geosrodowiskowej. Arkusz Międzychód (429).
- 11) Mapa topograficzna w skali 1:10 000;
- 12) Mapa hydrograficzna w skali 1:10 000;
- 13) Przeglądowa mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:300000, arkusz C1 Zbąszyń. Instytut Geologiczny. 1961 r.
- 14) Mapa Gleb Polski, IUNiG Puławy, w skali 1: 300 000, arkusz C1 Zbąszyń.
- 15) Mapa Geologiczna Polski, Państwowy Instytut Geologiczny, w skali 1: 300 000, arkusz C1 Zbąszyń. 1948 r.
- 16) Przeglądowa Mapa Geomorfologiczna Polski w skali 1: 500 000, arkusz Poznań. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN.
- 17) Rada Ministrów RP. 2000. Polska 2025 - Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
- 18) Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011.

- 19) Szuflicki M., Malon A., Tymiński M. (red). 2025. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024 r. Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa.
- 20) Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RP. 2011. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
- 21) Kupidura A., Łuczewski M., Kupidura P. 2011. Wartość krajobrazu. Rozwój przestrzeni obszarów wiejskich. PWN, Warszawa.
- 22) Kondracki J. 2009. Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa.
- 23) GIOŚ. 2025. Ocena roczna jakości powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2024.
- 24) GIOŚ. 2020. Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku za lata 2017-2019 w województwie lubuskim.
- 25) Matuszkiewicz W. 2008. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski, PWN, Warszawa.
- 26) Matuszkiewicz J. M. 2008. Potencjalna roślinność naturalna Polski. IGIPZ PAN, Warszawa.
- 27) Matuszkiewicz J. M. 2008. Regionalizacja geobotaniczna Polski. IGIPZ PAN, Warszawa.
- 28) Dobrzańska B., Dobrzański G., Kiełczewski D. 2009. Ochrona środowiska przyrodniczego. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- 29) Olaczek R. 1974. Kierunki degeneracji fitocenoz leśnych i metody ich badania. Phytocoenosis. 3.3/4:179-187, Warszawa – Białowieża.
- 30) Macioszyk A. (red.). 2006. Podstawy hydrogeologii stosowanej. PWN, Warszawa

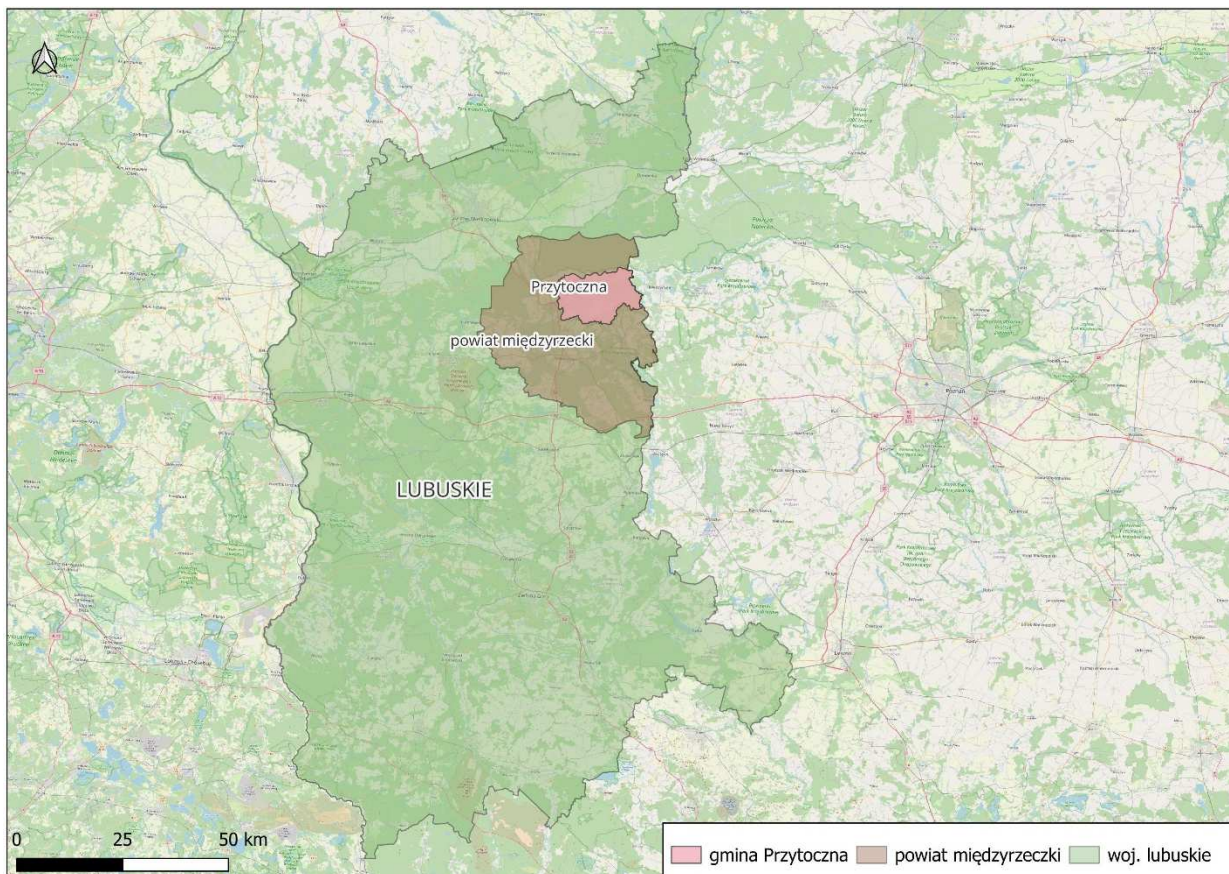
Ponadto korzystano z danych Głównego Urzędu Statystycznego, informacji zawartych na stronie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku (<https://www.bialystok.wios.gov.pl/>), ze stron Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (<http://www.gios.gov.pl>), z internetowej bazy Rejestru Obszarów Górniczych (<http://baza.pgi.waw.pl/geow>), z internetowych stron Projektu Geoportal.pl (www.geoportal.gov.pl), ze stron internetowych Geoportalu Państwowego Instytutu Geologicznego (<http://ikar2.pgi.gov.pl>), a także ze stron internetowych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (<http://www.sejm.gov.pl/prawo/prawo.html>).

Kolejnym źródłem informacji i weryfikacji zebranego materiału były oględziny terenu gminy Przytoczna (w sierpniu 2025 r.). Wszystko to pozwoliło na ustalenie użytkowania terenu i rozpoznania aktualnego stanu środowiska w badanym rejonie.

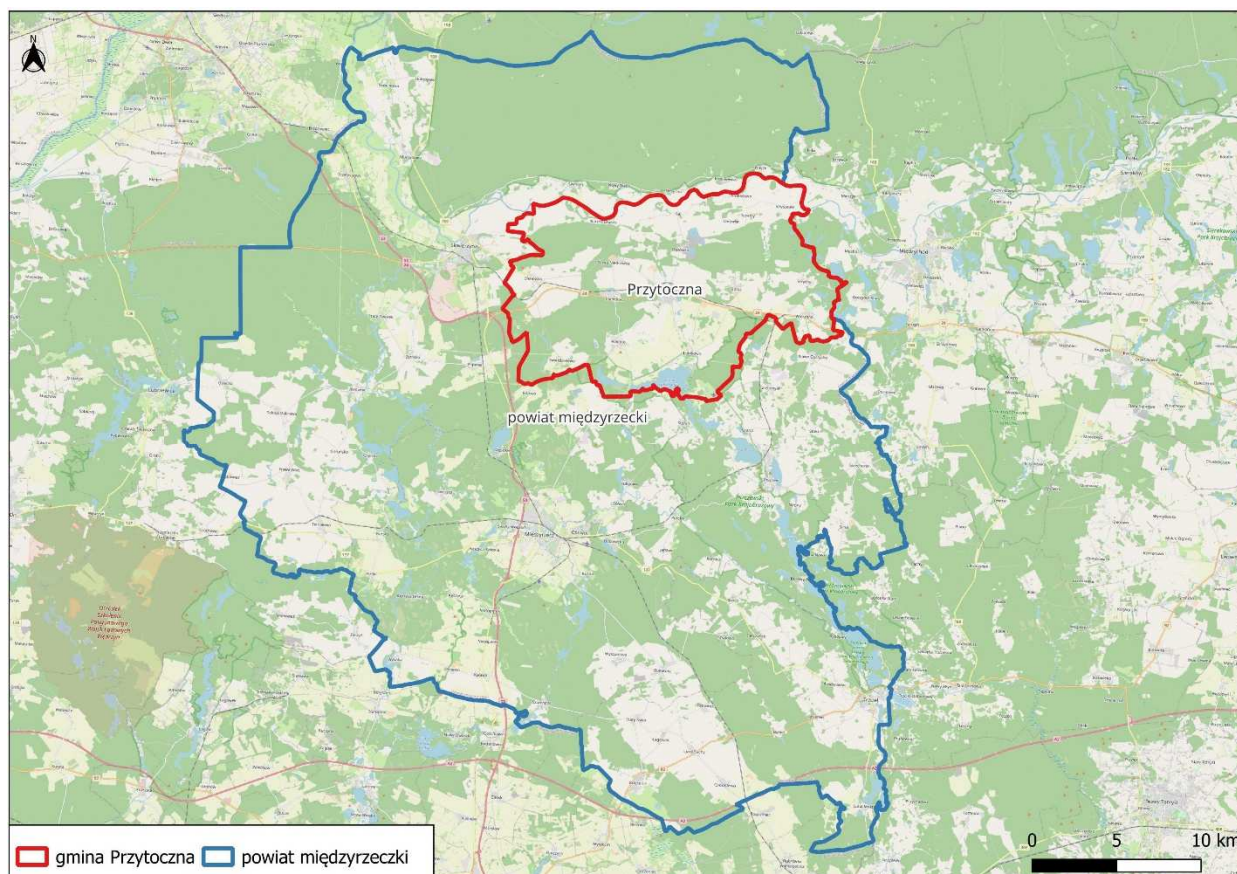
II OCENA AKTUALNEGO STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

II.1. Położenie obszaru objętego planem ogólnym

Teren objęty niniejszym opracowaniem obejmuje teren całej gminy Przytoczna, tj. obszar o powierzchni ok. 184,8 km². Gmina Przytoczna położona jest w województwie lubuskim, w środkowo-wschodniej części powiatu międzyrzeckiego. Położenie gminy Przytoczna na tle powiatu międzyrzeckiego i województwa lubuskiego przedstawiają mapy nr 1 i nr 2.

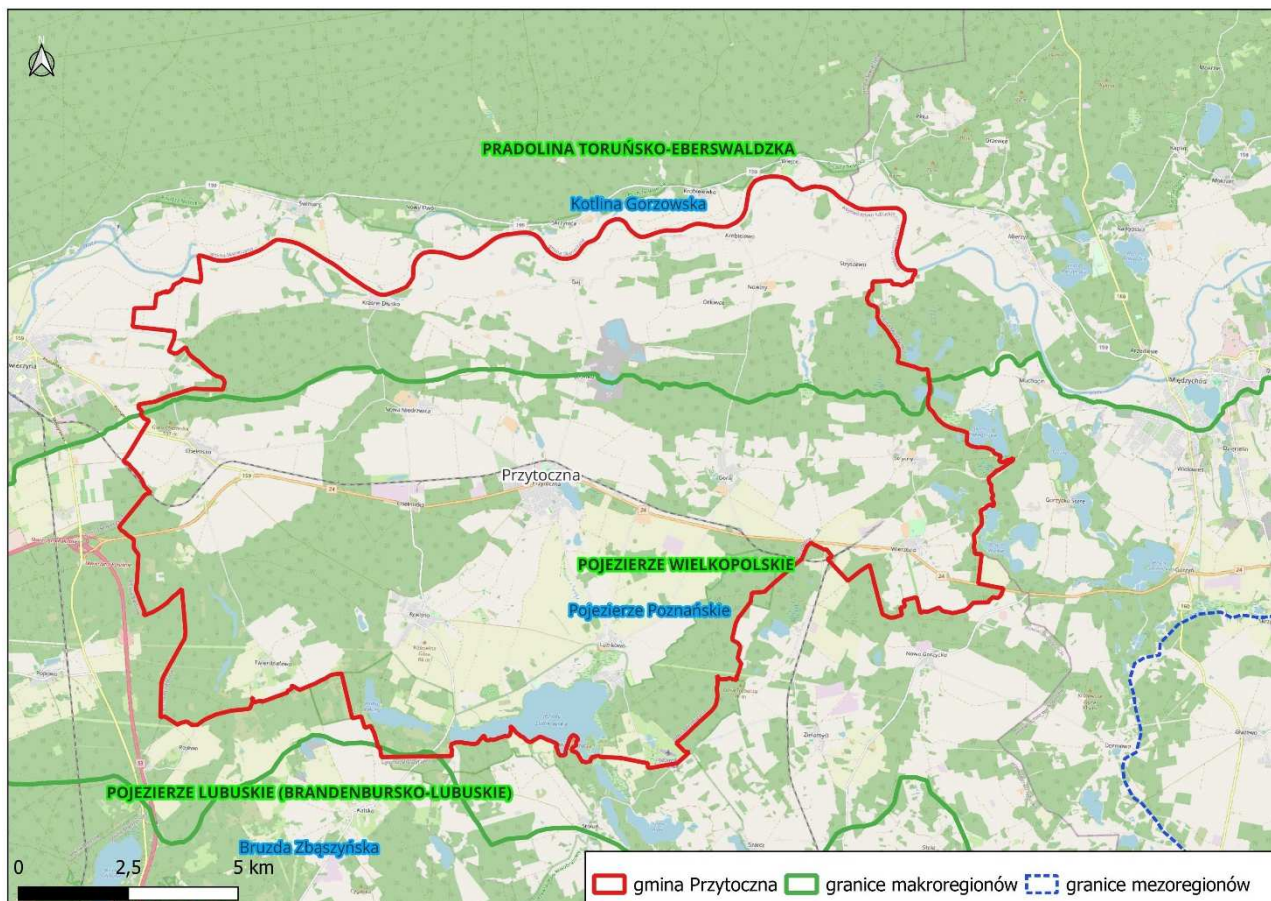

Mapa 1. Położenie obszaru objętego planem ogólnym.
Źródło: opracowanie własne. Podkład mapowy: OpenStreetMap.

Mapa 2. Położenie obszaru objętego opracowaniem ekofizjograficznym.
Źródło: opracowanie własne. Podkład mapowy: OpenStreetMap.

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski J. Kondrackiego (2001 r.) Gmina Przytoczna leży w megaregionie: Pozaalpejska Europa Środkowa oraz w prowincji: Niż Środkowoeuropejski. Gmina leży w obszarze trzech makroregionów: Pojezierza Wielkopolskiego (315.5) – zdecydowanie większość obszaru gminy, Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (315.3) – północna część gminy oraz Pojezierza Lubuskiego (315.4) – jedynie niewielki fragment południowego obszaru gminy. Położenie gminy Przytoczna na tle makroregionów oraz mezoregionów przedstawia mapa nr 3.

Mapa 3. Położenie obszaru objętego niniejszym opracowaniem na tle makroregionów i mezoregionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w serwisie <https://www.geoportal.gov.pl/>.

Podkład mapowy: OpenStreetMap.

Gmina Przytoczna położona jest w obrębie wyznaczonego przez IBS PAN w 2012 r. fragmentu Północno-Centralnego (KPnC) Korytarza Ekologicznego o znaczeniu krajowym dla swobodnej migracji zwierząt. Przez gminę przebiega część korytarza Lasy zachodniej Wielkopolski (KPnC-19A). Położenie obszaru objętego niniejszym opracowaniem na tle korytarzy ekologicznych przedstawia mapa nr 4.

obszarze sąsiednich arkuszy. Podobnie piaski, mułki i ły górnooligocenske (warstwy leszczyńskie) o miąższości do 10 metrów. Cały kompleks utworów paleogenu osiąga miąższość około 40 m.

Utwory neogenu (miocenu i pliocenu) rozpoczynają osady miocenu dolnego. Są to piaski, mułki i ły warstw dąbrowskich i rawickich o miąższości około 30 metrów. Wyżej zalegają osady ilasto-piaszczyste z wkładkami węgla brunatnego – warstwy ścinawskie, o miąższości około 40 metrów. W Krasnym Dłusku osady warstw ścinawskich występują w obrębie kry glacialnej. W miocenie środkowym powstały piaski, ły, mułki oraz warstewki węgla brunatnych warstw pawłowickich, adamowskich, środkowopolskich oraz poznańskich dolnych, o sumarycznej miąższości dochodzącej do 60 m, zaburzone glacitektonicznie. Miocen środkowy – pliocen reprezentowany jest przez ły, mułki i piaski warstw poznańskich górnych, o miąższości do kilkunastu metrów. Miąższość osadów neogenu dochodzi do 180-240 m. Na powierzchni terenu odśłaniają się tylko utwory czwartorzędowe. Osady zlodowaceń południowopolskich zachowały się jedynie w obniżeniach terenu, zwłaszcza w rynnach erozyjnych, gdzie ich miąższość dochodzi do 100 m, natomiast na obszarach wysoczyzn zostały zerodowane. Zlodowacenie Nidy pozostawiło gliny zwałowe poprzedzielane warstwami wodnolodowcowych piasków średnio- i drobnoziarnistych, pyłowatych, miejscami ze żwirkami oraz z mułkami zastoiskowymi. Miejscami pod glinami występuje bruk morenowy. Osady te są silnie zaburzone glacitektonicznie. Zlodowacenie sanu pozostawiło piaski wodnolodowcowe drobnoziarniste, z wkładkami piasków różnoziarnistych ze _wirkami i przewarstwieniami piasków silnie gliniastych, mułki zastoiskowe (dolne), gliny zwałowe z rozdzielającymi je piaskami różnoziarnistymi. Na glinach zalegają mułki zastoiskowe (górne) oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe. Z interglacjałem ferdynandowskim prawdopodobnie można wiązać kilkumetrowej miąższości drobnoziarniste piaski rzeczne. W czasie zlodowacenia wilgi osadziły się ciemnoszare gliny zwałowe oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe o miąższości od kilku do ponad 30 m. Z interglacjału mazowieckiego pochodzą mułki, ły i piaski jeziorne zaburzone glacitektonicznie, piaski, piaski ze żwirami i mułki rzeczne oraz torfy nawiercone w Rokitnie. Miąższości tych utworów dochodzą do 60 m.

Utwory zlodowaceń środkowopolskich występują szerzej na badanym obszarze. Osadziły się wtedy piaski i żwiry wodnolodowcowe (dolne), zróżnicowane gliny zwałowe, tworzące na całym obszarze arkusza Skwierzyna (zachodnia i centralna część gminy) dość jednolitą pokrywę o wyrównanej miąższości kilkunastu metrów, piaski i żwiry akumulacji szczelinowej, ły zastoiskowe i piaski, i żwiry wodnolodowcowe (górne). Z okresu interglacjału lubawskiego pochodzą piaski i mułki rzeczne, natomiast ze zlodowacenia warty piaski i żwiry wodnolodowcowe (dolne), gliny zwałowe, mułki zastoiskowe oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe (górne). Łączna miąższość tych osadów dochodzi do kilkudziesięciu m. Osady zlodowaceń północnopolskich są najlepiej odślonięte. Ich miąższość dochodzi do ponad 30 m. Reprezentują zlodowacenie Wisły, stadiał górny, fazę leszczyńską i poznańską (nierozdzielone). Są to piaski i żwiry wodnolodowcowe (dolne), mułki zastoiskowe, piaski i żwiry akumulacji szczelinowej, gliny zwałowe, piaski lodowcowe, piaski i żwiry ozów, piaski terasów kemowych, piaski i żwiry kemów, piaski i żwiry wodnolodowcowe (górne) oraz piaski i żwiry rzeczne terasów nadzalewowych 17,0-20,0, 13,0-15,0, 8,0-10,0 i 4,0-6,0 m n. p. rzeki. Utwory oligocenu, miocenu i czwartorzędu (zwłaszcza starszych zlodowaceń) są silnie zdeformowane glacitektonicznie – sfaldowane, a nawet złuszkowane. Szczególne nasilenie tych procesów nastąpiło w południowo-zachodniej części omawianego obszaru. Jako osady czwartorzędu nierozdzielonego opisano piaski i mułki jeziorne występujące w podłożu torfowisk, piaski ze żwirami i gładzikami zwietrzelinowe, piaski i gliny deluwialne, piaski stożków napływowych,

piaski rzeczne terasów zalewowych 2,0-5,0 m n.p. rzeki oraz piaski eoliczne. Najmłodsze osady – holoceni, to mułki i mułki torfiaste, miejscami z domieszką piasków (mady), namuły, kreda jeziorna, gytie i torfy. Ich miąższość rzadko przekracza kilka metrów.

Wschodnia część gminy:

W budowie geologicznej obszaru arkusza Międzychód (wschodnia część gminy Przytoczna) można wyróżnić kompleksy skał paleozoicznych, mezozoicznych i kenozoicznych. Teren ten obejmuje północno-wschodnią część monokliny przedsudeckiej oraz wysuniętą w kierunku południowo-wschodnim część synklinorium szczecińskiego, na końcu którego znajduje się regionalny ciąg tektonicznych zaburzeń i związanych z tym wydzwignięć osadów permomezozoicznych zwanych blokiem Gorzowa.

Utwory permu dolnego stanowią dacyty oraz piaskowce, mułowce i iłowce czerwonego spągowca o zmiennej miąższości od 140 do ponad 300 metrów. Perm górny – cechsztyń wykształcony jest w postaci 4 cyklotemów o łącznej miąższości około 700 metrów. Cyklotemy tworzą naprzemianległe warstwy anhydritów, soli, dolomitów, wapieni i osadów ilastych. W utworach należących do cechsztynu stwierdzono występowanie ropy naftowej i gazu ziemnego.

Mezozoik budują skały trasy, jury i kredy. Trias zalegający zgodnie na osadach cechsztynu osiąga na obszarze arkusza miąższość około 1400 metrów. Jest on wykształcony w postaci mułowców, iłowców, piaskowców, wapieni i dolomitów pstręgo piaskowca, wapieni, dolomitów i iłowców wapienia muszlowego oraz iłowców i mułowców kajpru oraz retyku. Osady jury stanowią kompleks piaskowców, iłowców i mułowców z wkładkami wapieni o miąższości przekraczającej 500 metrów. Kreda dolna to ciemnoszare mułowce i piaskowce o miąższości około 20 metrów. Utwory kredy górnej osiągające miąższość około 500 metrów są wykształcone w postaci wapieni oraz margli. Osady te stanowią podłoże utworów kenozoicznych na obszarze całego arkusza.

Osady kenozoiku na obszarze arkusza Międzychód zalegają niezgodnie na utworach kredy. Sumaryczna miąższość osadów paleogenu i neogenu zawiera się w granicach od 80 do 220 metrów. Paleogen tworzą piaski i mułki glaukonitowe, piaski, mułki węgliste z wkładkami oraz okruchami węgla brunatnego o zmiennej miąższości.

Neogen budują osady miocenu. Są to piaski, ły i mułki z węglem brunatnym tworzące formacje węglonośne (na obszarze arkusza: gorzowska, ścinawska, adamowska, poznańska). Miocen był okresem sprzyjającym gromadzeniu się roślinnych szczątków organicznych, które po uwęgleniu dały początek różnego rodzaju utworom fitogenicznym – od czystych węgli brunatnych po mieszaniny uwęglonej materii fitogenicznej i substancji mineralnej (ły węgliste, mułki węgliste, zawęglone mułki brunatne, pyły brunatne). Często niepełne profile osadów miocenu ze zdenudowanymi partiami stropowymi są glacitektonicznie zaburzone. Pokłady węgla również mają bardzo zmienne miąższości i nie wszędzie występują. Powierzchnia stropu utworów trzeciorzędowych jest bardzo urozmaicona i poprzecinana głęboko wciętymi rynnami erozyjnymi. Mioceńskie mułki i ły zostały stwierdzone na powierzchni terenu w strefie krawędziowej doliny Warty w okolicy Nowego Zatemia (gm. Międzychód).

Niemal całą powierzchnię terenu arkusza Międzychód pokrywają osady lodowcowe i wodnolodowcowe zlodowaceń południowopolskich, środkowopolskich północnopolskich, rzeczne i jeziorne interglacjału emskiego oraz osady holoceni. Największe miąższości tych osadów dochodzą do 200 metrów.

Profil osadów plejstoceńskich rozpoczynają gliny zwałowe i morenowe zlodowaceń południowopolskich (nidy i sanu) o miąższości około 60 - 80 m. Osady interglacjału wielkiego

zachowane fragmentarycznie zbudowane są z piasków i żwirów rzecznych oraz rzecznotodowcowych.

Osady zlodowaceń środkowopolskich to dwa lub trzy poziomy glin morenowych zlodowacenia odry i warty, rozdzielone w południowej części obszaru arkusza utworami fluwioglacjalnymi i fluwialnymi. Miąższość ich jest bardzo zróżnicowana. W wyniku późniejszych procesów erozyjnych poziom ten uległ niekiedy zupełnej degradacji. Interglacjał eemski pozostawił fragmenty osadów piaszczysto-żwirowych o niewielkiej miąższości. Osady zlodowaceń północnopolskich reprezentowane są na prawie całym obszarze arkusza Międzychód (wschodnia część gminy). Są to między innymi:

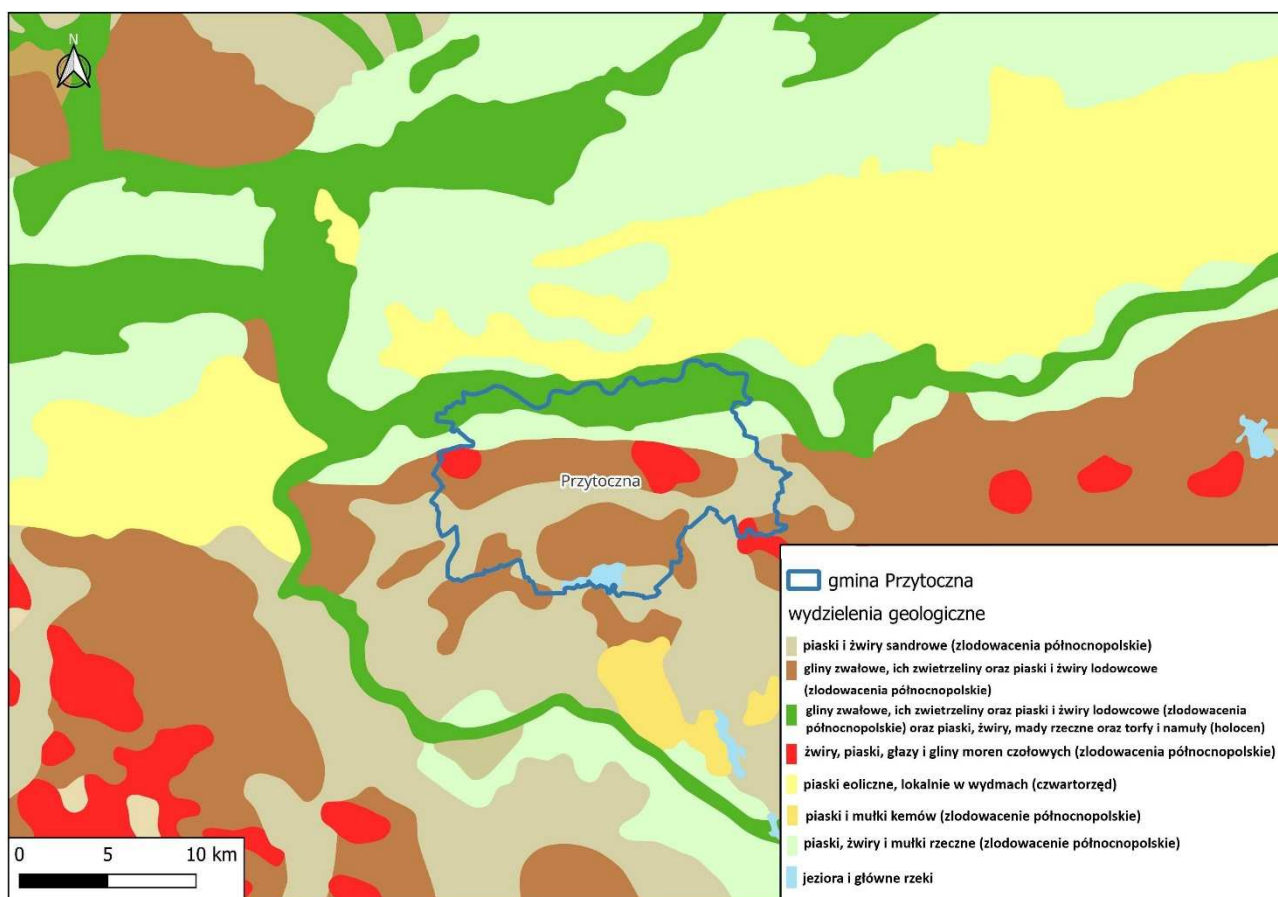
- osady moren czołowych tworzących ciąg stromych wzgórz ciągnących się od Goraja na zachodzie po Kamionna, o szerokości od 0,5 do 2,5 km i wysokości do 30 m,
- piaski, żwiry i głazy moren martwego lodu we wschodniej i centralnej części arkusza Międzychód,
- piaski i żwiry ozów.

Najbardziej charakterystyczny i znany jest oz gorajski. Tworzy on łańcuch krętych, wąskich (100-250 m) wielowierzchołkowych wzgórz ciągnących się od Szarcza (gm. Pszczew) wzdłuż zachodniej granicy arkusza Międzychód na północ w okolice wsi Goraj (na arkuszu Skwierzyna). Łączna długość tego ozu wynosi 8 km, a jego wysokość waha się w granicach od 15 do 30 m. Pozostałe ozy są zlokalizowane także w południowej części obszaru arkusza,

Osady holocenu reprezentowane są przez:

- piaski, mułki piaszczyste i piaski mułkowate wyższego tarasu zalewowego Warty,
- piaski tarasu jeziornego występujące lokalnie około 1–1,5 m ponad linia brzegowa jezior rynnowych np. jeziora: Bielskie, Gorzyńskie, Winnogórskie, Miejskie, Brzeskie,
- utwory fitogeniczne – gytie, kreda jeziorna, torfy, mułki torfiaste, piaski humusowe występujące w dolinach rzecznych i obszarach przyjeziornych.

Wydzielenia geologiczne na obszarze gminy Przytoczna oraz w jej najbliższej okolicy przedstawiono na mapie nr 5.

Mapa 5. Wydzielenia geologiczne na obszarze gminy Przytoczna oraz w jej najbliższej okolicy.

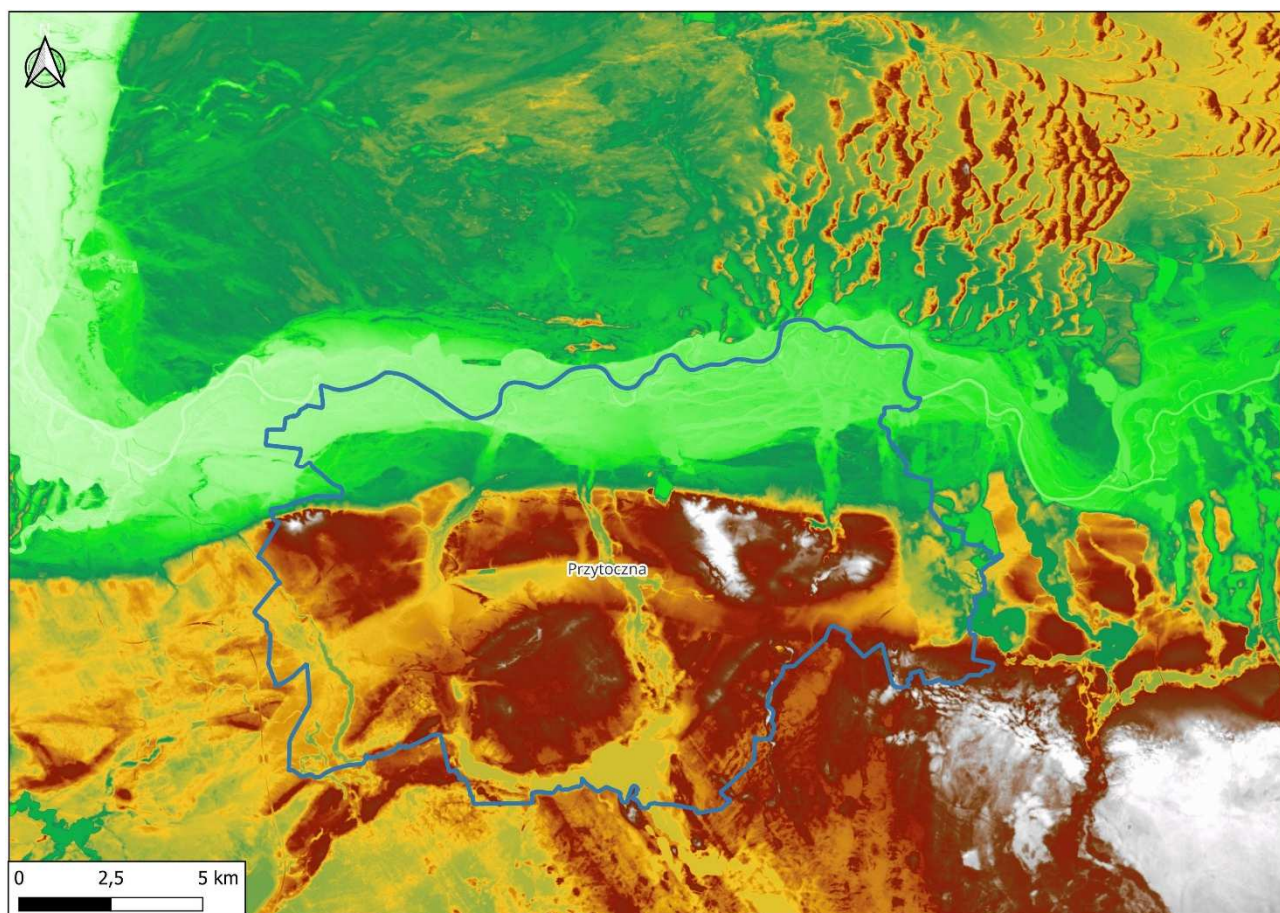
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Państwowy Instytut Geologiczny.

Ukształtowanie powierzchni terenu

Okolice Przytocznej są bardzo urozmaicone ze względu na rzeźbę terenu, ponieważ została ukształtowana poprzez zlodowacenia, które doprowadziły do powstania wielu zróżnicowanych form polodowcowych z licznymi wzgórzami i obniżeniami terenu. Cofający się lodowiec pozostawił po sobie wiele jezior, do których zaliczamy: Jezioro Lubikowskie, Rokitno, Wierzбно, Mniszek, Przytoczno czy Żabno. Są to jeziora morenowe o bardzo rozwiniętej linii brzegowej, położone pośród wzgórz zarośniętych lasami. Północną granicę gminy stanowi rzeka Warta z łakami, rozlewiskami i starorzeczami. Prawie cały obszar gminy należy do zlewni Warty, jedynie jego południowa część leży w zlewni pośredniej rzeki Obry.

Najniżej położone tereny występują w północnej części gminy dolinie Warty – ok. 25-35 m n.p.m. Najwyżej położone tereny (ok. 115 m. n.p.m.) znajdują się w centralno-wschodniej części gminy – okolice m. Goraj.

Na rysunku nr 1 przedstawiono stosunki wysokościowe omawianego obszaru.

Rysunek 1. Stosunki wysokościowe na obszarze gminy Przytoczna i najbliższej okolicy.
Koloriem zielonym wskazano miejsca o najniższej wysokości nad poziomem morza.
Kolorami: białym, brązowym oraz czerwonym – najwyżej położone tereny.

II.2.2. Surowce naturalne oraz złoża, obszary i tereny górnicze

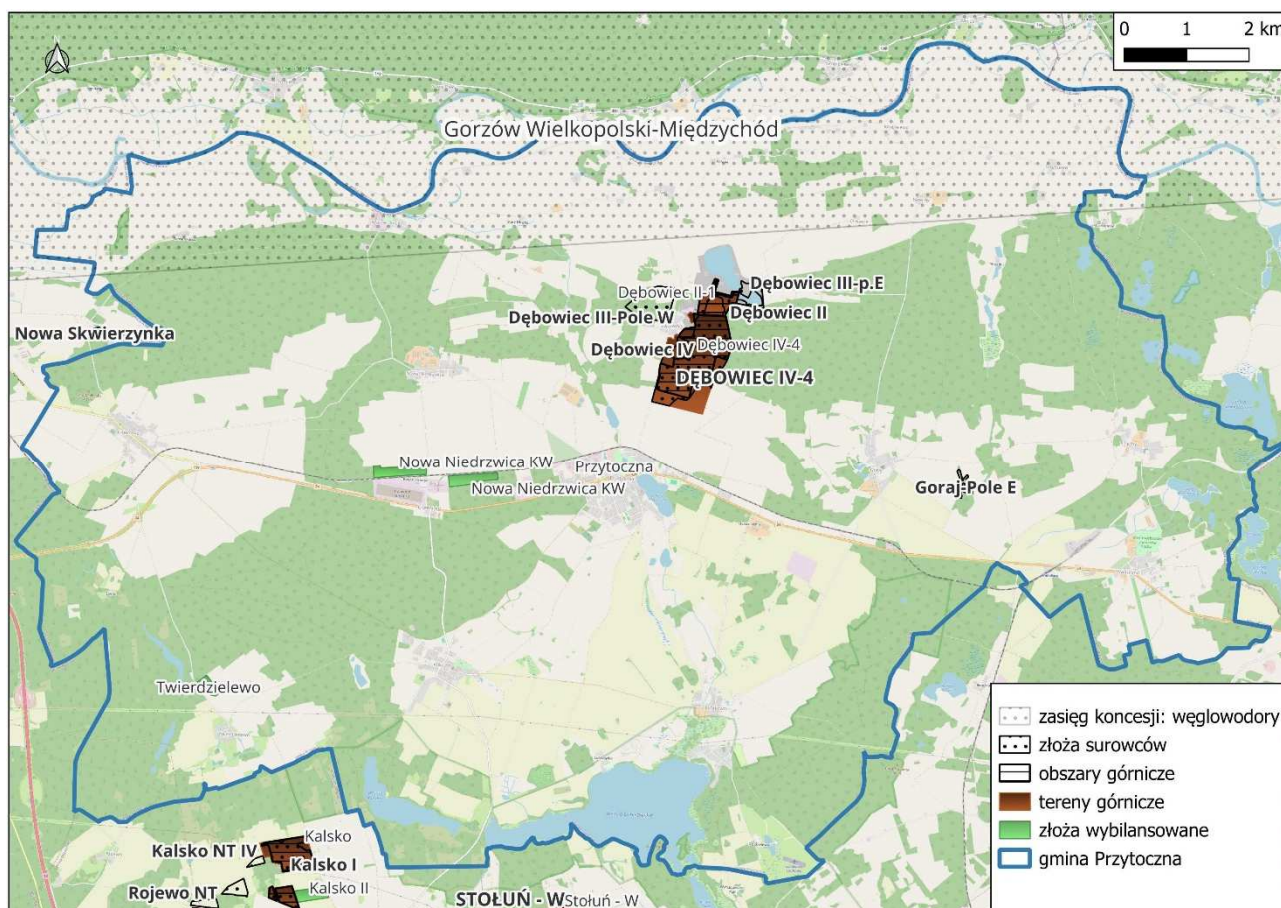
Na obszarze gminy występują obecnie dwa eksploatowane złoża kruszyw naturalnych. Znajdują się one w rejonie miejscowości Dębówka. Szczegóły dotyczące obowiązujących koncesji na terenie gminy, wydanych przez Marszałka Województwa Lubuskiego, przedstawia tabela nr 1.

Nazwa Podmiotu	Numer koncesji	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Data ważności koncesji
Szczecińskie Kopalnie Surowców Mineralnych S.A.	DW.III.7422.20.2013	Dębowiec II-1	Kruszywo naturalne	9.05.2033 r.
Szczecińskie Kopalnie Surowców Mineralnych S.A.	DW.III.7422.37.2016	Dębowiec IV-3	Kruszywo naturalne	5.07.2042 r.

Tabela 1. Wykaz obowiązujących koncesji na wydobywanie kopaliny ze złóż, dla których organem koncesyjnym jest Marszałek Województwa Lubuskiego.

Źródła: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/>; <https://przytoczna.e-mapa.net/>.

Północny fragment gminy znajduje się także zasięgu koncesji na poszukiwanie i rozpoznanie oraz wydobywanie złoża ropy naftowej i gazu ziemnego pn. „Gorzów Wielkopolski -Międzychód”. Położenie złóż surowców (w tym złóż wybilansowanych), a także obszarów górniczych na obszarze gminy Przytoczna oraz w jej najbliższej okolicy przedstawiono na mapie nr 6.

Mapa 6. Położenie złóż surowców (w tym złóż wybilansowanych), a także obszarów górniczych na obszarze gminy Przytoczna oraz w jej najbliższej okolicy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Państwowy Instytut Geologiczny.
Podkład mapowy: OpenStreetMap.

II.2.3. Stosunki wodne

Gmina Przytoczna położona jest w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Warty, w zlewni trzech rzek:

- północna i zachodnia część gminy położona jest w zlewni jednolitej części wody powierzchniowej rzecznej pn. Warta od Kamionki do Obry RW600012187799;
- centralna część gminy położona jest w zlewni jednolitej części wody powierzchniowej rzecznej pn. Męcinka RW600018187789;
- południowo-wschodnia część gminy położona jest w zlewni jednolitej części wody powierzchniowej rzecznej pn. Dormowska Struga RW600010175032.

Ponadto, tereny leżące w gminie Przytoczna znajdują się w zasięgu zlewni następujących jezior:

- LW10320 Wielkie,
- LW10321 Muchocińskie,
- LW10332 Lubikowskie,
- LW10333 Rokitno,
- LW10378 Głębokie.

Głównym elementem sieci hydrograficznej na terenie gminy Przytoczna i gmin ościennych jest rzeka Warta. Warta płynie w uregulowanym i obwałowanym korycie zgodnie z przebiegiem pradoliny, równoleżnikowo przez cały obszar ze wschodu na zachód. Koryto Warty na wschodzie znajduje się przy prawym zboczu obniżenia pradolinowego, stąd po południowej stronie występują największe nagromadzenia starych koryt i starorzeczy. Największym dopływem Warty na obszarze

gminy Przytoczna jest potok Mięcinka. Wypływa on z jeziora Lubikowskiego i płynąc w kierunku północnym przepływa przez większe jeziora: Mniszek, Przytoczno i Nadolno. Warta, Męcinka i kilka cieków bez nazwy odwadniają obszar gminy.

Wody jezior charakteryzuje się dużą przeźroczystością. Są to jeziora morenowe o bardzo urozmaiconej linii brzegowej, najczęściej położone wśród wzgórz porośniętych lasami. W obszarze gminy występują jeziora; są to:

LW10332 Jez. Lubikowskie - powierzchnia 314,7 ha, położone na granicy z gminą Przytoczna. Jezioro rynnowe, głębokie, leży na pagórkowatym terenie Bruzdy Zbąszyńskiej. Zlewnię jeziora charakteryzuje różnorodne zagospodarowanie, brzeg północny przylega bezpośrednio do pól i łąk, a pozostałe brzegi porośnięte są lasem. Jezioro charakteryzuje się bardzo dobrze rozwiniętą linią brzegową. Urozmaicone dno zbiornika posiada kilka głęboczków. Główny dopływ do Jeziora Lubikowskiego niesie wody z sąsiedniego Jeziora Czarnego;

LW10333 Jez. Rokitno - powierzchnia 61,5 ha, położone w kompleksie tzw. jezior obrzańskich. Nie posiada jednak połączenia z tymi jeziorami, jest bezodpływowe. Zlewnia bezpośrednia jeziora to tereny w przewadze leśne. Brak na terenie zlewni bezpośredniej jeziora żadnej miejscowości.

Jez. Rokitno Małe - powierzchnia 6,60 ha. Jezioro otoczone lasami, leży 1 km na zachód od miejscowości Rokitno. Misa jeziora ma wydłużony kształt, który jest charakterystyczny dla jezior rynnowych. Jest to jezioro bezodpływowe, o zaawansowanym stopniu eutrofizacji, zwierciadło wody w przeważającej części pokryte jest roślinnością wodną, głównie trzciną pospolitą;

Jez. Wierzbno (Wierzbińskie) - powierzchnia 18,16 ha. Jezioro położone wśród lasów sosnowych, w odległości 1,5 km na południe od miejscowości Strychy oraz 1,5 km na północ od miejscowości Wierzbno. Jest to jezioro bezodpływowe, o zaawansowanym stopniu eutrofizacji, w szczególności procesowi temu poddana jest zatoka zlokalizowana na wschodnim krańcu jeziora;

Jez. Nadole (Nadolno) – powierzchnia 4,06 ha. Jezioro położone wśród terenów uprawnych w odległości kilkuset metrów od północnych krańców miejscowości Przytoczna. W pobliżu zachodnich brzegów jeziora zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków gminy Przytoczna. Jest to jezioro przepływowe;

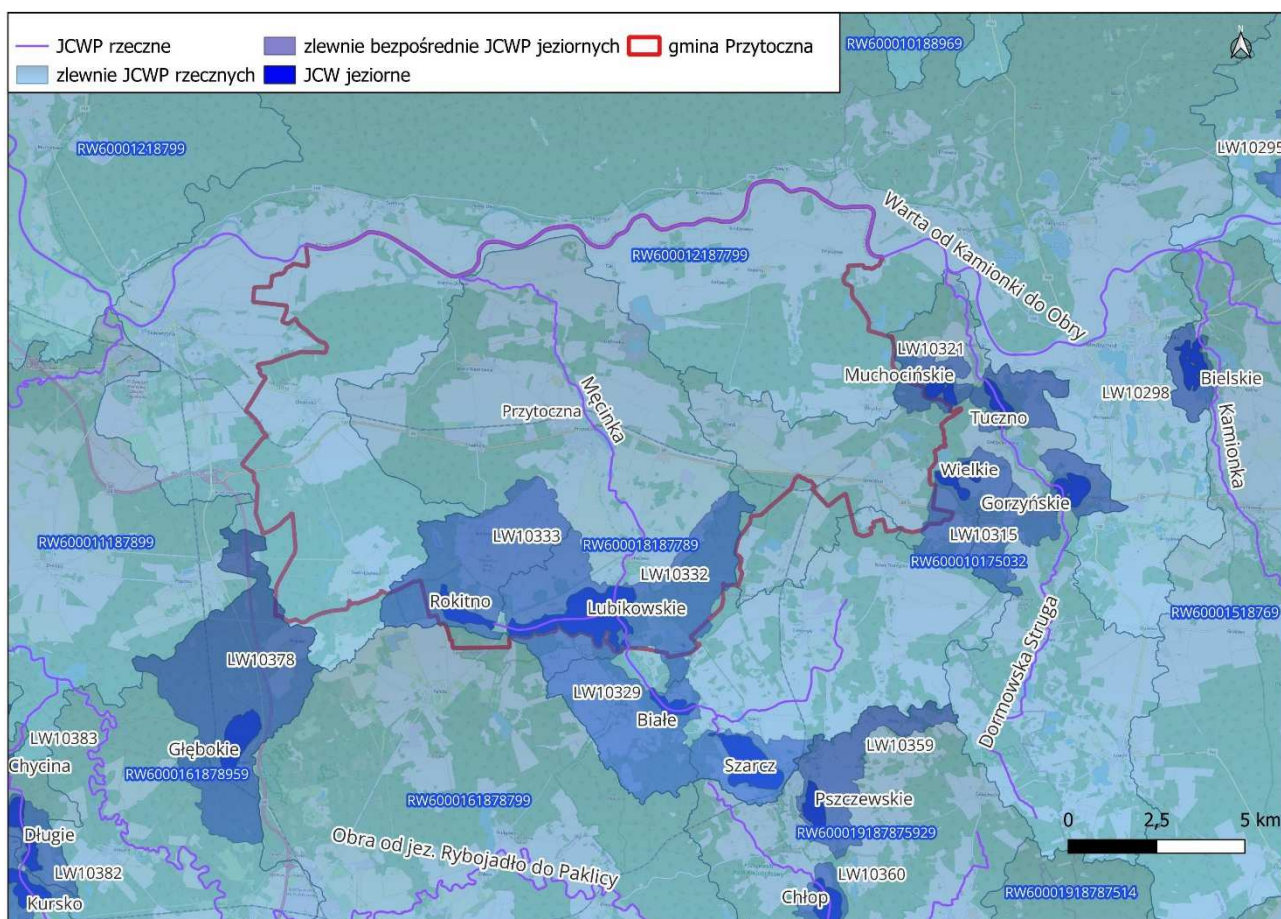
Jez. Płotkowe (Plesno) - powierzchnia 9,78 ha. Jezioro położone wśród lasów sosnowych w odległości 1 km na południowy zachód od miejscowości Strychy. Jest to jezioro bezodpływowe, o zaawansowanym stopniu eutrofizacji, brzegi w przeważającej części pokryte są gęstą roślinnością wodną, reprezentowaną głównie przez trzcinę pospolitą;

Jez. Przytoczno - powierzchnia 26 ha, Jezioro położone przy wschodnich krańcach miejscowości Przytoczna, na jego północnym brzegu zlokalizowano gminne kąpielisko. Misa jeziora ma wydłużony kształt, który jest charakterystyczny dla jezior rynnowych. Jest to jezioro przepływowe;

Jez. Żabno (Żabie) I i II - powierzchnia 10,9 oraz 7,10 ha. Zlokalizowane w południowo-zachodniej części gminy Przytoczna. Te dwa jeziora mają charakter jezior rynnowych. Są wydłużone, przypominając niekiedy doliny rzeczne. Wyróżniają się charakterystyczną, prawie równoległą linią brzegową. Występują razem, układając się w charakterystyczne ciągi. Dna tych jezior są bardzo urozmaicone.

Ponadto na obszarze gminy znajduje się także sztuczny, powyrobowy zbiornik wodny Dębówko o pow. 20 ha.

Położenie jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (w tym ich zlewni) i jeziornych względem granic gminy Przytoczna przedstawiono na mapie nr 7.

Mapa 7. Położenie zlewni jednolitych części wód rzecznych, a także jednolite części wód rzecznych znajdujące się na terenie gminy Przytoczna oraz w jej najbliższej okolicy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie zawartych w serwisie <https://apgw.gov.pl/pl/III-cykl-materialy-do-pobrania>

Zbiorowe zaopatrzenie w wodę realizowane jest przez spółkę WOKAMID, która zaopatruje mieszkańców gminy Przytoczna w wodę pitną z dziewięciu ujęć i stacji uzdatniania wody, które znajdują się w następujących miejscowościach:

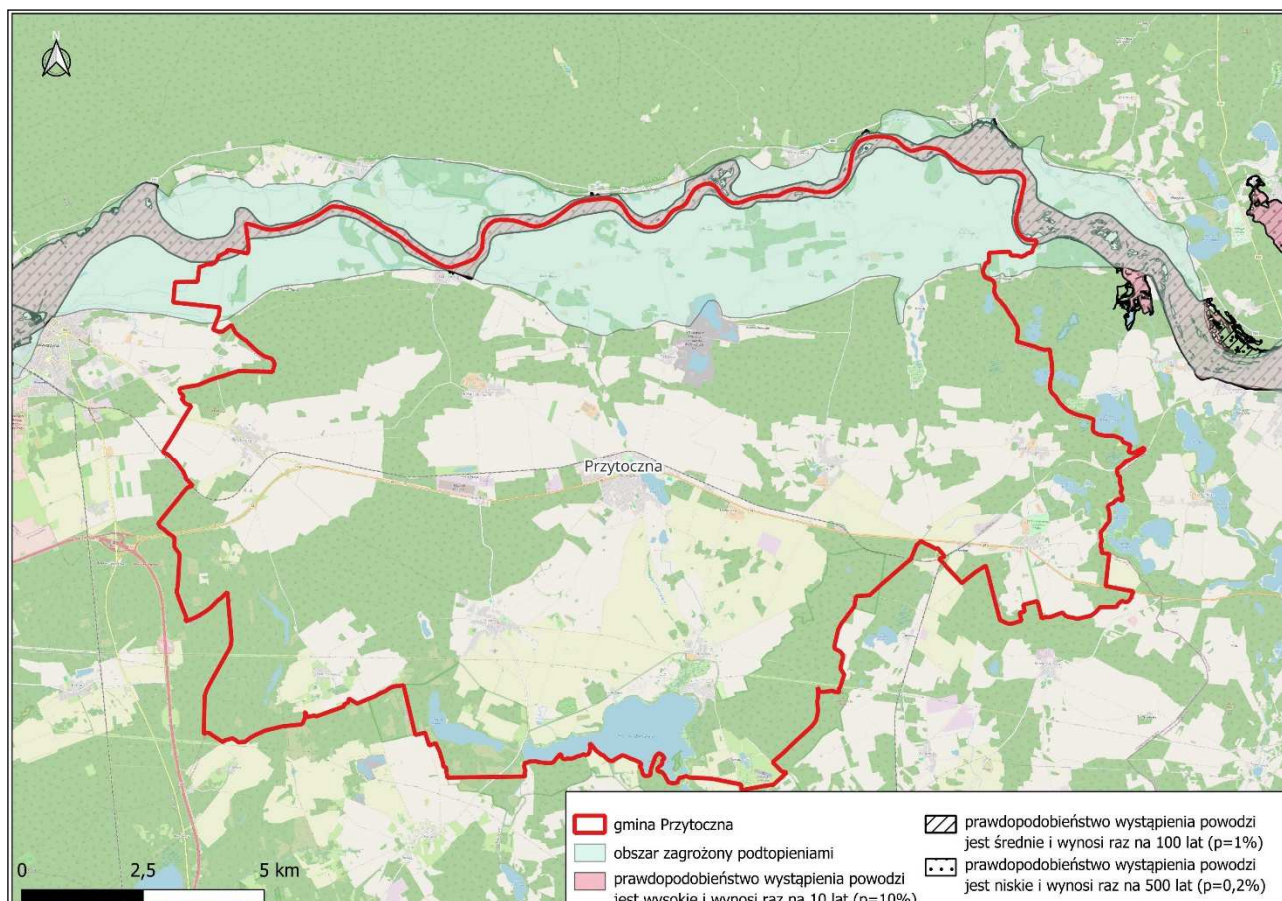
Przytoczna, Rokitno, Lubikowo, Nowiny, Dębówko, Twierdzielewo, Chełmsko, Strychy, Krasne Dłusko.

Zbiorowe odprowadzanie i oczyszczania ścieków realizowane jest przez spółkę WOKAMID, która eksploatuje oczyszczalnię ścieków w Przytocznej oraz w Rokitnie.

Ponadto, na podstawie posiadanych danych ustalono, że północny fragment gminy, znajduje się:

- w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.), tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$),
- w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu ww. ustawy, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($p=10\%$),
- w obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($p=0,2\%$),

co zobrazowano na mapie nr 8. Dość charakterystyczna dla gminy jest obecność znacznych obszarów zagrożonych podtopieniami.

Mapa 8. Obszary zagrożone podtopieniami oraz powodzią.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w serwisach <https://www.geoportal.gov.pl/> oraz <https://wody.isok.gov.pl/>. Podkład mapowy: OpenStreetMap.

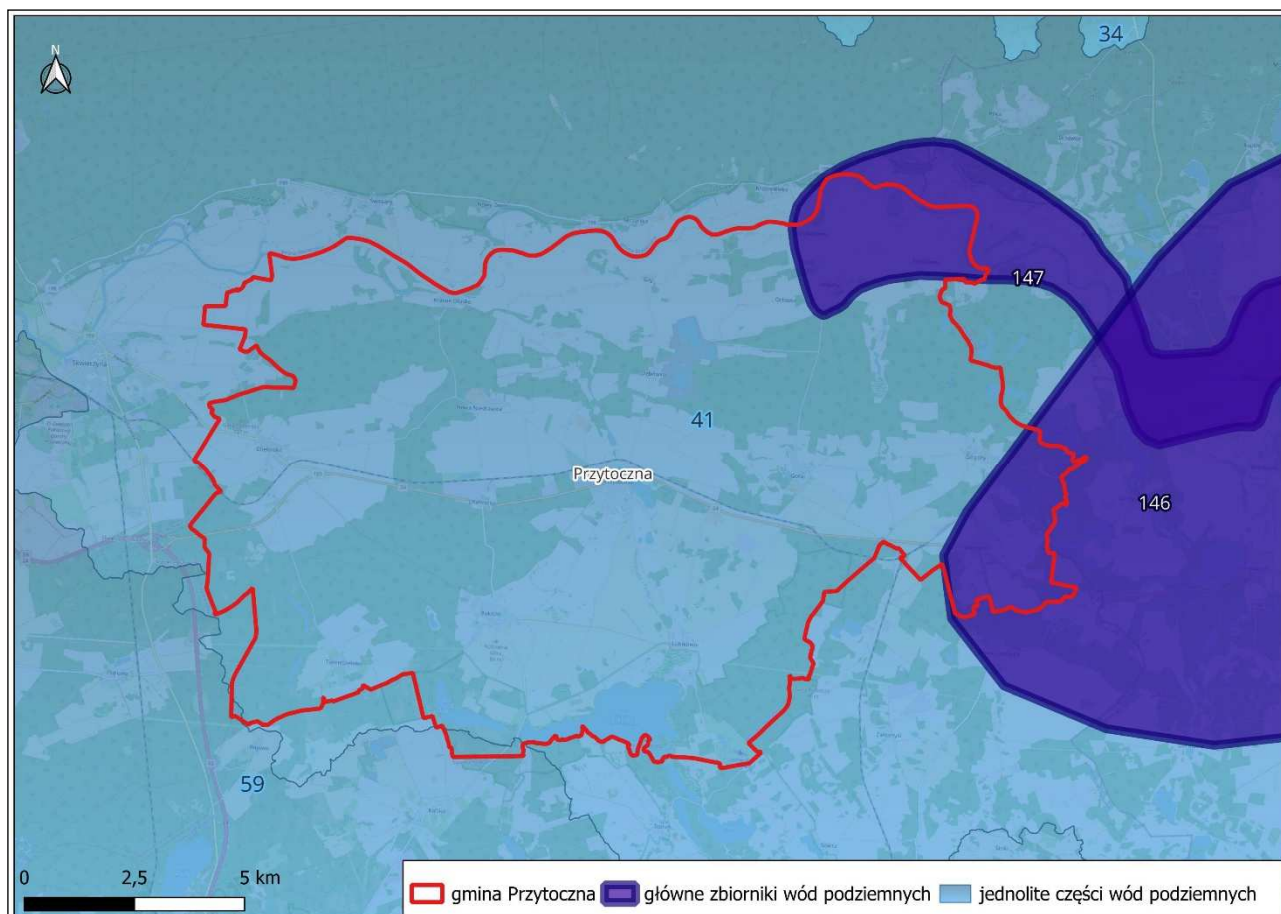
Wody podziemne

Gmina Przytoczna znajduje się w zasięgu Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: 147 Dolina rzeki Warta oraz 146 Subzbiornik Jezioro Bytyńskie – Wronki – Trzciel.

Obszar objęty opracowaniem jest w zasięgu jednolitych części wód podziemnych JCWPd nr 41 (PLGW 6500041) – zdecydowana większość obszaru gminy, a także JCWPd nr 59 (PLGW 6500059) – niewielkie fragmenty południowego obszaru gminy.

Wody podziemne obszaru gminy należą do szczecińskiego rejonu hydrogeologicznego, w którym głównym poziomem użytkowym są czwartorzędowe piaski i piaski ze żwirem, zalegające na głębokości od kilku do ok. 70m, o miąższości do 40 mb. Lokalnie brak jest warstwy wodonośnej. Wydajność studzien z tego poziomu wynosi od kilku do 70 m³/h. Trzeciorzędowy poziom użytkowy znajduje się na głębokości 50 – 180 m. Posiada miąższość od 10 do 35 mb. Wydajność wynosi na ogół od 10 do 65 m³/h a wody znajdują.

Położenie gminy Przytoczna na tle jednolitych części wód podziemnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych przedstawia mapa nr 9.

Mapa 9. Położenie gminy Przytoczna na tle jednolitych części wód podziemnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w serwisach <https://www.geoportal.gov.pl/> oraz <https://geoportal.pgi.gov.pl>. Podkład mapowy: OpenStreetMap.

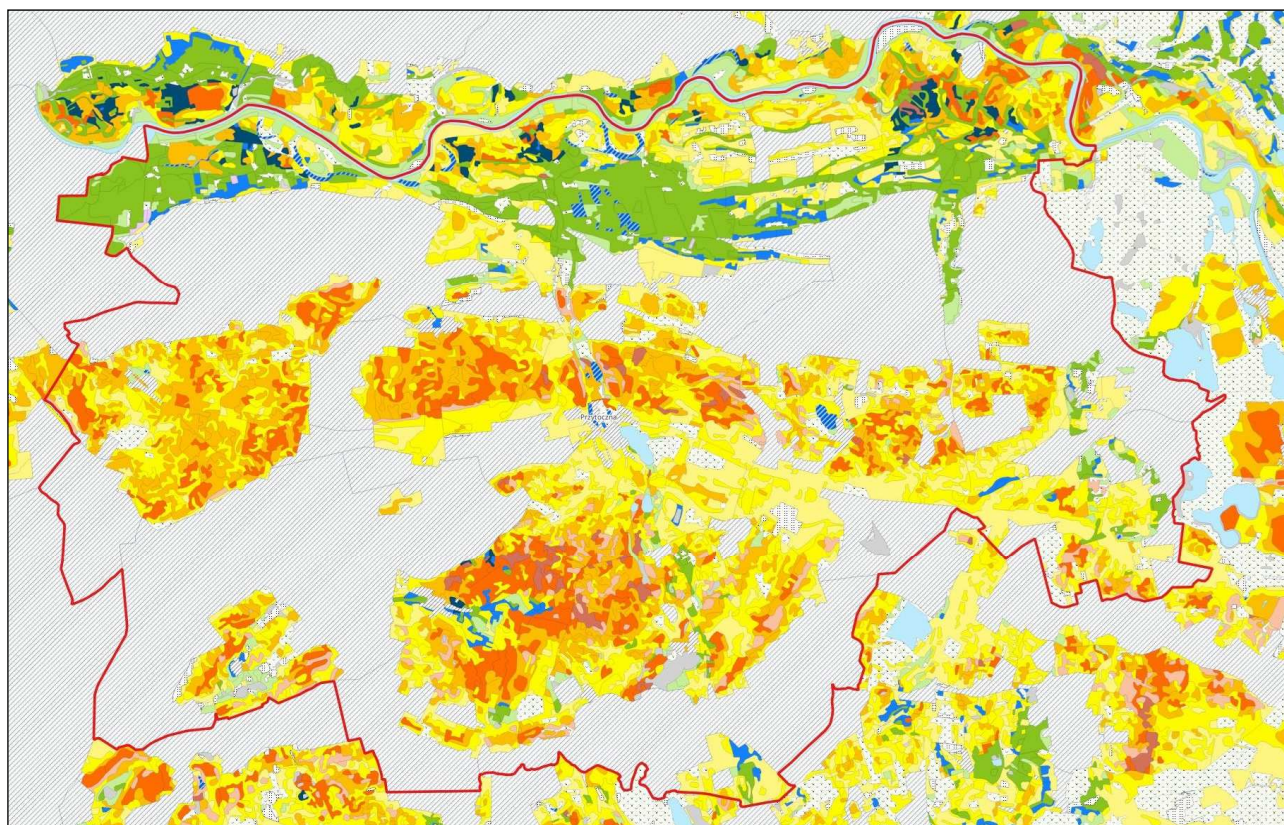
II.2.4. Warunki glebowe

Na omawianym obszarze gleby są przekształcone antropogenicznie. Wykazują one zróżnicowanie. Tworzą one fragmenty mniejszych i większych, wzajemnie przenikających się powierzchni. Gleby wykształciły się w zależności od ukształtowania terenu, stosunków wodnych i litologii terenu.

Gleby gminy Przytoczna wykształciły się na skałach akumulacji rzecznej, lodowcowej i wietrznej; są to przede wszystkim piaski różnej granulacji, gliny zwałowe, ily, torfy oraz muły. W dolinie Warty występują wykształcone mady rzeczne.

Gmina Przytoczna jest gminą o charakterze typowo rolniczym. Gleby pod względem bonitacji są znacznie zróżnicowane. Większą część gminy pokrywają gleby o niskiej bonitacji V i VI klasa bonitacji gleb– 56,2% gruntów ornych i 43,9% użytków zielonych. Najsłabsze gleby w rejonach wsi Krasne Dłusko, Wierzbno, Goraj, Dębówko, Gaj i Krobielowo. Natomiast najlepsze kompleksy gleb w gminie występują w obrębach wsi Chełmsko, Nowa Niedzwica, Rokitno i Przytoczna. Gleby najwyższej jakości I klasa bonitacyjna, na terenie gminy nie występują. Użytki rolne zajmują ok. 50% obszaru gminy o strukturze niejednorodnej porozielniane kompleksami leśnymi. Wskaźnik przydatności jest niski i wynosi 56,3 pkt. IUNG (średnia krajowa 66,6).

Rozmieszczenie poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej gleb w gminie Przytoczna odzwierciedla rysunek 2.

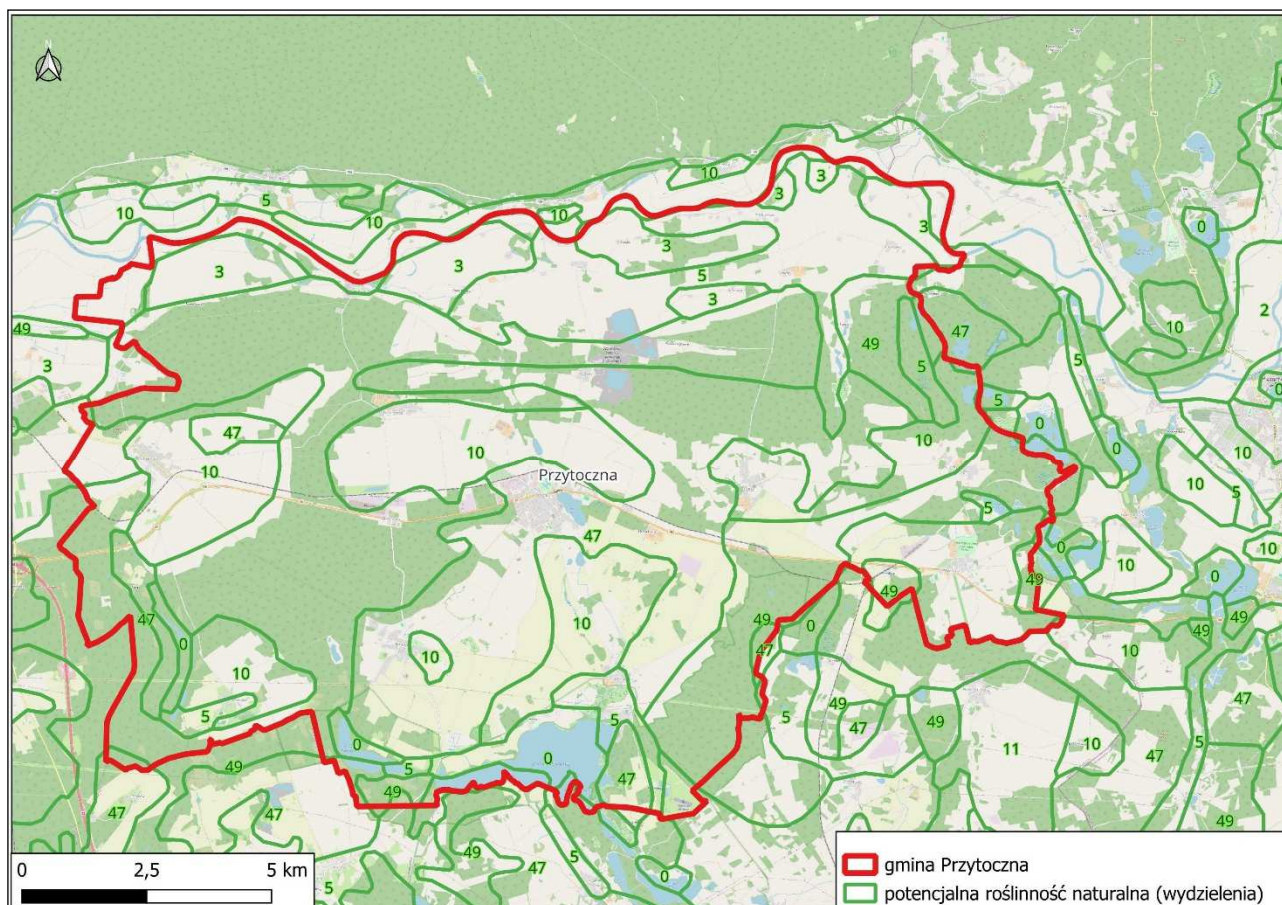
Rysunek 2. Ogólne rozmieszczenie kompleksów gleb ornych na terenie gminy Przytoczna.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w serwisach <https://www.geoportal.gov.pl/> oraz <https://geoportal.pgi.gov.pl>. Podkład mapowy: OpenStreetMap.

II.2.5. Szata roślinna

Na obszarze gminy potencjalna roślinność naturalna jest zróżnicowana, co jest konsekwencją deniwelacji terenu oraz mozaikowości gleb na terenie gminy. Potencjalną roślinność naturalną gminy przedstawiono na mapie nr 10

Doliny rzek porastałyby lasy typu łąg wierzbowo-topolowy *Salici-Populetum*, a tereny o okresowym wyższym poziomie zalegania wód podziemnych pokryte byłyby potencjalnie łągami jesionowo-olszowymi *Fraxino-Alnetum*, oraz łągami jesionowo-wiązowymi *Ficario-Ulmetum*. Tereny suchsze, aczkolwiek żyzne pokrywałby zespół grądu subatlantyckiego *Stellario-Carpinetum*, natomiast uboższe gleby porastałyby kontynentalnym borem mieszanym *Quercu-Pinetum*.

Mapa 10. Mapa potencjalnej roślinności naturalnej na terenie gminy Przytoczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Matuszkiewicz J.M., Wolski J., 2023, Potencjalna roślinność naturalna Polski (wersja wektorowa), IGiPZ PAN, Warszawa.

Objaśnienia:

0 Wody powierzchniowe (jeziora, zalewy i inne)

2 Nadrzeczne łągi wierzbowo-topolowe *Salici-Populetum* (= *Salicetum albo-fragilis* + *Populetum albae*)

3 Nadrzeczny łąg jesionowo-wiązowy *Ficario-Ulmetum typicum*

5 Niżowy łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum* (= *Circaeo-Alnetum*)

10 Grab środkowoeuropejski, odmiana śląsko-wielkopolska, forma niżowa, seria uboga *Galio-Carpinetum*

11 Grab środkowoeuropejski, odmiana śląsko-wielkopolska, forma niżowa, seria żyzna *Galio-Carpinetum*

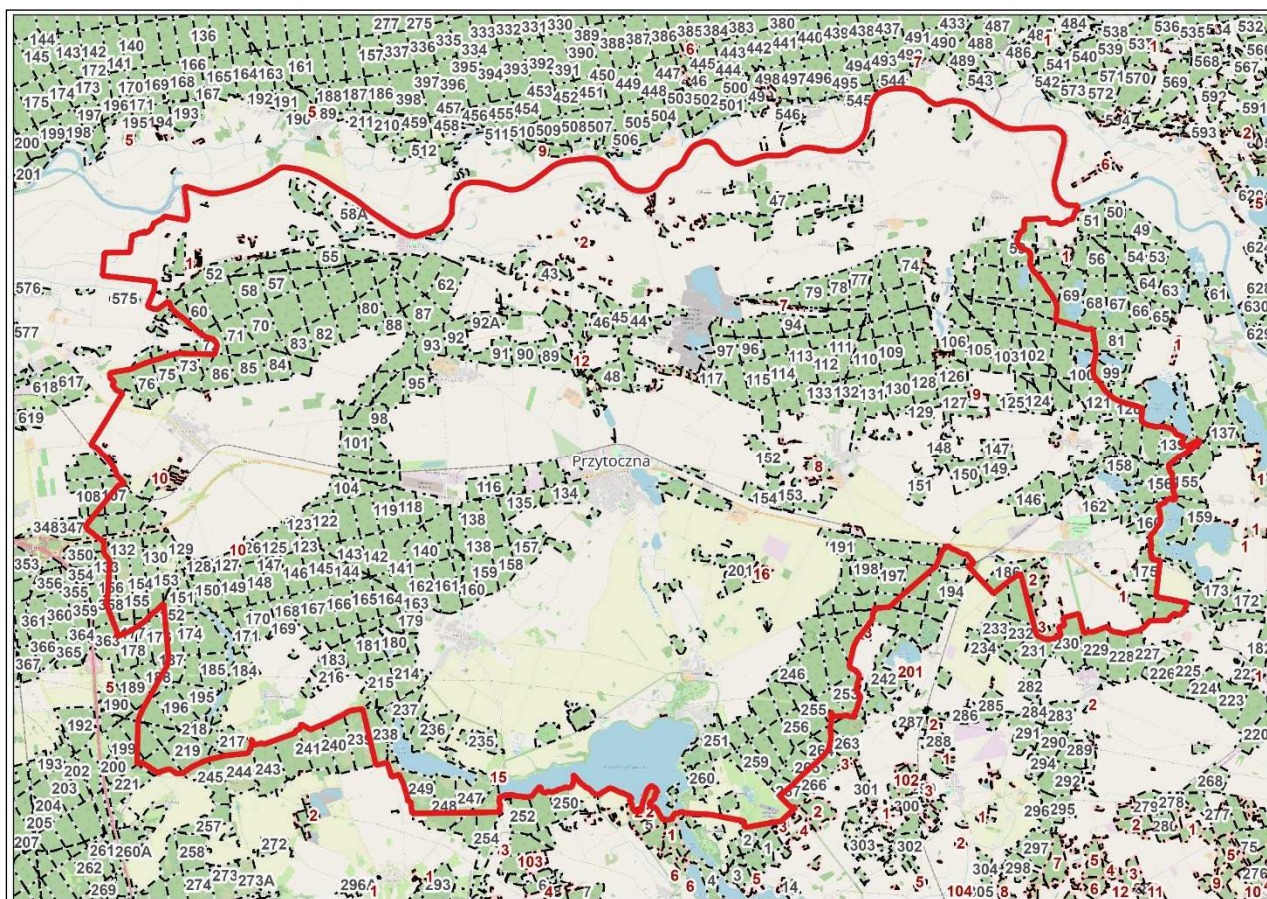
47 Kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe *Pino-Quercetum* (= *Quercus-Pinetum* + *Serratulo-Pinetum*)

49 Suboceaniczny bór sosnowy *Leucobryo-Pinetum*.

W rzeczywistości na terenie gminy Przytoczna występują różne zbiorowiska roślinne. Lasy zajmują ok. 39,1% całkowitej powierzchni gminy.⁵ Położenie oddziałów leśnych na terenie gminy przedstawia rysunek nr 3.

Wśród wszystkich gatunków drzew, przeważają bory sosnowe występujące na 90% powierzchni terenów leśnych gminy. Tereny podmokłe porastają olsy, łągi, które zajmują około 2% powierzchni terenu całej gminy. Inne często spotykane gatunki drzew leśnych to także: brzoza brodawkowata, olsza czarna, modrzew europejski, daglezja zielona, świerk pospolity, grab pospolity, dąb szypułkowy, topola czarna i topola biała, jesion wyniosły, lipa drobnolistna i lipa szerokolistna. Na obszarach zurbanizowanych spotykane są różne gatunki drzew, obcego pochodzenia jak żywotnik zachodni, cyprysiki.

⁵dane z GUS za 2024 r.

Rysunek 3. Lokalizacja oddziałów leśnych zlokalizowanych na terenie gminy Przytoczna (na czerwono – oddziały poza RDLP, na biało – oddziały RDLP).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych na stronie: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/uslugi-mapowe-ogc>

Wśród terenów zagospodarowanych rolniczo na szczególną uwagę zasługuje obiekt położony na północny zachód od wsi Lubikowo, gdzie prawdopodobnie wskutek wypasu wykształciły się murawy kserotermiczne ze związku *Cirsio-Brachypodium pinnati* oraz ciepłolubne postacię łąk rajgrasowych ze związku *Arrhenatherion*. W ich składzie florystycznym wchodzi krawnik pagórkowaty – gatunku nie notowanego często na Ziemi Lubuskiej. Murawy te są żyzne, wytworzone na glebie brunatnej właściwej. Na morenowych zboczach o wystawie pn. – wsch. można spotkać głównie - rajgras wyniosły, miejscami kupkówkę pospolitą lub stokłosę bezostną. W pd. – zach. bardziej kserofilne, gatunki takie jak: czyścica drobnokwiatowa i runia budowana.

Z gospodarką łąkową związane są łąki w dolinie Warty. Potencjalnie cenne są szczególnie te ich fragmenty, które ulegają okresowym zalewom. Przy odpowiednim gospodarowaniu wykształcają się tu łąki selernicowe ze związku *Cnidion*.

Roślinność wód gminy Przytoczna jest dość zróżnicowana – dominują zbiorniki eutroficzne ze zbiorowiskami ze związków *Nymphaeion* (najczęściej zespół grążeli i grzybieni) oraz zespół rdestnicy pływającej, oraz *Potamion*.

II.2.6. Świat zwierzęcy

Najbogatszą fauną na terenie gminy Przytoczna cechuje się dolina Warty. Najważniejszą grupą zwierząt są ptaki. Sporadycznie na nadwarciańskich łąkach występują derkacz, czajka i kszyc. Liczny jest tu także gąsiorek oraz jarzębata. Nad śródlęsnymi ciekami wodnymi można zobaczyć zimorodka, a także strzyżyka. Z innych zwierząt na uwagę zasługuje wydra i bóbr europejski. Inne

grupy zwierząt często spotykane na terenie gminy to sarna (polna i leśna), jelen, dzik, lis, zając, kuropatwa czy też borsuk. Z gatunków zagrożonych wyginięciem trzeba wymienić wydrę, orła bielika, żurawia, bociana czarnego a także dzięcioła czarnego. W gminie stwierdzano też dość rzadkie gatunki płazów i gadów – kumaki nizinne w dolinie Warty, a także grzebiuszkę ziemną oraz ropuchę zieloną i rzekotkę drzewną. Wśród gadów stosunkowo często spotykany jest zaskroniec.

II.2.7. Dobra kulturowe

Na terenie gminy Przytoczna występują zabytki wpisane do Rejestru zabytków nieruchomych województwa lubuskiego. Są to (wg miejscowości):

Chełmsko

- kościół fil. p.w. św. Kazimierza, XVII, 2 poł. XIX, nr rej.: KOK-I-797 z 15.02.1964 oraz 109 z 8.10.1976

Goraj

- kościół par. p.w. Świętej Trójcy, XVI, 1725, nr rej.: KOK-I-147 z 16.03.1961

- zespół folwarczny, k. XIX - XX, nr rej.: L-30 z 10.05.2000 i z 21.11.2000:

- rządcówka
- 3 domy mieszkalne
- biuro, ob. magazyn
- 4 obory
- stajnia, ob. magazyn
- 3 budynki gospodarcze
- kuźnia
- spichlerz
- gorzelnia
- garaż
- stodoła
- magazyn
- waga
- wiata
- park

Krobielewo

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, drewn., 1807, nr rej.: 2135 z 8.05.1971

Poreba

- leśniczówka, 1 poł. XIX, nr rej.: 2140 z 8.05.1971

Przytoczna

- zespół pałacowy, XVIII-XIX, nr rej.: KOK-I-573 z 20.06.1963 oraz 351 z 5.04.1991:

- pałac
- park
- dom, ul. Dworcowa 24, XIX, nr rej.: 859 z 15.02.1964

Rokitno

- kościół par. p.w. MB Królowej Polski, 1746-56, nr rej.: KOK-I-148/61 z 16.03.1961 oraz 258 z 6.04.1979

- kaplica polna p.w. Najświętszej Marii Panny, 1758, nr rej.: 2142 z 8.05.1971

- zespół sierocińca dla chłopców, ob. Dom Pomocy Społecznej, nr rej.: L-54 z 18.01.2002:

- sierociniec (budynek główny), 1848, 1910
- budynek administracyjny, 1910
- pralnia, 1910
- dom mieszkalny, 1910

Strychy

- dwór, 1 poł. XIX, nr rej.: 781 z 15.02.1964

Twierdzielewo

- kościół fil. p.w. św. Anny, XVIII, nr rej.: KOK-I-811/64 z 15.02.1964 oraz 115 z 8.11.1976
- Ponadto, na terenie gminy znajduje się 347 stanowisk archeologicznych.

II.2.9. Krajobraz

Krajobraz gminy Przytoczna w przeważającej części stanowi krajobraz typu młodoglacjalnego, ukształtowanego w czasie ostatniego zlodowacenia. Walory krajobrazowe obszaru objętego opracowaniem są ponadprzeciętne, dlatego podlegają ochronie (Park Krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu).

Korzystne dla odbioru krajobrazu gminy są deniwelacje terenu: najniżej położone obszary w gminie znajdują się na wysokości ok. 25 m (tereny nad Wartą), natomiast najwyższe punkty przekraczają 110 m n. p. m (okolice m. Goraj).

Walory krajobrazowe podnoszą naturalne ciekły wodne, obecność jezior, jak również wysoki odsetek lasów.

W Audycie krajobrazu województwa lubuskiego⁶ na terenie gminy Przytoczna wyznaczono aż 32 krajobrazy, w tym 4 krajobrazy priorytetowe. Mapa nr 11 przedstawia rozmieszczenie krajobrazów na terenie gminy Przytoczna, ze wskazaniem krajobrazów priorytetowych. Generalnie, na terenie gminy Przytoczna dominują krajobrazy:

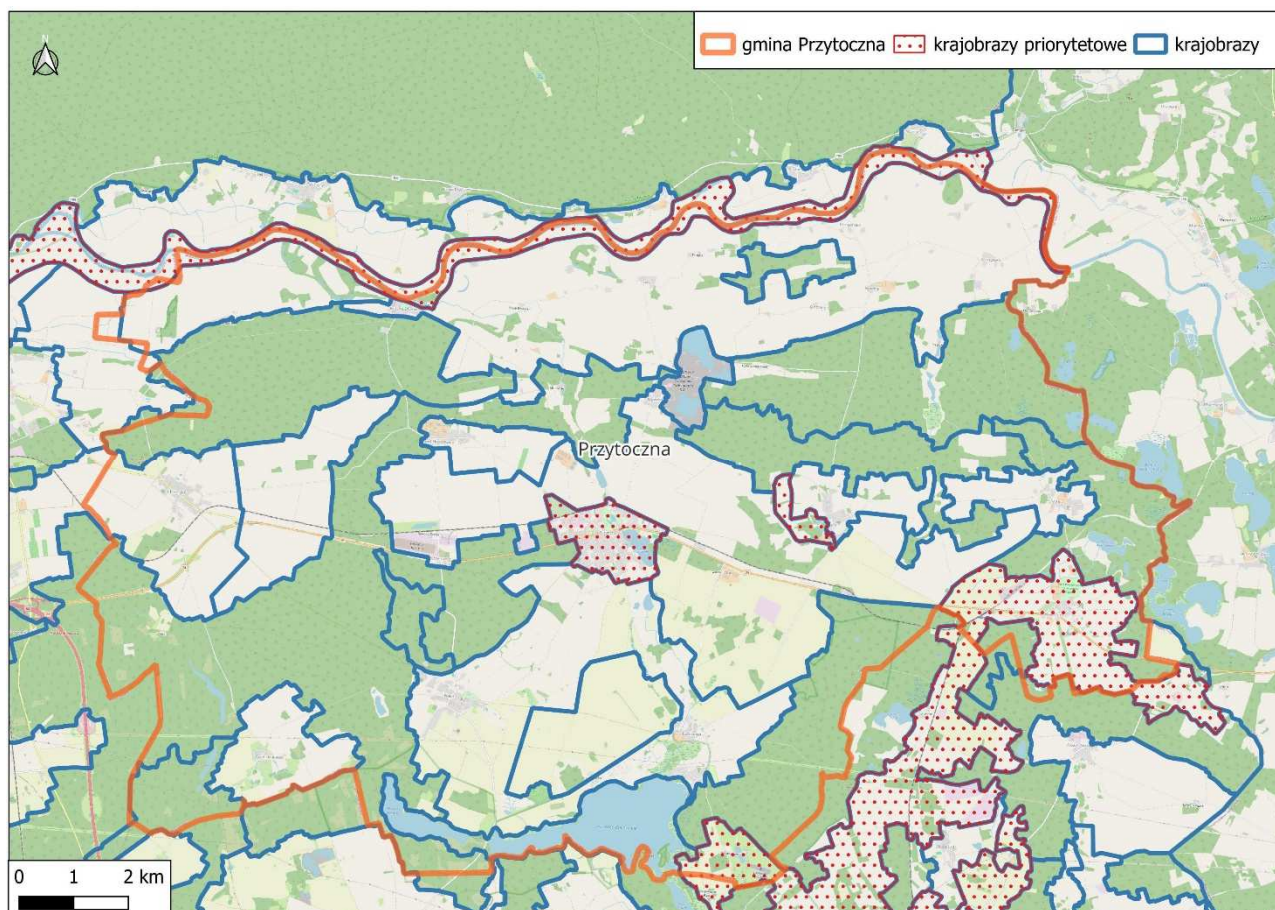
- typu wiejskiego z przewagą - z przewagą wielkoobszarowych pól, łąk i pastwisk;
- typu leśnego, z przewagą siedlisk borowych (większość kompleksów leśnych w gminie).

Krajobrazy priorytetowe to:

1. „Zespół folwarczny i park we wsi Goraj”
2. „Przytoczna”
3. „Dolina Warty”
4. „Obszar wiejski Szarcz – Wierzbno”.

Celem właściwej ochrony ww. krajobrazów zaleca się uwzględnienie, w trakcie planowania przestrzennego w gminie, opracowanych dla nich kart rekomendacji zawartych w Audycie krajobrazowym.

⁶ https://bip.lubuskie.pl/918/5288/Projekt_audytu_krajobrazowego_województwa_lubuskiego/

Mapa 11. Rozmieszczenie krajobrazów wyznaczonych w Audycie krajobrazu województwa lubuskiego na terenie gminy Przytoczna.

Na mapie zaznaczono także lokalne formy architektoniczne ujęte w ww. dokumencie. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w serwisach <https://www.geoportal.gov.pl/> oraz https://bip.lubuskie.pl/918/5288/Audyt_krajobrazowy_województwa_lubuskiego/

Przy ocenie krajobrazu należy przy tym jednak zaznaczyć, że ma on wiele znaczeń i płaszczyzn ujęcia (co opisano poniżej).

„*Krajobraz materialny*” (*matterscape*) jest rzeczywistością fizyczną, opisaną jako system podległy prawom natury. W tym ujęciu można wyróżnić: (1) *strukturę krajobrazu*, czyli przestrzenne relacje między jednostkami krajobrazowymi; (2) *funkcjonowanie krajobrazu*, czyli interakcje między przestrzennymi jednostkami krajobrazowymi; (3) *zmiennosc*, czyli przekształcenia struktury i funkcji układu jednostek ekologicznych w czasie.⁷ „*Krajobraz jako pojęcie społeczno-prawne*” (*powerscape*) jest stworzony przez społeczność jako system norm i celów. Normy te są sformalizowane (akty prawne) oraz niesformalizowane (wywodzące się z tradycji, zwyczajów). Krajobraz w tym ujęciu to system norm, które regulują zasady postępowania danej społeczności w odniesieniu do otaczającego krajobrazu. Nie mają one charakteru uniwersalnego – są indywidualne dla różnych społeczności.⁸

„*Krajobraz mentalny*” (*mindscape*) istnieje w „wewnętrznym świecie” każdej jednostki. Rzeczywistość wewnętrzna jest wytworem świadomości. Krajobraz mentalny jest krajobrazem doświadczanym przez ludzi; jest systemem indywidualnych wartości, sądów, odczuć, znaczeń nadawanych przestrzeni i jej komponentom. Krajobraz ma również wymiar percepcyjny, estetyczny,

⁷ za: Kupidura A., Łuczewski M., Kupidura P. 2011. Wartość krajobrazu. Rozwój przestrzeni obszarów wiejskich. PWN, Warszawa.

⁸ tamże.

artystyczny i egzystencjalny. Taki krajobraz można badać jedynie przy uwzględnieniu osoby obserwatora. Sam krajobraz zaś odbieramy przez nasze zmysły, dlatego poza rolą obserwatora istotne w ocenie krajobrazu będzie także miejsce, w którym obserwator się znajduje i z którego krajobraz jest kontemplowany.

W takim rozumowaniu sama ocena krajobrazu powinna zatem skupić się na percepcyjnym podejściu do przestrzeni i na jej walorach estetycznych.⁹

Reasumując, wartość ogólna krajobrazu jest zagadnieniem bardzo złożonym, bowiem krajobraz nie ma charakteru statycznego, podlega permanentnie zmianom. Relacje pomiędzy elementami przyrodniczymi i kulturowymi zmieniają się w czasie i przestrzeni, tworząc *tożsamość miejsca*.¹⁰ Dopiero znając tożsamość miejsca można podjąć próbę oceny oddziaływania nań planowanych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy. Subiektywna analiza autora niniejszego opracowania wykazała, że krajobraz gminy w ujęciu całościowym jest ponadprzeciętny.

Na obszarze gminy Przytoczna nie wyznaczono parków kulturowych.

W Audycie Krajobrazowym Województwa Lubuskiego nie wskazano na obszarze gminy Przytoczna proponowanych obszarów ochrony przyrody.

II.3. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych

Na obszarze gminy Przytoczna występują nw. formy ochrony przyrody:

- Rezerwat przyrody „Dąbrowa na Wyspie”,
- Pszczewski Park Krajobrazowy,
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB300015 Puszcza Notecka,
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB080005 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH080002 Rynna Jezior Obrzańskich,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Warty i Dolnej Noteci,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Gorzycko”,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „H” Międzychód,
- użytek ekologiczny „Kępa nadwarciańska”,
- użytek ekologiczny „Kępa Krasne Dłusko”.

Ponadto, zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody, prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, na terenie gminy Przytoczna znajduje się 31 pomników przyrody.

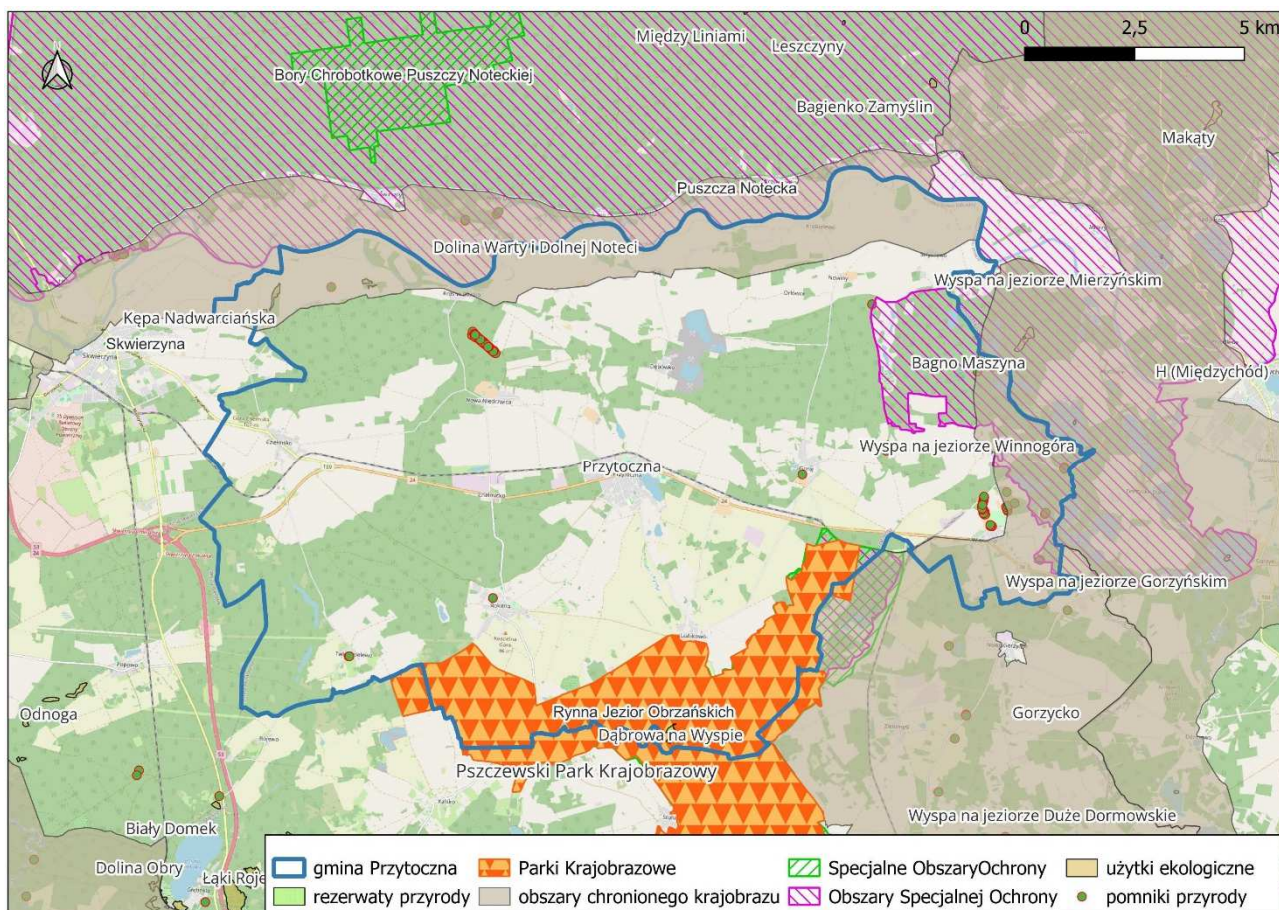
Poza tym na terenie objętym opracowaniem obowiązuje ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Ochronę gatunkową regulują Rozporządzenia Ministra Środowiska:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183 ze zm.).

Położenie obszaru objętego przedmiotowym opracowaniem względem chronionych obszarów, przedstawia mapa nr 12

⁹ tamże

¹⁰ tamże

Mapa 12. Formy ochrony przyrody na terenie objętym opracowaniem i w jego najbliższym otoczeniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w serwisie <https://www.geoportal.gov.pl/>.

Podkład mapowy: OpenStreetMap.

Rezerwat przyrody „Dąbrowa na Wyspie”

Rezerwat utworzony na podstawie Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1996 r. Nr 2, poz. 25). Obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 listopada 2019 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Dąbrowa na Wyspie” (Dz. Urz. z Woj. Lubuskiego z 2019 r., poz. 3091). Jest rezerwatem leśnym, typu fitocenotycznego o powierzchni 4,45 ha, położonym w całości na terenie w gminie Przytoczna. Nie posiada wyznaczonej otuliny. Celem ochrony jest u jest zachowanie ze względu na szczególne wartości przyrodnicze i naukowe ekosystemu leśnego o cechach naturalnych wraz z charakterystycznymi gatunkami roślin i zwierząt, a także utrzymanie ciągłości spontanicznie zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych na obszarze rezerwatu.

Pszczewski Park Krajobrazowy

Park utworzony na podstawie Uchwała nr XI/63/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gorzowie Wlkp. z dnia 25 kwietnia 1986 r. w sprawie utworzenia Pszczewskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 9, poz. 105 z dnia 26 kwietnia 1986 r.). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr V/75/19 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 kwietnia 2019 r. w sprawie Pszczewskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2019 r., poz. 1257). Łączna powierzchnia wynosi 9 724,01 ha. Fragment o powierzchni 1 725,43 ha położony jest na terenie gminy Przytoczna. Celem ochrony Parku jest zachowanie i popularyzacja jego

wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych w warunkach zrównoważonego rozwoju. Park posiada plan ochrony przyjęty Uchwałą Nr XXXV/393/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 marca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Pszczewskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2013 r., poz. 826).

Obszary Natura 2000

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH080002 Rynna Jezior Obrzańskich

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 15 305,73 ha. Fragment położony jest w południowej części gminy Przytoczna i częściowo pokrywa się z obszarem Natura 2000 PLB080005 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry.

Przedmiotowy teren to rozległe obniżenie pomiędzy Wielkopolską a Ziemią Lubuską, tzw. Bruzda Zbąszyńska, rozdzielająca Pojezierze Łagowskie od Pojezierza Poznańskiego. Ponad 30% powierzchni Obszaru stanowią wody i powiązane z nimi siedliska – torfowiska, podmokłe łąki, bagna, szuwały i lasy łąkowe i bagienne. Obszar charakteryzuje się skomplikowanym układem hydrograficznym. W jego południowej części Obra wcina się w południkowo zorientowaną rynnę, przepływając przez szereg jezior, w tym największe Jez. Zbąszyńskie (742 ha). Jeziora doliny Obry są płytkie (średnia głębokość 1 – 2 m), silnie zeutrofizowane, otoczone rozległymi obszarami bagiennymi i lasami. Na kilku z nich (Wielkie, Lutol, Chobienickie) występują zalesione wyspy. W części północnej, poza doliną Obry, znajduje się ciąg jezior nieco głębszych, słabiej zeutrofizowanych, a nawet mezotroficznych. Lesistość obszaru jest znaczna, wynosi około 45%, przeważają lasy sosnowe. Zaludnienie jest niewielkie, w gospodarce dominuje leśnictwo, rolnictwo oraz hodowla ryb. W ostatnich latach wzrasta, istotna z punktu widzenia ochrony ptaków, presja rekreacji i zabudowy letniskowej terenu. Obszary i obiekty chronione: rezerваты przyrody Dąbrowa na Wyspie (w granicach gminy Przytoczna), Jeziora Gołyńskie, Jezioro Wielkie, Wyspa na Jez. Chobienickim (ww. poza obszarem gminy Przytoczna), Pszczewski Park Krajobrazowy oraz obszary chronionego krajobrazu.

Obszar ważny w szczególności dla ochrony naturalnych zbiorników wodnych (3140, 3150), siedlisk torfowiskowych (7140) a także leśnych siedlisk przyrodniczych w typie lasów łąkowych (91E0) oraz stanowisk rzadkich gatunków zwierząt kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej (1188, 1166). Łącznie na obszarze Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich, stwierdzono 16 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, a także 11 gatunków zwierząt wymienionych w załączniku II ww. dyrektywy, 9 typów siedlisk przyrodniczych oraz 6 gatunków dzikiej fauny, spełniają kryteria uznania ich za przedmioty ochrony obszaru Natura 2000, zgodnie z wytycznymi GDOŚ wersja 2012.1. 2330

Największym zagrożeniem dla obszaru są: zaniechanie / brak koszenia, zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, zalesianie terenów otwartych, zanieczyszczenie wód powierzchniowych, spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych.

Dla obszaru obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2017 r., poz. 426).

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB300015 Puszcza Notecka

Całkowita powierzchnia terenu wynosi 178 255,76 ha. Fragment położony jest w zachodniej części gminy Przytoczna. Obszar stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, będącym częścią pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej, równiny akumulacyjnej przekształconej przez wiatr. Jest to największy w Polsce obszar wydm śródlądowych, głównie o wysokości 20-30 m, maksymalnie do 98 m n.p.m. W środkowej części obszaru uformowały się wały o przebiegu południkowym, leżące 500-600m od siebie. W części wschodniej mają one kształt paraboliczny. Wydmy pokryte są monotonnym, jednowiekowym lasem, głównie sosnowym (92%), posadzonym tu po wielkiej klęsce spowodowanej pojawieniem się szkodników owadzich w okresie międzywojennym. Pozostałości drzewostanów naturalnych są chronione w rezerwach np. Cegliniec. Na terenie ostoje znajduje się ponad 50 jezior, raczej płytkich, pochodzenia wytopiskowego, zwykle z grubą warstwą mułu i zakwitami glonów. W zagłębieniach terenu lub na brzegach jezior utrzymują się torfowiska, na ogół w pewnym stopniu przekształcone.

Występuje co najmniej 30 lęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 2% populacji krajowej (C6) bielika (PCK), kani czarnej (PCK) i kani rudej (PCK), co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), podgorzałka (PCK), puchacz (PCK), rybołów (PCK), trzmieljad, gągoł, nurogęś; w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występuje bocian czarny, błotniak stawowy, ortolan i żuraw. W okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrownego (C2) bielika.

Największym zagrożeniem dla obszaru jest leśnictwo.

Dla obszaru obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Notecka PLB300015 (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2014r., poz. 698).

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB080005 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 14 793,28 ha; częściowo położony w południowej części gminy Przytoczna. Zajmuje rozległe obniżenie pomiędzy Wielkopolską a Ziemią Lubuską, tzw. Bruzda Zbąszyńska, rozdzielająca Pojezierze Łagowskie od Pojezierza Poznańskiego. Ponad 30% powierzchni obszaru stanowią wody i powiązane z nimi siedliska takie jak: torfowiska, podmokłe łąki, bagna, szuwały oraz lasy łęgowe i bagienne. Obszar charakteryzuje się skomplikowanym układem hydrograficznym: Obra wcina się w południkowo zorientowaną rynnę, przepływa przez szereg jezior, w tym największe Jez. Zbąszyńskie (742 ha). Jeziora dolin rz. Obry są płytkie (średnia głębokość 1-2 m), dość znacznie zeutrofizowane, otoczone rozległymi obszarami torfowisk niskich i przejściowych, a także lasami łęgowymi. W części północnej obszaru, znajduje się ciąg jezior nieco głębszych i mniej zeutrofizowanych. Lesistość obszaru jest duża, wynosi ok. 45%, z przeważającym udziałem lasów iglastych (borów sosnowych). W ostoje utrzymują się też rozległe połacie łąk i pastwisk. Zaludnienie w tym rejonie jest niewielkie, a w gospodarce dominuje leśnictwo, rolnictwo oraz ekstensywna hodowla ryb.

Obszar ważny w szczególności dla ochrony lęgowej i przelotnej populacji 13 gatunków ptaków, w tym 6 gatunków ujętych w załączniku I Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. Największymi zagrożeniami mającymi wpływ na obszar są sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane

w plenerze, zanieczyszczenie wód powierzchniowych, obce gatunki inwazyjne oraz Infrastruktura sportowa i rekreacyjna. Oddziaływania pozytywne na obszar mają odnowienia lasu po wycince (nasadzenia).

Dla obszaru obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005 (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2014r., poz. 878).

Obszary Chronionego Krajobrazu

Na terenie gminy Przytoczna znajdują się fragmenty trzech obszarów chronionego krajobrazu, które utworzone zostały na podstawie Rozporządzenia Nr 12 Wojewody Gorzowskiego z dnia 24 listopada 1998 r. w sprawie określenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa gorzowskiego (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego z 1998 r., Nr 20, poz. 266) – dotyczy OChK H (Międzychód) oraz Rozporządzeniem Nr 14 Wojewody Lubuskiego z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie określenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa lubuskiego (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2003 r., nr 47, poz. 820) – dotyczy OChK Gorzycko i OChK Dolina Warty i Dolnej Noteci.

OChK H (Międzychód) – powierzchnia obszaru wynosi 32 243 ha; fragment położony jest na terenie gminy Przytoczna. Obszar ten pełni funkcję ochronną dla Pszczewskiego Parku Krajobrazowego i 4 rezerwatów przyrody. Ponad połowę powierzchni obszaru zajmują lasy na słabych siedliskach boru świeżego i boru suchego. Teren ten charakteryzuje duża liczba jezior i urozmaicona rzeźba.

OChK Gorzycko – powierzchnia obszaru wynosi 9 321,5 ha, fragment o powierzchni 956,5 ha położony jest na terenie gminy Przytoczna. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr XXXIX/593/17 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 20 listopada 2017 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Gorzycko” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2017 r., poz. 2421).

OChK Dolina Warty i Dolnej Noteci – powierzchnia obszaru wynosi 31 766,3 ha, fragment o powierzchni 1960,83 ha położony jest na terenie gminy Przytoczna. Obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr XLII/625/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Dolina Warty i Dolnej Noteci” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2018 r. poz. 505).

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt oraz ochrona ich siedlisk

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. Na obszarze gminy występuje wiele gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną prawną. Ochronę gatunkową regulują Rozporządzenia Ministra Środowiska:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183 ze zm.).

Oprócz aktów prawa krajowego, Polska jako sygnatariusz wielu międzynarodowych i światowych konwencji i umów, zobowiązana jest do ochrony gatunkowej wynikającej bezpośrednio z pozakrajowych przepisów. Konstytutywny jest fakt członkostwa Polski w Unii Europejskiej i związane z nim ratyfikowanie dyrektyw w zakresie ochrony gatunkowej: Dyrektywa Rady z dnia 2. kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków (79/409/EWG) (zmieniona Dyrektywą z dnia 30. listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (2009/147/WE)) oraz Dyrektywa Rady z dnia 21. maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (92/43/EWG). Do kolejnych, najważniejszych umów międzynarodowych i globalnych należy zaliczyć m.in.:

- Konwencję Ramsarską o obszarach wodno-błotnych z 1971 r.
- Konwencję Berneńską o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych z 1979 r.
- Konwencję o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro, 1992 r.
- Konwencję Bońską o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, 1979 r.
- Porozumienie o ochronie nietoperzy w Europie EUROBATS, 1991 r.¹¹

II.3.1. Inne obszary i elementy chronione

Krajobraz

Zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową, przyjętą we Florencji 20.10.2000 r., a ratyfikowaną przez Polskę 27.09.2004 r. (Dz. U. z 2006 r., nr 14, poz. 98) oraz z ustawą o ochronie przyrody¹² podlegają także cenne walory krajobrazowe gminy. Do obowiązków państw-stron EKK należą:¹³

- (1) prawne uznanie krajobrazów za podstawowy składnik otoczenia człowieka, dziedzictwo kulturalne i naturalne oraz fundament tożsamości mieszkańców;
- (2) ustanowienie i wdrożenie polityki krajobrazowej, zmierzającej do realizacji celów konwencji w wyniku przyjęcia „konkretnych środków”;
- (3) ustanowienie procedur uczestnictwa społeczeństwa oraz władz lokalnych i regionalnych w opracowywaniu i wdrażaniu polityki krajobrazowej;
- (4) uwzględnienie krajobrazu w polityce planowania przestrzennego, kulturalnej, środowiskowej, rolnej, społecznej i gospodarczej.

Co ważne, na terenie Województwa Lubuskiego uchwalono Audyt krajobrazowy. W jego ramach wyznaczono na obszarze gminy Przytoczna krajobrazy priorytetowe (więc o tym w rozdziale II.2.8). Jednocześnie, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, nie uchwalił jeszcze uchwały wprowadzającej strefy ochrony krajobrazu, wyznaczając przy tym: przedpola ekspozycji, osie widokowe, punkty widokowe oraz obszary zabudowane wyróżniające się lokalną formą architektoniczną, istotnych dla zachowania walorów krajobrazowych obszaru chronionego krajobrazu. Stref takich można się jednak spodziewać w przyszłości – w obrębie znajdujących się na terenie województwa obszarów chronionego krajobrazu.

¹¹ za: 1) Symonides E. 2008. Ochrona przyrody. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa; 2) Wiśniewski J., Gwiazdowicz D. J. 2004. Ochrona przyrody. Wydawnictwo Akademii Rolniczej, Poznań.

¹² ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. 2024, poz. 1478 ze zm.)

¹³ za: Symonides E. 2008. Ochrona przyrody. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

III STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARZE OBJĘTYM PRZEWIDYWANYM ODDZIAŁYWANIEM

III.1. Jakość i zagrożenia powietrza atmosferycznego

Badania jakości powietrza dla Gminy Przytoczna, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadza Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – za pośrednictwem Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Zielonej Górze.

Zgodnie z podziałem na strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, gmina Przytoczna leży w strefie lubuskiej. Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych;
- do klasy A1 – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych dla fazy II (dot. pyłu PM_{2,5});
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe;
- do klasy D1 – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- do klasy D2 – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości.

Według najnowszej rocznej oceny jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia za rok 2024¹⁴ strefa lubuska cechuje się dobrą jakością powietrza. Podsumowanie badań przedstawia tabela nr 2. Dla wszystkich mierzonych substancji wyniki były w normie: stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych oraz poziomów docelowych.

Dla celu długoterminowego ozonu omawiana strefa została sklasyfikowana w klasie D2.

Rodzaj substancji badanej											
NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Symbol klasy strefy lubuskiej dla poszczególnych substancji											
A	A	A	A	A1	A	A	A	A	A	A	A

Tabela 2. Klasyfikacja za rok 2024 strefy lubuskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia. Źródło: GIOŚ. 2025. Ocena roczna jakości powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2024.

Według najnowszej rocznej oceny jakości powietrza pod kątem ochrony roślin za rok 2024¹⁵ strefa lubuska cechuje się dobrą jakością powietrza. Jedynie wartości poziomu docelowego ozonu są przekroczone (D2). Podsumowanie badań GIOŚ – za pośrednictwem Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Zielonej Górze – przedstawia tabela nr 3.

¹⁴ za: GIOŚ. 2025. Ocena roczna jakości powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2024

¹⁵ za: GIOŚ. 2025. Ocena roczna jakości powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Rodzaj substancji badanej		
NO _x	SO ₂	O ₃
Symbol klasy strefy lubuskiej dla poszczególnych substancji		
A	A	A

Tabela 3. Klasyfikacja za rok 2024 strefy lubuskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin.
Źródło: GIOŚ. 2025. Ocena roczna jakości powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2024.

Do potencjalnych źródeł zanieczyszczenia atmosfery w rejonie obszaru opracowania należą:

1. lokalne kotłownie;
2. tereny obszarów górniczych – złóż kruszyw naturalnych;
3. lokalne kotłownie;
4. źródła ciepła i emisja technologiczna z obiektów usługowych i gospodarczych;
5. emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych;
6. emisja niezorganizowana pyłów z terenów pozbawionych roślinności (np. grunty orne).

Ogólnie, dla gminy Przytoczna głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza są instalacje energetyczne oraz ciągi komunikacyjne (zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliwa samochodowego). Dwutlenek siarki emitowany jest przede wszystkim przez kotłownie lokalne, przy spalaniu zanieczyszczonego węgla. Tlenki azotu pochodzą ze spalania węgla, koksu, gazu i benzyn (transport samochodowy). Pyły emitowane są do atmosfery wraz ze spalinami pochodzącymi ze spalania paliw stałych, a także w wyniku prac polowych na użytkach rolnych. Średnie stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w okresie zimowym jest kilka razy wyższe niż w okresie letnim. Ponadto w związku z inwestycjami budowlanymi (drogi, budownictwo mieszkalne) występuje trend czasowego i lokalnego podwyższenia zanieczyszczenia powietrza, głównie pyłami, związanymi ze wspomnianym procesem inwestycyjnym. Nie są to jednak zanieczyszczenia permanentne i kumulujące się w czasie, dlatego zagrożenie to należy traktować jako tymczasowe i o niewielkiej sile.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż na jakość powietrza w gminie Przytoczna ma wpływ sposób zabudowy terenu i pora roku. W gęściej zabudowanych miejscach dochodzi do słabej wymiany mas powietrza i kumulowania się zanieczyszczeń. Jakość powietrza pogarsza się w miesiącach zimowych, w sezonie grzewczym, gdzie oprócz niewielkiej emisji ze źródeł komunikacyjnych występuje emisja ze źródeł spalania paliw, szczególnie stałych. Na obszarze gminy panują dobre i bardzo dobre warunki dla cyrkulacji powietrza (otwarte przestrzenie, brak znaczących barier) stąd jakość powietrza jest dość dobra, a jej zagrożenia stosunkowo niskie.

Na obszarze objętym opracowaniem panują dość dobre warunki dla cyrkulacji powietrza. Emiterami powodującymi pogorszenie (zapylenie) powietrza są kopalnie kruszyw naturalnych znajdujące się w okolicy. Nie mniej, poza lokalnymi zapyleniami, jakość powietrza jest dość dobra. Liczne drzewa iglaste, rosnące na obszarze gminy (bory sosnowe obejmują ok. 90% powierzchni lasów, które stanowią aż ok. 39% powierzchni gminy) także poprawiają jakość powietrza (zarówno jako filtr wyłapujący cząsteczki zanieczyszczeń, jak również ze względu na olejki eteryczne i fitoncydy, produkowane przez rośliny).

III.2. Komfort akustyczny i zagrożenie hałasem

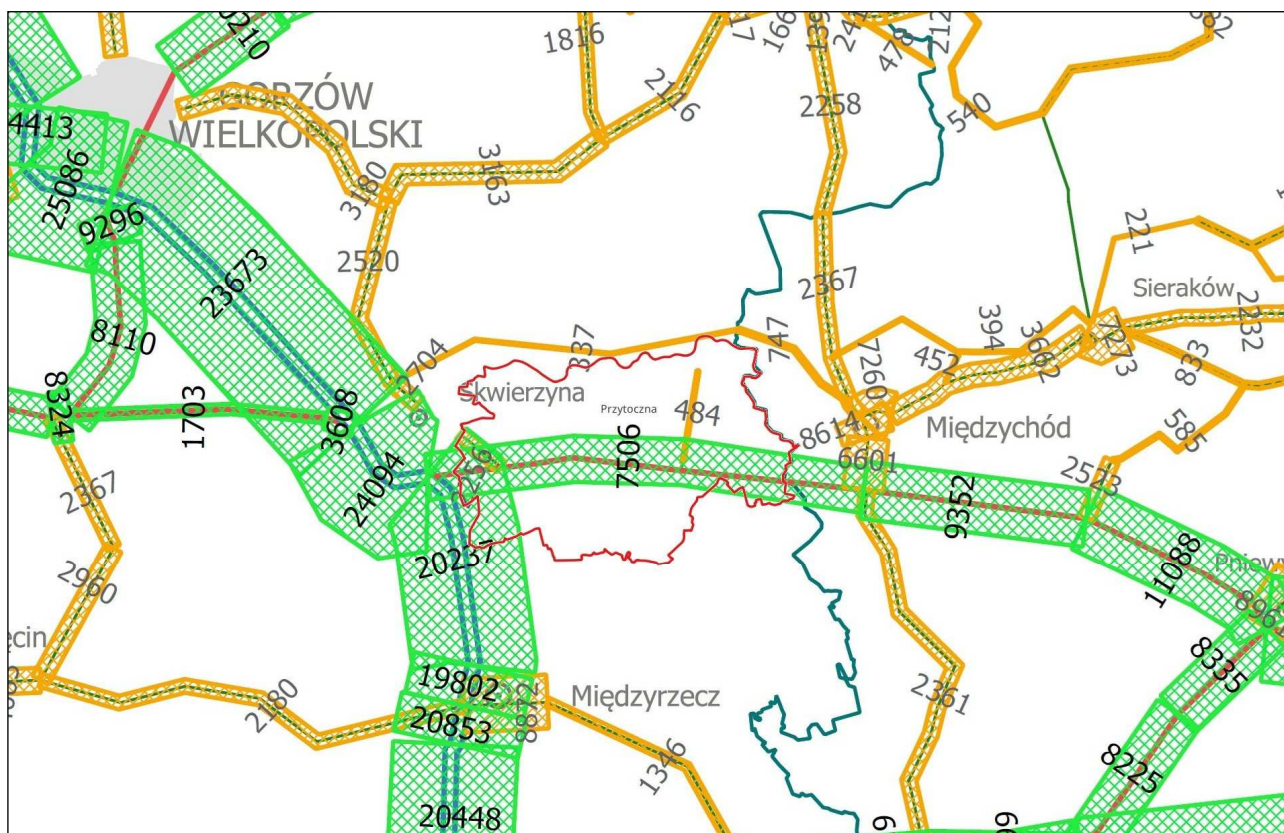
Gmina Przytoczna jest typową gminą wiejską o dominującym udziale rolnictwa w sektorze gospodarczym. W związku z tym brak jest obecnie zlokalizowanych dużych zakładów przemysłowych

i innych obiektów będących źródłem dużego natężenia dźwięków. Na obszarze opracowania i w jego otoczeniu źródłami uciążliwości akustycznej są:

- hałas drogowy związany przede wszystkim z drogą krajową nr 24 oraz z pozostałymi drogami lokalnym;
- hałas kolejowy, związany z linią nr 363 Rokietnica – Skwierzyna (obecnie linia nieeksploatowana; w przypadku przywrócenia ruchu pociągów będzie to liniowe źródło emisji hałasu);
- obiekty produkcyjno-usługowe stanowiące zagrożenie o charakterze lokalnym;
- wolnostojące, nie posiadające zabezpieczeń akustycznych maszyny i urządzenia, w przypadku, których emisja hałasu ma znaczenie lokalne;
- maszyny rolnicze, szczególnie podczas prac polowych na otwartych przestrzeniach.

Największe zagrożenie hałasem wynika ze szlaków komunikacyjnych – przede wszystkim z drogi krajowej nr 24. Istotna jest także utrzymująca się tendencja wzrostu zarejestrowanych w województwie pojazdów, zarówno samochodów osobowych jak i ciężarowych. Ilość pojazdów ogółem w ciągu ostatniej dekady wzrosła o ponad 30%, przy czym najbardziej dynamiczny wzrost odnotowano w przypadku samochodów osobowych. Istnieje, zatem tendencja wzrostowa, jeżeli chodzi o źródła (ilość pojazdów mechanicznych) emisji hałasu. Z drugiej strony na obszarach gęściej zaludnionych wprowadzone są administracyjne ograniczenia prędkości pojazdów, obniżające górny próg emisji dźwięku z silników pojazdów mechanicznych. Niestety brak jest danych z ostatnich lat z badań wartości emisji hałasu komunikacyjnego na obszarze gminy Przytoczna.

Generalny Pomiar Ruchu przeprowadzony w 2020 r. przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad na terenie gminy Przytoczna i w okolicy przedstawiono na rysunku nr 4.

Rysunek 4. Średni dobowy ruch roczny w 2020 r., na drogach znajdujących się w gminie Przytoczna oraz na terenach sąsiednich.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/gddkia/generalny-pomiar-ruchu-20202021>, zmienione.

Drugim największym źródłem hałasu jest użytkowanie maszyn rolniczych podczas wykonywanych prac, w tym szczególnie prac polowych. Klimat akustyczny pogarszany jest lokalnie przede wszystkim przez takie maszyny, jak: kombajny zbożowe, ciągniki rolnicze, kosiarki rolnicze, śrutowniki, dmuchawy do zboża i inne. Wysoka emisja dźwięków ma tutaj dwojakie źródło. Po pierwsze są to maszyny o dużej mocy nominalnej. Po wtóre większościowy odsetek używanych maszyn rolniczych przez przeciętnego rolnika w Polsce jest zaawansowana wiekowo, a przez to przestarzała technologicznie i wyeksploatowana.

Od 19 lipca 2007 r. dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. (Dz. U. z 2007 r., Nr 120, poz. 826), zmienione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2012 r., poz. 1109). Rozporządzenia określają zróżnicowane dopuszczalne poziomy hałasu, w zależności od przeznaczenia terenu, wyrażone wskaźnikami hałasu LDWN, LN (mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem) oraz LAeq D i LAeq N (mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby). Dla obszarów w gminie, dla których uchwalono bądź planuje się uchwalenie miejscowych, obowiązują następujące dopuszczalne poziomy hałasu powodowanego przez drogi lub linie kolejowe:

- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – w porze dziennej 61 dB i w porze nocnej 56 dB;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – w 61 dB i w porze nocnej 56 dB.

Dla obszaru opracowania obowiązują następujące dopuszczalne poziomy hałasu powodowanego przez inne obiekty i działalność:

- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – w porze dziennej 50 dB i w porze nocnej 40 dB;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – w 55 dB i w porze nocnej 45 dB.

Zagrożenie zarówno hałasem komunikacyjnym, jak i rolniczym ma charakter lokalny i obejmuje swym zasięgiem jedynie niewielkie obszary zabudowy mieszkaniowej, sąsiadującej bezpośrednio z obiektem będącym źródłem ponadnormatywnej emisji hałasu.

III.3. Stan gleb oraz degradacja powierzchni gruntu

Na obszarze objętym opracowaniem gleby są przekształcone antropogenicznie. Niezależnie od naturalnej odporności własnej, gleby podlegają degradacji fizycznej, głównie erozji wodnej (powierzchniowej i wąwozowej), która zależy od nachylenia zboczy, obecności i stanu pokrywy roślinnej, litologii, stosunków wodnych, użytkowania. Na obszarze objętym opracowaniem zaznacza się zagrożenie niszczenia gleb spowodowane przez czynniki atmosferyczne – wiatr oraz opady.

Naturalna odporność gleb na chemiczne czynniki niszczące związana jest ściśle z typem gleb. Najmniejszą odporność na tego typu zagrożenia wykazują gleby luźne i słabo gliniaste, ubogie w składniki pokarmowe, a więc głównie gleby bielicowe. Odporne gleby to gleby mineralno-organiczne i organiczne. Gleby na omawianym obszarze reprezentują zatem stosunkowo niski stopień odporności na erozję. Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków

biogennych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i powierzchniowych. Do zwiększenia degradacji przyczyniają się także: rzeźba terenu oraz warunki atmosferyczne.

Gleby gminy Przytoczna wykształciły się na skałach akumulacji rzecznej, lodowcowej i wietrznej; są to przede wszystkim piaski różnej granulacji, gliny zwałowe, ility, torfy oraz muły. W dolinie Warty występują wykształcone mady rzeczne.

W ramach "Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski" w województwie lubuskim wyznaczono 11 punktów pomiarowych, w tym na terenie gminy Przytoczna 1 w miejscowości Wierzbno (punkt 175). Wyniki pomiarów dla punktu 175 w Wierzbnie (dane za 2015 r.):

Kompleks – 6 (żytni słaby)

Typ – Ar (gleby rdzawe)

Klasa bonitacyjna – V

Gatunek gleby wg BN78/98180-11 – psp (piasek słabo gliniasty pylasty)

- ps (piasek słabogliniasty)

Odczyn pH w zawiesinie H₂O – 6,3

Odczyn pH w zawiesinie KCl – 5,7

Węglany (CaCO₃) - nieobecny

Próchnica – 1,31%

Węgiel organiczny – 0,76%

Azot ogólny – 0,07%

Stosunek C/N – 10,8

Fosfor przyswajalny – 18,9 mg P₂O₅* 100g⁻¹

Potas przyswajalny – 13,6 mg K₂O*100g⁻¹

Magnez przyswajalny – 1,3 mg Mg*100g⁻¹.

Analizując sytuację glebową i geomorfologiczną na obszarze objętym opracowaniem ekofizjograficznym, stwierdza się, że: (1) gleby dominujące na terenie gminy są średnio odporne na erozję; (2) gleby na omawianym obszarze są glebami częściowo zmienionymi antropogenicznie, w dużym stopniu pokryte lasami, co podnosi odporność na erozję eoliczną; (3) lokalne deniwelacje terenu mogą potęgować erozję gleb i inne niekorzystne zjawiska; (4) lokalne żwirownie mogą spotęgować zjawisko erozji (ale tylko do czasu rekultywacji terenu) – zwłaszcza w rejonie terenów górniczych.

III.4. Degradacja i degeneracja szaty roślinnej

Poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, w tym szata roślinna, ulegały w przeszłości licznym przemianom. Zmiany te miały charakter zarówno naturalny, jak i były wywołane różnymi formami antropopresji. Na omawianym obszarze szczególnie ta druga grupa czynników przyczyniła się do degradacji szaty roślinnej oraz jej degeneracji.

Pod pojęciem degradacji szaty roślinnej należy rozumieć zubożenie jej składu w wyniku antropopresji powodującej pogorszenie poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, takich jak: powietrze, woda, gleby, a także fizyczne niszczenie szaty roślinnej (np. w wyniku zmiany przeznaczenia terenu). Intensywne wycinanie lasów celem pozyskania arealu pod uprawę ziemi, a w późniejszych czasach procesy urbanizacyjne, szczególnie mocno przyczyniły się w przeszłości do degradacji szaty roślinnej.

Z kolei pod pojęciem degeneracji należy rozumieć ogół reakcji fitocenoz na antropopresję.¹⁶ Na omawianym obszarze niemalże w całości szata roślinna uległa degradacji. Lasy w gminie w większości to nasadzenia antropogeniczne z dominującym udziałem sosny zwyczajnej. Natomiast terenom poleśnym towarzyszą gatunki synantropijne: segetalne i ruderalne.

III.5. Jakość wód oraz zagrożenia dla nich

Wody podziemne

Badania jakości wód dla Gminy Przytoczna, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadzają Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – za pośrednictwem Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Zielonej Górze oraz Państwowy Instytut Geologiczny.

W 2019 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych. Monitorowaniem objęty został punkt kontrolny na terenie gminy Przytoczna w zasięgu JCWPd nr 41 w m. Stryszewo. W skontrolowanym punkcie stwierdzono wody zadowalającej jakości (III klasa). W tym samym roku badano wody w zasięgu JCWPd nr 59. Zarówno chemiczny jak i ilościowy określono jako dobry.¹⁷

W ostatnich latach (2020-2024) na terenie gminy Przytoczna także badano jakość wód podziemnych. W 2022 r. punkt pomiarowy znajdował się w m. Stryszewo. Klasa jakości wód podziemnych została określona na II (w skali I-V), tj. wody dobrej jakości¹⁸.

Wody powierzchniowe – ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.):

- Warta od Kamionki do Obry RW600012187799
- Męcinka RW600018187789
- Dormowska Struga RW600010175032
- Jezioro Wielkie LW10320,
- Jezioro Muchocińskie LW10321,
- Jezioro Lubikowskie LW10332,
- Jezioro Rokitno LW10333,
- Jezioro Głębokie LW10378.

Warta od Kamionki do Obry RW600012187799:

- Stan/potencjał ekologiczny: słaby potencjał ekologiczny.
- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: azot ogólny, azot azotanowy; fitoplankton, makrobezkręgowce, ichtiofauna.
- Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego.
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: związki tributyllocyny; bromowane difenylotery.
- Stan (ogólny): zły stan wód.

Męcinka RW600018187789:

- Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny.

¹⁶ za: Olaczek R. 1974. Kierunki degeneracji fitocenoz leśnych i metody ich badania. Phytocoenosis. 3.3/4:179-187, Warszawa - Białowieża.

¹⁷ za: <http://mjwp.gios.gov.pl/mapa/mapa,172.html>

¹⁸ opracowano na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska” Aktualność udostępnionych informacji zgodna z datą ich przygotowania (marzec 2025); <https://mjwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-badan-2024.html>

- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: BZT5; makrobezkręgowce.
- Stan chemiczny: poniżej dobrego.
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: benzo(g,h,i)perylen; bromowane difenylotetry, rtęć, heptachlor.
- Stan (ogólny): zły stan wód.

Dormowska Struga RW600010175032:

- Stan/potencjał ekologiczny: nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP).
- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: nie dotyczy; makrofity, bezkręgowce, ichtiofauna.
- Stan chemiczny: dobry.
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: nie dotyczy.
- Stan (ogólny): brak danych.

Jezioro Wielkie LW10320:

- Stan/potencjał ekologiczny: brak danych.
- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: nie dotyczy.
- Stan chemiczny: stan chemiczny dobry.
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: nie dotyczy.
- Stan (ogólny): brak danych.

Jezioro Muchocińskie LW10321:

- Stan/potencjał ekologiczny: brak danych.
- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: nie dotyczy.
- Stan chemiczny: stan chemiczny dobry.
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: nie dotyczy.
- Stan (ogólny): brak danych.

Jezioro Lubikowskie LW10332:

- Stan/potencjał ekologiczny: dobry stan ekologiczny.
- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: nie dotyczy.
- Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego.
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: nie dotyczy; bromowane difenylotetry.
- Stan (ogólny): zły stan wód.

Jezioro Rokitno LW10333:

- Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny.
- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: nie dotyczy; LMI.
- Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego.
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: nie dotyczy; bromowane difenylotetry.
- Stan (ogólny): zły stan wód.

Jezioro Głębokie LW10378:

- Stan/potencjał ekologiczny: dobry stan ekologiczny.
- Wskaźniki determinujące stan/ potencjał ekologiczny: nie dotyczy.

- Stan chemiczny: stan chemiczny poniżej dobrego.
- Wskaźniki determinujące stan chemiczny: nie dotyczy; bromowane difenyletery, rtęć, heptachlor.
- Stan (ogólny): zły stan wód.

III.6. Zagrożenie powodzią

Zagrożenie powodziowe na obszarze gminy Przytoczna związane jest z rzeką Wartą i z jej dopływami. W przypadku wystąpienia wód wspomnianych cieków zagrożeniem objęte są głównie tereny położone w dolinach tych rzek. Północną granicę gminy Przytoczna stanowi rzeka Warta wraz z obszarem zagrożenia powodziowego. Obszar zagrożenia powodziowego dotyczy miejscowości położonych wzdłuż Warty, tj.: Stryszewo, Krobielewo, Poręba, Gaj, Krasne Dłusko.

Ponadto, na podstawie posiadanych danych ustalono, że północny fragment gminy, znajduje się:

- w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.), tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($p=1\%$),
- w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu ww. ustawy, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($p=10\%$),
- w obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($p=0,2\%$),

co zobrazowano na mapie nr 8, przedstawionej w rozdziale II.2.3.1. niniejszego opracowania. Dość charakterystyczna dla gminy jest obecność znacznych obszarów zagrożonych podtopieniami. Co istotne, na terenie gminy Przytoczna obowiązuje Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz.U. z 2022 r., poz. 2714). Zgodnie z nim, cele główne stanowią przede wszystkim:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego,
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego,
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Za działania służące ich realizacji wskazano przede wszystkim ochronę lub zwiększanie retencji zlewniowej na gruntach leśnych, wodno-błotnych, zadrzewionych i zakrzewionych, na gruntach rolnych oraz na gruntach zurbanizowanych, jak również ochronę lub zwiększenie retencji dolin rzecznych.

Powyższe należy wziąć pod uwagę przy tworzeniu planu ogólnego gminy i wyznaczaniu stref planistycznych i funkcji z nimi związanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, ale także na innych obszarach, mających znaczenie dla wdrożenia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry. Konsekwencją musi być także uwzględnienie ww. Planu także w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i ustaleń szczególnych tych dokumentów.

III.7. Zagrożenie osuwiskami

Obszar objęty opracowaniem znajduje się poza obszarami narażonymi na występowanie osuwisk.

III.8. Pola elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) składa się z fal elektromagnetycznych rozchodzących się w przestrzeni. Właściwości fal elektromagnetycznych zależą od ich długości. Promieniowaniem elektromagnetycznym o różnej długości fali, są fale radiowe, mikrofałe, podczerwień, światło, ultrafiolet, promieniowanie rentgenowskie i promieniowanie gamma.

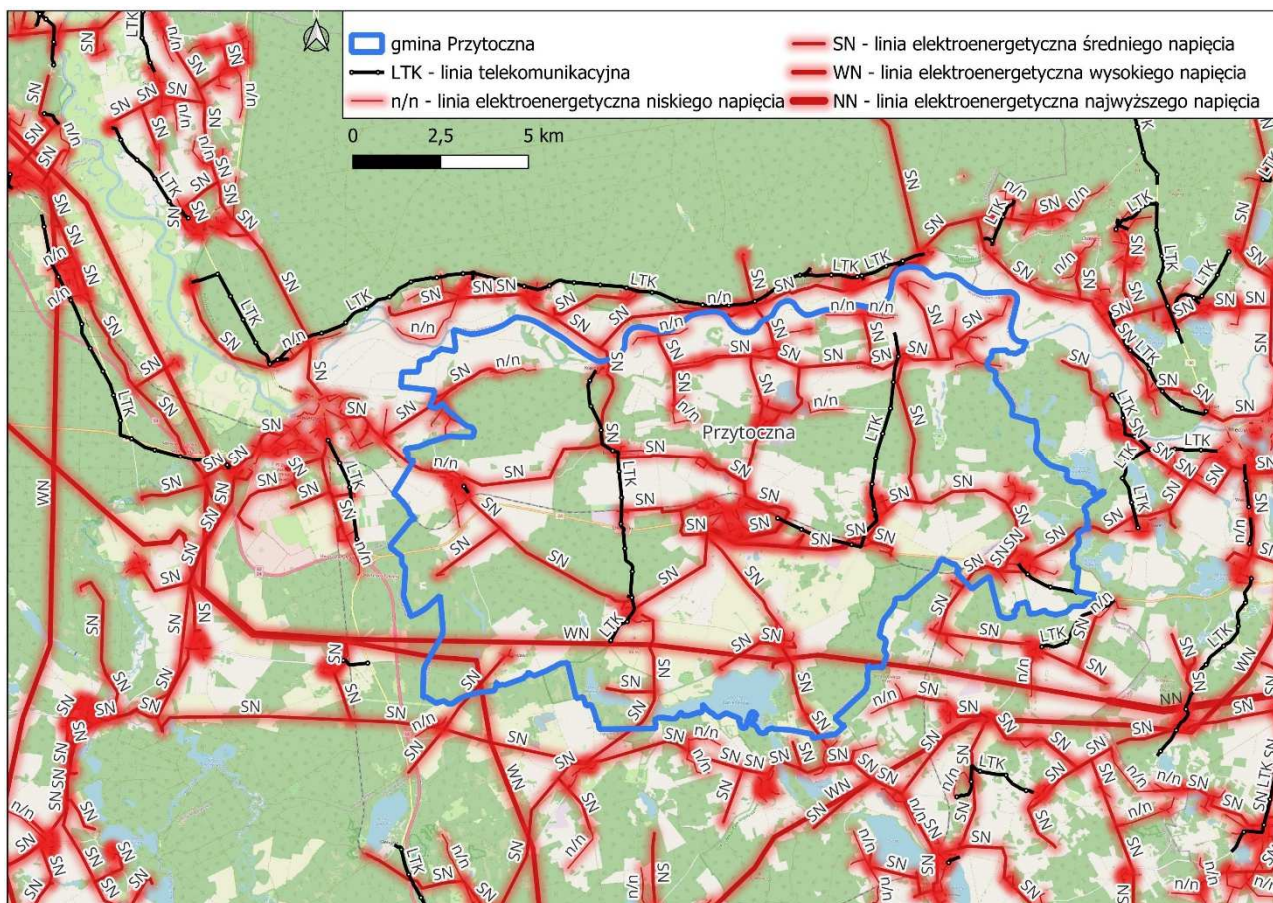
Przez teren gminy przebiega elektroenergetyczna linia napowietrzna 400 kV relacji Krajnik – Plewiska, która jest własnością PSE Operator. Długość linii 100 kV relacji GPZ Skwierzyna – GPZ Międzyrzecz na terenie Gminy Przytoczna wynosi 1 980 m (stan linii określony został jako dobry). Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są poprzez napowietrzne linie 15 kV wychodzące z GPZ Ziemomyśl i GPZ Międzyrzecz (na terenie analizowanej jednostki brak jest GPZ 110/15 kV).

Ponadto, na terenie gminy zlokalizowanych jest 8 stacji bazowych telefonii komórkowej. Na obszarze gminy występują napowietrzne linie elektroenergetyczne, co przedstawiono na mapie nr 13.

Na terenie gminy wyznaczono punkt monitoringu pól elektromagnetycznych w m. Przytoczna, przy ul. Głównej 56. Badania poziomów pól elektromagnetycznych wykonane w 2018 r. nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych wartości poziomu pól elektromagnetycznych.

Ostatni raz monitoring pól elektromagnetycznych (opracowanie Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Zielonej Górze) przeprowadzono w 2022 r. W punkcie pomiarowym znajdującym się w Przytocznej przy ul. Głównej 56 przeprowadzone pomiary monitoringowe nie wykazały wystąpienia przekroczenia poziomów dopuszczalnych. Podsumowując, pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku w ramach monitoringu i kontroli sprawozdań przekazanych do WIOŚ w Zielonej Górze, w miejscach dostępnych dla ludności nie wykazały zagrożenia dobrego stanu jakości środowiska wynikającego z promieniowania elektromagnetycznego pochodzącego od nadajników i anten stacji radiowych, telewizyjnych i telefonii komórkowej.¹⁹

¹⁹ za: <https://www.gov.pl/web/gios/pola-elektromagnetyczne-lubuskie-2022>

Mapa 13. Napowietrzne linie elektroenergetyczne oraz telekomunikacyjne na terenie gminy Przytoczna i w jej najbliższym otoczeniu.

Źródło: opracowanie własne. Podkład mapowy: OpenStreetMap.

IV INFORMACJA O ZAWARTOŚCI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO, JEGO GŁÓWNYCH CELACH I POWIĄZANIACH

IV.1. Cele projektu planu ogólnego

Plan ogólny jest podstawowym aktem prawa miejscowego, uchwalanym dla obszaru całej gminy, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu. Plan ogólny pozostaje zgodny z wyższymi aktami planowania, uchwalanymi na poziomie województwa i kraju, w tym szczególnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego. Stanowi zwięzły dokument wskazujący kierunek zagospodarowania przestrzennego ustalony w oparciu o ustaloną politykę przestrzenną jednostki samorządu terytorialnego. Jest on wiążący w odniesieniu do planów miejscowych i stanowi podstawę do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Jednocześnie nie wpływa bezpośrednio na inne decyzje administracyjne, w tym pozwolenie na budowę lub zgłoszenie budowy (nie stanowi podstawy do sprzeciwu).

Podstawą jego opracowania jest art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 poz. 1130 ze zm.).

Projekt Planu ogólnego gminy Przytoczna sporządzony został na podstawie uchwały Nr VII.43.2024 Rady Gminy Przytoczna z dnia 29 sierpnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Przytoczna.

Rolą przedmiotowego planu ogólnego jest wyznaczenie tzw. stref planistycznych oraz określenie generalnych zasad zabudowy i zagospodarowania na ich terenie w dłuższej perspektywie.

Dokument ten w sposób fundamentalny kształtuje zasady zagospodarowania przestrzennego i tworzy podstawę dla kształtowania ładu przestrzennego, poprzez określenie typów stref planistycznych oraz dla większości z nich dopuszczalne parametry zabudowy (tj. maksymalną nadziemną intensywności zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej). Realizacja planu ogólnego umożliwi racjonalne zagospodarowanie terenów, co wpłynie na poprawę estetyki przestrzeni oraz komfort życia mieszkańców gminy.

Plan ogólny jest także elementem polityki kreowania równowagi pomiędzy różnymi interesami – rozwojem mieszkalnictwa, działalnością gospodarczą, ochroną środowiska czy zachowaniem unikalnych zasobów kulturowych. Jest więc elementem polityki zrównoważonego rozwoju, zapewniając harmonijny rozwój miasta i gminy, który uwzględni potrzeby mieszkańców, inwestorów i ochrony środowiska.

Zgodnie z uzasadnieniem do uchwały Nr VII.43.2024 Rady Gminy Przytoczna z dnia 29 sierpnia 2024 r. gmina Przytoczna przystąpienie do sporządzenia planu ogólnego gminy Przytoczna podyktowane jest zmianą ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która weszła w życie 24 września 2023 r. Zgodnie z tą zmianą 1 stycznia 2026 r. z mocy ustawy utraci moc studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (data zgodnie ze zmianą ustawy przedłużona została do 30.06.2026 r.). Ustawa wprowadza w jego miejsce nowy akt planowania przestrzennego w postaci planu ogólnego. Plan ogólny ma określić podział obszaru gminy na strefy planistyczne oraz wskazywać gminne standardy urbanistyczne, w których szczegółowo zostaną określone profile funkcjonalne stref oraz wskaźniki urbanistyczne. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego, stanowiącym podstawę do sporządzania planów miejscowych oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Politykę przestrzenną na terenie województwa lubuskiego określa Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego (zwanego dalej: *PZPWL*) wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wlkp., zatwierdzony uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego Nr XLIV/667/18 z 23 kwietnia 2018 r.

W PZPWL gmina Przytoczna zaklasyfikowana została przede wszystkim do Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego, wymagającego wsparcia procesów rozwojowych. Szczegółowe wnioski i rekomendacje, wynikające z PZPWL i uwzględnione w Planie Ogólnym wskazano w tabeli nr 3.

W PZPWL, zgodnie z art. 39 ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględniono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa. W granicach gminy Przytoczna znalazły się następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu przestrzennego:

Zadania wynikające z dokumentów przyjętych przez Radę Ministrów lub właściwego ministra:

- budowa chodnika w Wierzbnie – DK24,
- przebudowa skrzyżowania DK24 z DP F1327 Goraj – Lubikowo,
- budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno tłocznej przy ul. Głównej w miejscowości Przytoczna,

Inwestycje wynikające z dokumentów przyjętych przez samorząd:

- działania udraźniające w zakresie potrzeb przywracania ciągłości morfologicznej cieków województwa lubuskiego,
- tworzenie terenów inwestycyjnych,

- modernizacja dróg krajowych nr 22 i 24,
- stworzenie regionalnego planu rozwoju infrastruktury turystycznej dróg wodnych,
- modernizacja oczyszczalni ścieków Przytoczna.

IV.2. Ustalenia projektu planu ogólnego

Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Infrastruktury Technicznej w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.) dopuszcza wyznaczenie 13 stref planistycznych o zróżnicowanych profilach funkcjonalnych.

Wyznaczając strefy planistyczne w granicach gminy Przytoczna, żadnych terenów nie objęto jedynie strefą handlu wielkopowierzchniowego (SH), ze względu na brak występowania i planowania w najbliższej przyszłości tego typu inwestycji w gminie, a także stref górnictwa (SG). Wykorzystano natomiast pozostałe 11 kategorii stref wymienionych w ww. rozporządzeniu. Rozmieszczenie poszczególnych stref planistycznych wskazano na załączniku gml. (Akt Planowania Przestrzennego_GML.gml) oraz dodatkowo na uzasadnieniu graficznym planu ogólnego, gdzie uwarunkowania zostały przedstawione na tle stref planistycznych.

Przy wyznaczaniu stref planistycznych wzięto pod uwagę zwłaszcza:

- aktualny sposób zagospodarowania i użytkowania terenów,
- we wschodniej i zachodniej części gminy – zwarte kompleksy leśne,
- w północnej, południowej i wschodniej części gminy – położenie w granicach obszarowych form ochrony przyrody,
- ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- obszary uzupełnień zabudowy (OUZ) – łącznie 111 OUZ.

Tereny osadnicze i przydatne do pełnienia funkcji mieszkaniowej i usługowej

Głównymi kryteriami brany pod uwagę przy określaniu przydatności terenów pod zabudowę w obrębie analizowanego obszaru są warunki litologiczne oraz poziom wód gruntowych, w szczególności wyeliminowano obszary:

- występowania gruntów organicznych, głównie torfowisk;
- płytkiego zalegania wód gruntowych (powyżej 2 m p. p. t);
- zalewane w czasie powodzi przez rzeki i ciek, głównie w bezpośrednim sąsiedztwie Warty.

Za obszary o korzystnych warunkach pod zabudowę uznaje się obszary występujące w centralnej i południowej części gminy na obszarach ponaddolinnych, o niewielkich spadkach, których podłoże budują grunty nośne, a poziom wód gruntowych znajduje się na głębokości poniżej 2 m p.p.t.

Tereny o mało korzystnych warunkach pod zabudowę to strefy przydolinne o bardziej stromych skłonach wzniesień i mniej korzystnych warunkach gruntowo - wodnych.

Tereny o niekorzystnych warunkach pod zabudowę to obszary, gdzie występuje płaskie dno rozległych obniżen dolinnych, gdzie zwierciadło wód gruntowych występuje do 2 m p.p.t. w madach lub gruntach organicznych przykrytych cienką warstwą piasków. Tereny te zlokalizowane są głównie w obrębie cieków wodnych na terenie gminy, w tym głównie Warty.

Tereny przemysłowe i wskazane do pełnienia funkcji produkcyjnych

Nowe inwestycje należy w pierwszej kolejności sytuować w wyznaczonych strefach produkcyjno-usługowych, w szczególności na obszarze miejscowości Przytoczna, która ze względu na dogodne położenie komunikacyjne, bliskość Gorzowa Wielkopolskiego oraz dostęp do drogi krajowej nr 24

i drogi ekspresowej S3 stanowi główny obszar koncentracji rozwoju gospodarczego gminy. Koncentracja terenów inwestycyjnych sprzyja ochronie pozostałych obszarów gminy oraz zapewnia spójność funkcjonalno-przestrzenną zagospodarowania.

Wskazania dla kształtowania terenów otwartych

Kształtowanie terenów otwartych na obszarze gminy Przytoczna powinno koncentrować się przede wszystkim na ich utrzymaniu i ochronie, w szczególności poprzez zachowanie ciągłości przestrzennej otwartych kompleksów rolnych oraz ograniczanie ich fragmentacji. Dla pełnienia funkcji rolniczej – obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej – predysponowane są tereny obejmujące grunty rolne III i IV klasy bonitacyjnej, które ze względu na wysoką wartość użytkową, zwłaszcza w przypadku gleb klasy III, powinny być w możliwie największym stopniu wyłączone z zabudowy. Dopuszcza się jedynie lokalizację zabudowy związanej bezpośrednio z produkcją rolną, w tym zabudowy zagrodowej oraz dużych gospodarstw specjalistycznych.

System terenów otwartych powinien być traktowany jako istotny element strukturotwórczy przestrzeni gminy i konsekwentnie uwzględniany w dokumentach planistycznych. Powinien on obejmować przede wszystkim obszary niezabudowane i nieprzeznaczone pod inwestycje kubaturowe, pełniące funkcje rolnicze, przyrodnicze i krajobrazowe. Szczególnie cenne kompleksy glebowe występują w rejonie miejscowości Chełmsko, Nowa Niedzwica, Rokitno oraz Przytoczna.

Ograniczenia rozwoju wynikające z konieczności ochrony zasobów środowiska

W procesie planistycznym oraz inwestycyjnym, należy uwzględnić następujące ograniczenia wynikające z konieczności ochrony zasobów środowiska oraz stosować następujące działania i środki:

- chronić walory naturalne środowiska przyrodniczego, ze szczególnym uwzględnieniem krajobrazu;
- rozwijać jednostki osadnicze w oparciu o istniejący system osadniczy i ograniczać zabudowę rozproszoną;
- zapewnić w zabudowie spójność krajobrazu przyrodniczego i kulturowego.

Dla zachowania prawidłowego funkcjonowania ekosystemów leśnych, w zakresie leśnictwa i zadrzewień winno się:

- ograniczać do niezbędnego minimum zmianę przeznaczenia leśnego na nieleśne;
- dążyć do uzyskania drzewostanu zgodnego z siedliskiem;
- zwiększyć lesistość terenu poprzez zalesianie gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa oraz nieużytków;
- rozbudować sieć zadrzewień szpalerowych oraz śródpolnych na terenach o mniejszej lesistości.

W tabeli nr 4 wskazano liczbę poszczególnych kategorii stref planistycznych wyznaczonych w projekcie Planu Ogólnego Gminy Przytoczna.

Biorąc pod uwagę fakt, że przeznaczenie terenu ustalone w sporządzanych w przyszłości miejscowych planach będzie musiało być zgodne z profilem funkcjonalnym strefy planistycznej obejmującej dany teren w Planie Ogólnym, dla wybranych kategorii stref planistycznych ustalono profil funkcjonalny dodatkowy. Kierowano się przy tym przede wszystkim uwarunkowaniami: przyrodniczymi, środowiskowymi, oraz kulturowymi, przy czym zdecydowano się nie ograniczać możliwości realizacji funkcji wynikających z profilu dodatkowego, wymienionego w ww. rozporządzeniu, dla stref planistycznych: SW, SJ, SZ. Podczas podejmowania decyzji dotyczących zarówno profili podstawowych, jak i wyznaczaniu profili funkcjonalnych dodatkowych, szczególnie istotna była kwestia, aby planowane zagospodarowanie nie generowało konfliktów funkcjonalno-przestrzennych.

Lp.	Symbol	Nazwa strefy planistycznej	Łączna liczba stref
1.	SW	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	55
2.	SJ	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną	345
3.	SZ	strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	134
4.	SU	strefa usługowa	62
5.	SP	strefa gospodarcza	39
6.	SR	strefa produkcji rolniczej	66
7.	SI	strefa infrastrukturalna	54
8.	SN	strefa zieleni i rekreacji	68
9.	SC	strefa cmentarzy	7
10.	SO	strefa otwarta	208
11.	SK	strefa komunikacyjna	10
RAZEM			1048

Tabela 4. Liczba poszczególnych kategorii stref planistycznych wyznaczonych w projekcie Planu Ogólnego Gminy Przytoczna.

Źródło: Projekt Planu Ogólnego Gminy Przytoczna.

Dla większości z wymienionych stref planistycznych uzupełniono gminne standardy urbanistyczne o podstawowe parametry i wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenów. Ze względu na wymóg ustawy, dla stref planistycznych określono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. Najwyższy udział tej powierzchni ustalono w strefach otwartych (SO), które swym zasięgiem objęły formy ochrony przyrody oraz grunty leśne i grunty rolne klas III-IV.

Rozmieszczenie istniejących obiektów infrastruktury społecznej, transportowej i technicznej ma wpływ na charakter stref planistycznych w których są umiejscowione a także na rodzaj stref planistycznych w sąsiedztwie. Założenia planu ogólnego pozwalają na lokalizację nowych obiektów infrastruktury transportowej i technicznej na terenie całej gminy Przytoczna natomiast infrastruktura społeczna może być realizowana w strefach wielofunkcyjnych (SW, SJ, SZ) oraz strefach usług, gospodarczej, handlu wielkopowierzchniowego, infrastruktury oraz częściowo w strefie zieleni i rekreacji.

Ze względu na ograniczoną powierzchnię wyznaczonych obszarów uzupełnień zabudowy (OUZ), wynikającą głównie z uwarunkowań przyrodniczych, nie zaistniała potrzeba określania gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej, obejmujących zasady zapewnienia dostępu do szkół podstawowych oraz obszarów zieleni publicznej.

Strefy planistyczne (SW, SJ, SZ), wyznacza się w pierwszej kolejności na obszarach, dla których w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej, obszarach uzupełnienia zabudowy oraz obszarach z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej, z wyłączeniem luk w tej zabudowie.

W strefach planistycznych (SW, SJ, SZ), suma chłonności terenów niezabudowanych w tych strefach w całej gminie, w tym luk w istniejącej zabudowie, nie może być mniejsza niż 70 % oraz większa niż 130% wartości zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w gminie.

W przypadku gdy suma chłonności terenów niezabudowanych, w tym luk w istniejącej zabudowie, jest większa niż 130% wartości zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w gminie, dopuszcza się wyznaczenie stref planistycznych (SW, SJ, SZ), na tych obszarach oraz nie wyznacza się tych stref planistycznych na pozostałych obszarach gminy.

Suma chłonności zabudowy w trzech strefach umożliwiających zabudowę mieszkalną wynosi 3458 osób (1481+1740+237) co stanowi 346% zapotrzebowania. **Oznacza to, iż w gminie Przytoczna strefy SW, SJ i SZ mogą być wyznaczane wyłącznie w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w których określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej, obszarach uzupełnienia zabudowy oraz obszarach z istniejącą zabudową o funkcji mieszkaniowej, z wyłączeniem luk w tej zabudowie.**

IV.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego gminy

Brak realizacji planu ogólnego może prowadzić do negatywnych zmian w środowisku, wynikających z niekontrolowanego zagospodarowania przestrzeni i nadmiernej presji na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego. Nieuregulowany, nadmierny rozwój przestrzenny może przyczynić się do szeregu problemów środowiskowych, społecznych, gospodarczych. W efekcie brak planu ogólnego najprawdopodobniej wpłynąłby negatywnie na jakość życia mieszkańców oraz trwałość lokalnych zasobów przyrodniczych.

Chaotycznie powstająca nowa zabudowa niewątpliwie zwiększyłaby presję na już istniejącą infrastrukturę i środowisko. Brak wyznaczonych granic poszczególnych stref, ustalonych na poziomie gminy, może prowadzić do niekontrolowanego rozproszenia się zabudowy na tereny rolnicze, ograniczając powierzchnię gruntów rolnych i zmniejszając lokalną produkcję żywności, a także pogarszać warunki topoklimatyczne. To z kolei może wpłynąć na bezpieczeństwo żywnościowe i zmusić mieszkańców do większego uzależnienia od dostaw spoza regionu.

Brak wyznaczonych w skali gminy terenów zieleni i rekreacji najpewniej doprowadziłby do ich stopniowej degradacji i marginalizacji, co zmniejszyłoby dostępność przestrzeni rekreacyjnych i ograniczył funkcje środowiskowe tych obszarów (szerzej: ograniczyłoby usługi ekosystemowe). Tereny zieleni pełnią kluczową rolę w retencji wody opadowej, regulacji stosunków wilgotnościowych i temperatury, a także oraz ochronie różnorodności biologicznej. Ich utrata może prowadzić nawet do zwiększonego ryzyka powodzi, degradacji gleb, pogorszenia topoklimatu oraz spadku jakości życia mieszkańców.

Brak odpowiedniego zagospodarowania terenów przeznaczonych pod infrastrukturę cmentarną może prowadzić do problemów związanych z niewłaściwym zarządzaniem miejscami pochówku, co może mieć konsekwencje środowiskowe, sanitarne oraz społeczne. Niewystarczająca liczba cmentarzy lub ich niekontrolowane rozpraszanie może skutkować degradacją gruntów, a także wzrostem kosztów ich utrzymania dla gminy.

Reasumując, brak wdrożenia planu ogólnego może prowadzić do niekontrolowanej zabudowy, wzrostu zanieczyszczeń, degradacji terenów zielonych i rolniczych oraz problemów z infrastrukturą i komunikacją. W efekcie skutkowałoby to wzrostem kosztów utrzymania

infrastruktury, długofalową degradacją środowiska przyrodniczego, a w konsekwencji pogorszeniem jakości życia mieszkańców.

V OCENA SKUTKÓW WPŁYWU REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA ORAZ NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE JAKO CAŁOŚĆ

Przy sporządzaniu niniejszej prognozy autor uwzględnił wszystkie aspekty ochrony środowiska. Założono również, że zagospodarowanie terenów objętych projektem planu ogólnego będzie się odbywało przy maksymalnym zakresie zainwestowania, dopuszczonym w projekcie planu ogólnego.

Oceniany dokument przewiduje powstanie 111 Obszarów Uzpełnienia Zabudowy (OUZ), co może skutkować zwiększoną emisją zanieczyszczeń powietrza, szczególnie w okresie grzewczym. Obszary te wyznaczono zgodnie z zasadami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 5 lutego 2024 r. w sprawie sposobu wyznaczania granic obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy (Dz. U. z 2024 r., poz. 729).

Łączna powierzchnia obszaru uzupełnień zabudowy w ramach istniejącej zabudowy wyznaczona bez dopuszczalnego rozszerzenia, tj. łączna powierzchnia obszarów uzupełnienia wyznaczonych w sposób, o którym mowa w ust. 1 (pkt 1-5) ww. Rozporządzenia wynosi 335 ha (Pu). Natomiast łączna powierzchnia obszarów wyznaczonych w sposób, o którym mowa w ust. 1 pkt 1-3 ww. Rozporządzenia wynosi 723 ha (Pb).

Całkowita powierzchnia OUZ na terenie gminy Przytoczna nie może przekroczyć 432 ha (OUZ max = Pu+Pp).

V.1. Wpływ na warunki klimatyczne i stan higieny atmosfery

Topoklimat oraz stan higieny gminy Przytoczna są wypadkową szeregu czynników zarówno o charakterze naturalnym, jak i antropogenicznymi działaniami dokonywanymi w przeszłości i obecnie. Ocenia się, że zapisy projektu planu ogólnego przyczynią się do niewielkich, korzystnych zmian składu powietrza atmosferycznego na omawianym obszarze oraz w okolicy.

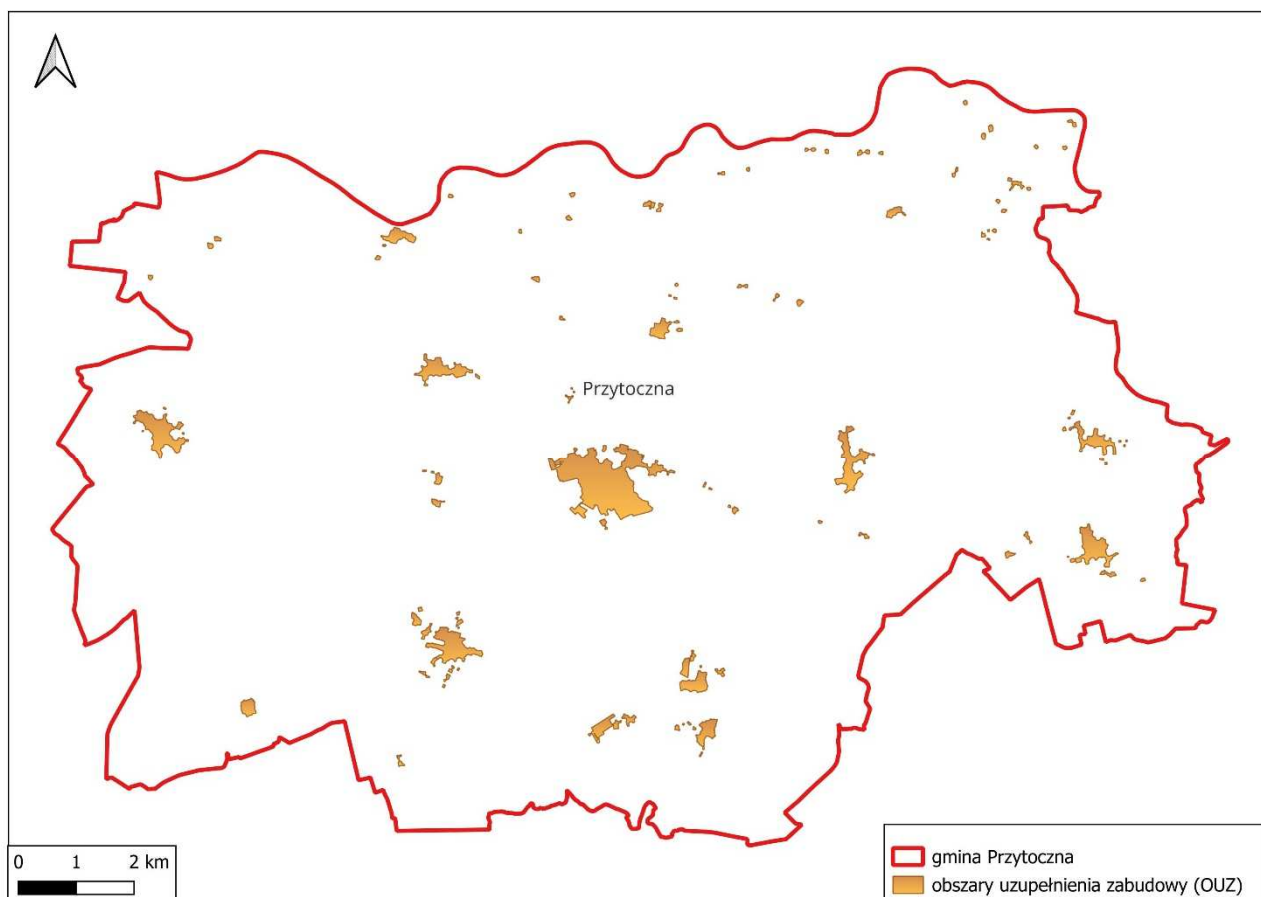
Głównym czynnikiem powodującym negatywne oddziaływanie na jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Przytoczna jest potencjalny rozwój nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę (o różnorodnym charakterze i funkcji), przez co możliwe jest dogęszczanie zabudowy na terenach już zabudowanych. Skutkować to będzie powstaniem nowych źródeł emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych (pochodzących głównie z instalacji grzewczych, ale także wynikających z obsługi tych terenów i związanymi z tymi emisjami komunikacyjnymi). Ponadto, zwiększenie emisji ww. zanieczyszczeń związane jest z rozwojem nowych terenów komunikacyjnych, zwłaszcza tych, które charakteryzują się znaczącym natężeniem ruchu.

Należy na wstępie podkreślić, że zasięg tych inwestycji jest zasadniczo zgodny z kierunkami zagospodarowania przestrzennego określonymi w obowiązującym dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przytoczna. Realizacja nowych inwestycji budowlanych i komunikacyjnych, może przyczynić się do lokalizacji w granicach miasta nowych źródeł emisji zanieczyszczeń (powierzchniowych, liniowych oraz punktowych). Będą to przede wszystkim nowa zabudowa (w przypadku zastosowania indywidualnych systemów grzewczych), elementy instalacji funkcjonujących w obrębie obiektów

przemysłowych lub usługowych, a także elementy układu komunikacyjnego (ze wskazaniem na główne drogi w gminie).

Wzrost liczby budynków na OUZ oraz towarzyszący jej rozwój infrastruktury mogą prowadzić do zwiększonej emisji gazów i pyłów, pochodzących głównie ze spalania paliw stałych w systemach grzewczych oraz z transportu.

Analiza projektu planu ogólnego ukazuje, że OUZ będą utworzone głównie w zasięgu istniejącej zabudowy mieszkaniowej lub zagrodowej (strefy SW, SJ, SZ), a także w zasięgu już istniejącej zabudowy usługowej (strefa SU), produkcyjnej lub magazynowej (strefy SP, SR). Wyznaczone OUZ na tle istniejących obszarów zabudowanych przedstawiono na mapie nr 14.

Mapa 14. Obszary uzupełnienia zabudowy określone w Planie Ogólnym Gminy Przytoczna.

Źródło: Plan Ogólny Gminy Przytoczna, zmienione.

Natomiast rozszerzenie OUZ w obszarach predystynowanych ze względów przestrzennych, komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych, nie będzie powodować znaczących zmian w środowisku przyrodniczym. Mając powyższe na uwadze, należy ocenić pozytywnie projekt Planu Ogólnego gminy Przytoczna, gdyż przewiduje on uporządkowany rozwój zabudowy na OUZ, w sposób minimalizujący oddziaływanie na środowisko przyrodnicze i jednocześnie maksymalnie wykorzystujący istniejącą infrastrukturę techniczną i komunikacyjną.

W planie ogólnym zachowano znaczne powierzchnie obszarów otwartych, w tym terenów zielonych, ograniczających negatywny wpływ na jakość powietrza wynikający z istnienia emiterów. Tereny zielone, znajdujące się przede wszystkim w strefach SN i SO, pełnią funkcję naturalnych filtrów powietrza, wychwytyjąc zanieczyszczenia i przyczyniając się do poprawy topoklimatu. Otwarte przestrzenie, przewidziane w planie ogólnym (strefa SO, tereny wzdłuż rzek), umożliwiają

przewietrzenie i dyspersję zanieczyszczeń, przez co nie kumulują się one w czasie na małej przestrzeni.

Wprowadzenie regulacji dotyczących minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej (bardzo wysoki udział tych powierzchni szczególnie w strefach otwartych) zapobiega nadmiernej kumulacji zanieczyszczeń (poprzez umożliwienie przewietrzenia terenu, jak również poprzez pochłanianie zanieczyszczeń pyłowych i gazowych).

Działania przewidziane w Planie mają także na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń z liniowych źródeł związanych z transportem. Kontrolowany rozwój infrastruktury drogowej oraz wprowadzanie rozwiązań sprzyjających ograniczeniu ruchu samochodowego w obszarach mieszkalnych pozwala na redukcję spalin i pyłów generowanych przez pojazdy.

Planowanie przestrzeni w sposób umożliwiający mieszkańcom łatwy dostęp do usług i miejsc pracy na terenie gminy zmniejsza konieczność częstych dojazdów do większych ośrodków miejskich, co skutkować będzie mniejszą emisją zanieczyszczeń gazowych pyłowych.

Plan Ogólny Gminy Przytoczna ma istotne, pozytywne znaczenie dla ochrony jakości powietrza poprzez wdrażanie strategii niskoemisyjnych, optymalizację przestrzeni zabudowy oraz zachowanie terenów otwartych, w tym terenów zielonych. Ograniczenie szkodliwych emisji stanowią kluczowe elementy polityki przestrzennej gminy, które przyczyniają się – w dłuższej perspektywie – do poprawy jakości powietrza.

Należy pamiętać, że pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym, a zmianami klimatycznymi oraz koniecznością adaptacji do zmian klimatu występuje sprzężenie zwrotne. Zmiany klimatyczne będą prowadziły do zmniejszenia zasobów przestrzeni dostępnej dla danego typu prowadzonej lub planowanej działalności.²⁰

W przypadku realizacji projektu planu ogólnego klimat (w tym mikroklimat) nie będą zagrożone. Spowodowane będzie to przede wszystkim niewielką skalą zmian, które wprowadzone będą na terenie gminy. Przeciwdziałanie zmianom klimatu (w tym mikroklimatu) polegać ma, zgodnie z projektem planu ogólnego, na skutecznym systemie planowania przestrzennego zapewniającego właściwe i zrównoważone wykorzystanie terenów (m.in. poprzez ograniczenie powierzchni utwardzonych i zabudowy – wskazanie podstawowych parametrów i wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenów) oraz ochronie różnorodności biologicznej.

Są to działania zgodne ze Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.

Obowiązującą obecnie na terenie gminy Przytoczna uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego w zakresie programów ochrony powietrza jest Uchwała LVII/885/23 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 9 października 2023 r. w sprawie uchwalenia Aktualizacji programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych.

Ponadto, zgodnie z „Programem ochrony środowiska dla województwa lubuskiego do roku 2027”, istotne jest osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji w powietrzu poprzez wdrożenie programów ochrony powietrza. Analizując zapisy powyższych dokumentów strategicznych, w tym szczególnie działania naprawcze, stwierdza się, że projekt planu ogólnego w pełni spełnia wskazane w ww. uchwałach wytyczne.

²⁰ za: Ministerstwo Środowiska. 2013. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030. Warszawa.

Osiągnięcie założonych w ww. dokumentach celów będzie realizowane przede wszystkim poprzez znaczące ograniczenie zabudowy na omawianym obszarze, co pozytywnie wpłynie na przewietrzenie terenu. Ma to fundamentalne znaczenie dla ochrony powietrza (swobodna dyspersja zanieczyszczeń obniża ich lokalne stężenie w powietrzu, dzięki czemu dotrzymane mogą być dopuszczalne i docelowe poziomy substancji w powietrzu).

Niektóre rozwiązania zaproponowane w projekcie planu ogólnego mogą poprawić jakość powietrza atmosferycznego i topoklimat omawianego terenu. Z punktu widzenia ochrony powietrza istotne jest osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji w powietrzu poprzez wdrożenie programów ochrony powietrza. W projekcie planu ogólnego uwzględniono szereg działań naprawczych, określonych w obowiązującym Programie ochrony powietrza dla strefy lubuskiej, a zmierzających do ograniczenia emisji pyłu zawieszzonego PM₁₀, PM_{2,5} oraz B(a)P. Na przykład:

- ograniczono zabudowę zapewniając przewietrzanie terenu (w różnych strefach),
- zaprojektowano zachowanie terenów zieleni w strefach SN,
- zagwarantowano zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w różnych strefach).

Główne tendencje w zakresie zmian klimatu w Polsce w ostatnich latach to:

- nasilenie zjawisk ekstremalnych, w tym szczególnie dotkliwych fal upałów;
- obserwuje się tendencje spadkowe liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych;
- nastąpiła zmiana struktury opadów; zaobserwowano między innymi wzrost liczby dni z opadem o dużym natężeniu (opad dobowy > 50 mm);
- w okresie chłodnej pory roku (X-IV) wyróżnia się wzmożony udział prędkości wiatru w porywach do 17 m/s stanowiących znaczne zagrożenie, w okresie lata (VI-VII) pojawiają się natomiast huraganowe prędkości wiatru).

Biorąc powyższe pod uwagę, w projekcie planu ogólnego znalazły się zapisy przeciwdziałające i dostosowujące się do tendencji zmian klimatu. Są to m. in. zapisy o ustaleniu powierzchni biologicznie czynnych oraz zapisy mocno ograniczające powierzchnie zabudowy, która będzie mogła być realizowana tylko w wyznaczonych, relatywnie niewielkich obszarach.

Wpływ na jakość powietrza atmosferycznego lokowania terenów inwestycyjnych, w tym produkcji lub usług, związany jest przede wszystkim z emisjami do atmosfery zanieczyszczeń powstających w instalacjach. Na obecnym etapie oceny oddziaływania należy zaznaczyć, że istnieje potencjalne negatywne oddziaływanie na stan atmosfery, gdyż dopuszcza się tu lokowanie obiektów produkcyjnych/usługowych. Jednakże należy mieć także na uwadze, że nawet najbardziej negatywnie oddziałujące instalacje zanim zostaną utworzone, będą musiały być ocenione pod tym kątem i będą musiały uzyskać odpowiednie zgody (środki zaradcze potencjalnym negatywnym oddziaływaniom będą zawarte w: w raporcie OOS, w decyzji środowiskowej, w pozwoleniu na budowę). Zważywszy na dobre parametry przewietrzenia terenu ocenia się także, że potencjalnie szkodliwe substancje emitowane do środowiska nie będą się kumulowały w przestrzeni i czasie. Istnieje zatem duża szansa na brak znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

Ponadto, emisje powstają z indywidualnych kotłów do spalania paliw (grzewczych) oraz w wyniku ruchu samochodowego (zwłaszcza ciężarowego) w rejonie opracowania. Szacuje się, że ilość pojazdów oraz natężenie ruchu drogowego na omawianym terenie w wyniku realizacji projektu planu ogólnego nieznacznie wzrośnie. Przewiduje się, że wzrost zanieczyszczeń wywołany emisjami spalin z pojazdów mechanicznych im towarzyszących będzie mało znaczący.

W przypadku emisji zanieczyszczeń z instalacji grzewczych to skład oraz ilość powstających zanieczyszczeń będzie zależała przede wszystkim od rodzaju instalacji do spalania paliwa i stosowanych paliw.

Jeżeli chodzi o rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń w czasie i przestrzeni prognozuje się, że największe emisje przypadać będą w sezonie grzewczym i są zależne od warunków pogodowych w danym roku. Ogólnie większe i dłuższe emisje występują w zimie.

Ponadto, wprowadzenie nowej zabudowy kubaturowej może teoretycznie przyczynić się do pewnych zmian w kształtowaniu się warunków termiczno-wilgotnościowych analizowanego terenu. Przejawem takich przemian może być zwiększenie deficytu wilgoci i tlenu w powietrzu, a także, poprzez wprowadzenie nowych barier w postaci budynków, pogorszenie warunków nawietrzania i przewietrzania omawianego obszaru. Jednak biorąc pod uwagę relatywnie niewielką powierzchnię łączną tych obszarów oraz przemyślane ich rozplanowanie w przestrzeni, nie przewiduje się, by zmiany te były znaczące w skali gminy czy regionu.

Ponadto, zgodnie z projektem planu ogólnego przewiduje się zachowanie i utworzenie nowych terenów zieleni, które pozytywnie wpłyną na jakość powietrza atmosferycznego. Natomiast wpływ na topoklimat uwarunkowany jest kilkoma czynnikami – przede wszystkim zależy od: (1) lokacji drzew i krzewów, szczególnie względem istniejących zabudowań i szlaków komunikacyjnych; (2) sposobu nasadzeń (gęstość siewu/sadzenia); (3) składu gatunkowego wybranych roślin. Z reguły zwiększenie powierzchni pokrytej roślinnością (szczególnie roślinnością wysoką) poprawia także topoklimat, jednakże wspomniane czynniki mogą stanowić potencjalną barierę dla właściwej cyrkulacji powietrza. Dlatego ważne jest dobranie odpowiedniej lokalizacji by nie tworzyć barier fizycznych dla swobodnych ruchów powietrza i unikać tworzenia warunków dla formowania się zastoisk powietrza. Celem kształtowania wymuszonego obiegu powietrza należy zastosować odpowiednią ilość nasadzeń dobranych nieprzypadkowo gatunków drzew. Należy bowiem pamiętać o takich choćby aspektach jak: różne powierzchnie „bryły” tworzone przez poszczególne gatunki drzew; odporność na warunki atmosferyczne; swoiste reakcje fizjologiczne roślin (np. gatunki iglaste rosnące w zaciemieniu wykazują tendencję do utraty igieł – osłabienie funkcji wiatrochronnej czy estetycznej) i inne.

V.2. Wpływ na klimat akustyczny

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego będzie wpływać na kształtowanie klimatu akustycznego miasta i gminy Przytoczna przede wszystkim poprzez:

- lokowanie nowej zabudowy (różnego charakteru) na obszarach dotąd niezainwestowanych,
- realizację inwestycji liniowych – dróg oraz infrastruktury technicznej.

Istotny wpływ na warunki akustyczne w środowisku na omawianym terenie ma sieć połączeń komunikacji drogowej i kolejowej. Oddziaływanie przy realizacji budowy lub przebudowy dróg można podzielić na dwa etapy: I – etap budowy oraz II – etap eksploatacji. Warto podkreślić, że to na etapie budowy spodziewane są największe emisje hałasu; będzie to jednak hałas krótkotrwały, nie kumulujący się w czasie. Podczas eksploatacji, w wyniku zastosowanych środków łagodzących lub ograniczeń administracyjnych można będzie ograniczyć skutki emisji hałasu z pojazdów silnikowych. Sama rozbudowa systemu komunikacji drogowej, choć spowoduje wzrost ruchu pojazdów silnikowych, to z uwagi na modernizację nawierzchni wielu dróg poprawią klimat akustyczny w ich sąsiedztwie. Będzie to spowodowane szeregiem rozwiązań technologicznych i technicznych, począwszy od odpowiedniej niwelety drogi względem terenu, poprzez specjalne

materiały, z których wykonane będą powierzchnie, a kończąc na ekranach akustycznych i zieleni izolacyjnej.

W projekcie planu ogólnego wyznaczono nowe tereny pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej. Z uwagi na charakter tych terenów, a także relatywnie niewielki areał przeznaczony pod nową zabudowę, bytowanie ludzi na tych obszarach będzie odbywać się ramach powszechnego korzystania ze środowiska – bez użycia instalacji, tj. urządzeń o znacznej mocy. Tym samym, nie przewiduje się niedotrzymania standardów jakości środowiska wynikającego ze zmiany użytkowania gruntów na tych obszarach.

Użytkowanie nowych terenów zabudowy produkcyjnej może powodować emisję hałasu wynikającą z funkcjonowania instalacji na tych terenach. Tereny usługowe i potencjalna emisja hałasu związana jest ściśle z rodzajem działalności tam prowadzonej. To od szczegółowych ustaleń planów miejscowych, a także decyzji środowiskowych (dla przedsięwzięć) będzie zależało, jaka specyfika działalności będzie dopuszczona do realizacji na poszczególnych terenach, w kolejnych strefach. Warto przy tym zaznaczyć, że potencjalne oddziaływanie na środowisko nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska w zakresie hałasu, określonych w przepisach odrębnych, poza terenem, do którego inwestor posiada tytuł prawny. Nawet nie mając sprecyzowanej działalności (a co za tym idzie szacunkowych emisji hałasu wywołanych budową i funkcjonowaniem obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz zabudowy usługowej) stwierdza się, że hałas generowany przez potencjalne przedsięwzięcia nie może być wyższy niż poziom hałasu tła, a tym samym nie będzie oddziaływał negatywnie na tereny, gdzie odpowiedni komfort akustyczny musi być zachowany. Niezależnie od powyższego, warto wdrożyć w miejscowych planach szczegółowe zapisy dot. zagospodarowania przestrzennego na poszczególnych terenach, a także wnikliwe przeanalizować potencjalne oddziaływania planowanych przedsięwzięć na poziomie ich oceny oddziaływania na środowisko (jeśli taka ocena będzie wymagana).

Źródłem hałasu o relatywnie rozległym zasięgu będzie natężenie ruchu kołowego, związanego z obsługą komunikacyjną nowych terenów zabudowanych i zagospodarowanych. Należy jednak zaznaczyć, że większość zmian w sposobie zagospodarowania obszaru gminy w zakresie lokalizacji nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz budowy nowych elementów układu komunikacyjnego będzie skutkiem zmian funkcjonalno-przestrzennych wynikających z już wcześniej obowiązujących dokumentów planistycznych miasta i gminy Przytoczna, a także Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego.

Przy wyznaczaniu stref planistycznych w projekcie planu ogólnego uwzględniono ustalenia zawarte w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przytoczna oraz ustalenia w zakresie przeznaczenia oraz parametrów zabudowy i zagospodarowania terenów obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zakres uciążliwości akustycznej wynikający z realizacji ustaleń przedmiotowego projektu planu ogólnego będzie przede wszystkim od skali nowego zainwestowania (w określonych w planie strefach), rozwiązań technicznych przy realizacji nowych dróg, rodzaju prowadzonej na danym terenie działalności gospodarczej. W przypadku stwierdzenia przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach zabudowy objętych ochroną akustyczną na mocy ustawy Prawo ochrony środowiska, konieczne będzie podejmowanie działań ograniczających hałas w środowisku, zgodnie z przepisami ww. ustawy.

Kontynuacja rolniczego wykorzystywania większości gruntów w strefach SO i SR będzie powodować dalsze emisje hałasu. Są to jednak emisje czasowe, nie kumulujące się oraz najczęściej o źródle emisji z dala od obszarów, dla których przestrzegany powinien być komfort akustyczny (emisje hałasu związane głównie z pracami w polu, najczęściej oddalonych nieco od siedzib ludzkich). Ponadto ocenia się, że w wyniku stopniowej modernizacji i wymiany zasobów maszynowych przez rolników gminy Przytoczna, nastąpi w dłuższym okresie czasowym poprawa komfortu akustycznego. Nowsze maszyny rolnicze odznaczają się wyższą kulturą pracy silników co ma przełożenie na niższą emisję hałasu. Ponadto wyższa sprawność tych maszyn oraz zastosowanie zdobyczy technologicznych w technicznych rozwiązaniach skracają na ogół czas pracy tych maszyn potrzebny do wykonania założonej pracy, a więc pośrednio czas emisji hałasu.

W celu prawidłowego kształtowania klimatu akustycznego w odniesieniu do terenów wymagających komfortu akustycznego w środowisku, w razie konieczności wskazuje się podjęcie działań poprawiających klimat akustyczny gminy. Mogą to być m.in. czynności mające na celu: zachowania bezpiecznej odległości linii zabudowy od źródeł hałasu, planowania przegród przeciwhałasowych w miejscach, w których zachowanie bezpiecznej odległości od źródeł hałasu nie jest możliwe, przekształcania terenów zabudowy rozmieszczonej wzdłuż dokuczliwych źródeł hałasu w tereny zabudowy nieposiadających wymagań akustycznych (np. zabudowy usługowej), ograniczania ruchu i parkowania pojazdów ciężkich na terenach wymagających utrzymania odpowiedniego komfortu akustycznego, poprzez odpowiednie zakazy ruchu i organizowanie wydzielonych parkingów czy w końcu poprzez stosowanie administracyjnych ograniczeń prędkości obniżających poziom hałasu generowany przez ruch uliczny. Nowe obiekty budowlane powinny być lokalizowane na obszarach gwarantujących zachowanie komfortu akustycznego poza zasięgiem negatywnych oddziaływań (tzn. nadmiernych emisji hałasu, wibracji).

V.3. Oddziaływanie na warunki wodne

Zagrożenie wód podziemnych wynikające z działalności człowieka w kontekście gospodarowania wodami należy rozumieć jako potencjalną możliwość pogorszenia jakości lub zmniejszenia ilości wód, prowadząca do ograniczenia dostępnych do wykorzystania zasobów wód podziemnych dobrej jakości. Z przyrodniczego punktu widzenia zagrożenie wód podziemnych to możliwość zmiany ilości bądź cech fizyczno-chemicznych wody w stosunku do warunków naturalnych, na ogół spowodowanej bezpośrednio lub pośrednio działalnością człowieka.²¹ Ogólne przedstawienie zagrożeń wód podziemnych mogących potencjalnie występować na terenie gminy Przytoczna przedstawiono w tabeli nr 5.

²¹ za: Macioszyk A. (red.). 2006. Podstawy hydrogeologii stosowanej. PWN, Warszawa.

Zagrożenie ilościowe (zmniejszenie zasobów wód)	Zagrożenie jakościowe wód (zanieczyszczenie, pogorszenie jakości)	
	Przyczyny/ogniska zanieczyszczeń	Zmiany krążenia wód, które wywołują zmiany chemiczne
(1) Zmiany warunków krążenia wód (2) Niewłaściwie wykonane melioracje (3) Odwodnienia budowlane (4) Nadmierna eksploatacja zasobów wód (5) Ograniczenie zasilania	(1) Spływy i przesiąkanie zanieczyszczonych wód środkami ochrony roślin oraz nawozami (2) Deponowanie zanieczyszczeń atmosferycznych z opadem i przesiąkanie (3) Zanieczyszczenia wód powierzchniowych (4) Awarie i katastrofy	(1) Nadmierna eksploatacja wód zmieniająca warunki hydrochemiczne (2) Łączenie poziomów wodonośnych o różnej jakości wód (3) Przecięcie lub usunięcie warstw izolujących (4) Nawadnianie i melioracje rolnicze (5) Piętrzenie i infiltracja zanieczyszczonych wód powierzchniowych

Tabela 5. Potencjalne źródła zagrożeń wód podziemnych na terenie gminy Przytoczna.
 Na podstawie: Macioszyk A. (red.). 2006. Podstawy hydrogeologii stosowanej. PWN, Warszawa, zmienione.

Plan Ogólny Gminy Przytoczna korzystnie wpływa na gospodarkę wodną, regulując zagospodarowanie przestrzenne w sposób mający na celu ochronę zasobów (ilościowo) wodnych (bezpośrednio i pośrednio). Ponadto, zapisy planu ogólnego ograniczają ryzyko powodziowe oraz propagują poprawę jakości wód (zarówno powierzchniowych jak i podziemnych).

Plan przewiduje ochronę cieków wodnych znajdujących się na terenie gminy Przytoczna poprzez włączenie ich do strefy otwartej (SO) oraz strefy zieleni i rekreacji (SN), co ogranicza antropopresję i pozwala na swobodny przepływ wód oraz zachowanie naturalnych ekosystemów wodnych. Ponadto, poprzez zachowanie w tych samych strefach terenów podmokłych poprawiana jest retencja wód w gminie. Powyższe przyczynia się do zwiększenia odporności gminy na ekstremalne zjawiska pogodowe i poprawy bilansu wodnego.

Plan ogólny zakłada ograniczenie zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych, a także wysoki udział powierzchni biologicznie czynnych na tych obszarach, co zapobiega ich zanieczyszczeniu poprzez spływ powierzchniowy zanieczyszczeń, a także umożliwia filtrację substancji nim te spłyną w kierunku wód powierzchniowych. Ma to duże znaczenie w kontekście nie pogarszania bieżącego stanu wód powierzchniowych na terenie gminy.

Zachowanie dużych powierzchni niezabudowanych w postaci gruntów rolnych i leśnych (w strefach SO, SR), pełnią kluczową rolę w ochronie wód: stanu ilościowego – poprzez naturalną retencję wód, a także jakości wód (ograniczenie deponowania zanieczyszczeń, umożliwienie naturalnej filtracji wód w profilu glebowym). Utrzymanie zdolności gleb do absorpcji wody w dolinach rzecznych pozwala na lepszą regulację stosunków wodnych oraz zachowanie różnorodności biologicznej. W ten sposób plan ogólny skutecznie ogranicza dopływ biogenów do wód powierzchniowych i podziemnych, co ogranicza eutrofizację wód.

W Planie Ogólnym uwzględniono strefy ochrony bezpośredniej wód podziemnych znajdujących się na terenie gminy.

Z użytkowaniem rolniczym gleb, szczególnie zaś gruntów ornych, wiąże się potencjalne niebezpieczeństwo skażenia wód w wyniku przedostania się do nich nadmiernej ilości pierwiastków biogenych, pochodzących z nawożenia pól. Szczególne niebezpieczeństwo takiego zjawiska może

się uwidocznic w latach kolejnych, ponieważ pojawianie się coraz częstszych, nawalnych opadów deszczu, może przyczyniać się do gwałtownego, intensywnego wypłukiwania nawozów w niższe poziomy profilu gleby, a w konserwacji do wód gruntowych, powodując ich skażenie.

Na etapie prac budowlanych związanych z przebudową dróg oraz lokalizacją infrastruktury technicznej, może wystąpić zaburzenie stosunków wodnych obszarów bezpośrednio przyległych do planowanych dróg. Będzie to konsekwencją prac ziemnych, podczas których może nastąpić przecięcie lokalnych warstw wodonośnych i stworzenie w ewentualnych wykopach baz drenażu z terenów przyległych. W przypadku realizacji dróg w wykopie może zaistnieć konieczność sztucznego, okresowego obniżenia poziomu zwierciadła wód gruntowych. Zmniejszenie nadkładu gruntów nad warstwami wodonośnymi lub też ich całkowite odstonięcie stworzy zagrożenie zanieczyszczenia wód gruntowych, które staną się bardziej narażone na przedostanie się produktów naftowych z pracujących maszyn i pojazdów. Ewentualne odwodnienia wykopów mogą przyczynić się do zamulenia i zanieczyszczenia okolicznych rowów melioracyjnych, do których wody będą odprowadzane z pompowań depresyjnych. Ponadto przy nieumiejętnym prowadzeniu prac niwelacyjnych może dojść do zasypania rowów melioracyjnych. W fazie eksploatacji dróg największe zagrożenie dla wód gruntowych stanowią substancje ropopochodne, które mogą przedostać się do środowiska gruntowo-wodnego. Warto zaznaczyć jednak, że dokładna i rzetelna ocena oddziaływania poszczególnych ewentualnych inwestycji na środowisko gruntowo-wodne, w tym przedsięwzięć drogowych, będzie możliwa jednak dopiero na etapie ewentualnej osobnej oceny oddziaływania, niebędącej przedmiotem niniejszego opracowania.

Ochrona zasobów wodnych gminy, zarówno powierzchniowych i podziemnych, na terenie gminy polegać będzie m.in. na: likwidacji istniejących ognisk zanieczyszczeń; dążeniu do pełnego skanalizowania gminy; dążeniu do podniesienia klasy czystości wód powierzchniowych, stanowiących potencjalne źródła zasilania dla wód podziemnych poprzez przesączenie; ulepszaniu lokalnych form unieszkodliwiania ścieków w rejonach rozproszonego osadnictwa będącego poza zasięgiem kanalizacji. Wraz z realizacją zabudowy na obszarach ku temu wyznaczonych w planie ogólnym powstaną nowe źródła ścieków bytowych i komunalnych. Bardziej szczegółowe zadania będą musiały zostać opracowane i wdrażane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Lokalizacja terenów zabudowy produkcyjno-magazynowej lub usługowej w strefach gospodarczych (SP), na których dopuszcza się realizację różnego typu przedsięwzięć, także może w teorii przyczynić się zarówno do uszczuplenia zasobów wód (w wyniku znacznego poboru wód na potrzeby funkcjonowania instalacji / zakładu produkcyjnego), jak również do skażenia środowiska gruntowo-wodnego (np. poprzez wielkopowierzchniowe spływy wód zawierających zanieczyszczenia). Z uwagi jednak na ogólnikowy charakter dokumentu, jakim jest plan ogólny, na etapie niniejszej prognozy nie można stwierdzić, by wyznaczone rodzaje terenów (i wynikające z nich rodzaje działalności, zabudowy) wpłyną negatywnie na środowisko gruntowo-wodne. Wszystko zależy od finalnie przyjętych w miejscowych planach rozwiązań, a także w indywidualnie ustalonych parametrach instalacji / przedsięwzięć.

Należy jednak mieć na uwadze, że w przypadku planowania instalacji wymagającej korzystania z wód lub mogącej mieć wpływ na stan wód, może być wymagane uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego, określające takie warunki korzystania z wód, które spowodują zabezpieczenie ilościowe jak i jakościowe zasobów wód. Niezależnie od powyższego, należy w miejscowych planach odpowiednie, szczegółowe zapisy dot. zagospodarowania przestrzennego na tych terenach, a także

wnikliwie przeanalizować potencjalne oddziaływania planowanych przedsięwzięć na poziomie ich oceny oddziaływania na środowisko (jeśli taka ocena będzie wymagana).

Z przedstawionych w tabeli 5 zagrożeń dla stanu JCW występujących na obszarze gminy należy spodziewać się:

(1) Potencjalnego zagrożenia wystąpienia lokalnych odwodnień w wyniku prac związanych z posadowieniem nowych budynków; warstwy wodonośne dla potencjalnych lokalizacji nowych budynków leżą poniżej 2 m p. p. t., dzięki czemu zagrożenie jest bardzo niskie. Ponadto dla realizacji tego typu budynków potrzebne są odpowiednie dokumentacje i zgody przy otrzymywaniu pozwolenia na budowę;

(2) Możliwości zanieczyszczeń wód powierzchniowych i – pośrednio – podziemnych w wyniku przedostania się zanieczyszczeń rolniczych i towarzyszących: nawozów sztucznych, środków ochrony roślin oraz smarów i olejów; wydaje się, że wzrost świadomości powoduje, że dziś rolnicy w gminie Przytoczna stosują mniej środków chemicznych wspomagających produkcję żywności, a także lepiej dobierają terminy ich stosowania;

(3) Potencjalnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych związanych z rozwojem turystyki (zwłaszcza agroturystyki) – tutaj wydaje się, że głównym środkiem ograniczającym jest szeroko rozumiana edukacja ekologiczna, kształtująca właściwe postawy, oraz środki techniczne, zabezpieczające środowisko wodne przed przedostawaniem się ścieków oraz odpadów. Dodatkowym bodźcem zachowania czystości wód mogą być środki prawne – zakazy i nakazy oraz monitorowanie ich realizacji.

Poza potencjalnymi zagrożeniami wynikającymi z realizacji projektu planu ogólnego istnieje także szereg pozytywnych rozwiązań, mogących przyczynić się do poprawy stanu JCW, szczególnie będących w złym stanie JCWP. Są to przede wszystkim: (1) wyznaczenie w strefach planistycznych w profilu funkcjonalnym podstawowym terenów infrastruktury technicznej – wodociągów i kanalizacji; (2) planowanie lokalizacji inwestycji potencjalnie negatywnie oddziaływujących w możliwie korzystnych miejscach (a więc poza obszarami cennymi przyrodniczo, gdyż te mają być zachowane); (3) szereg pozytywnych rozwiązań dotyczących poprawy jakości powietrza przyczyniających się do niższej ilości deponowanych z opadem atmosferycznym zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego. W ocenie autora prognozy, wprowadzenie powyższych zadań powinno zauważalnie poprawić stan jakościowy JCWP.

Pozytywne oddziaływanie na JCWP będą miały przedsięwzięcia związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej, co ograniczy niekontrolowaną emisję zanieczyszczeń do wód i ziemi. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z perspektywą podłączenia kolejnych mieszkańców gminy będzie korzystna dla stanu wód (ujęty zostanie większy odsetek ścieków bytowych oraz komunalnych, co zagwarantuje ich oczyszczenie).

Skanalizowanie i oczyszczanie ścieków w oczyszczalni ścieków jest rozwiązaniem wydajniejszym (wyższy stopień oczyszczenia ścieków) i pewniejszym (brak niekontrolowanych zrzutów ścieków, ograniczenie ryzyka potencjalnych awarii rozporoszonych zbiorników bezodpływowych), niż przydomowe oczyszczalnie ścieków/indywidualne zbiorniki bezodpływowe z opcją wywożenia ścieków. Dlatego ocenia się pozytywnie możliwość rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej, a jej wpływ na stan JCWP na terenie gminy Przytoczna będzie korzystny.

Stosowanie urządzeń melioracyjnych wpływa na obieg wody i powietrza w glebie. Uwarunkowania związane z występowaniem gruntów zmeliorowanych uwzględniono w planie ogólnym. Zgodnie z ocenianym dokumentem, utrzymanie i konserwację urządzeń melioracyjnych

należy uwzględnić w przypadku zagospodarowania terenów zmeliorowanych na cele mieszkalne, gospodarcze lub usługowe.

Oddziaływanie jest zarówno korzystne, jak i niekorzystne. Drenowanie na gruntach ornych zmniejsza nadmierne uwilgotnienie gleby, przez co ogranicza parowanie wody z powierzchni terenu. Poziom wód gruntowych ulega obniżeniu, ale nie więcej niż do głębokości założenia urządzeń odwadniających. Tym samym drenowanie gruntów ornych nie powoduje szkodliwych dla środowiska zmian w jego położeniu. Wynika to z tego, że drenaże przejmują z profilu tylko wodę wolną (grawitacyjną), a więc wodę, która nie jest wiązana przez glebę. Rowy melioracyjne również nie obniżają poziomu wód gruntowych poniżej swojej głębokości. Z kolei stosowanie w dolinach rzecznych nawodnień podsięgowych na użytkach zielonych chroni glebę oraz jest ważnym elementem „małej retencji”, zwiększającym zasoby wodne w przestrzeni rolniczej. Do pozytywnych skutków retencji wody można zaliczyć:

- zwiększenie wilgotności w głębszych warstwach profilu glebowego, co ma podstawowe znaczenie dla rozwoju roślin i zwierząt żyjących w glebie,
- wzrost zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
- wyrównanie (złagodzenie) zmienności przepływów w ciekach, a w szczególności złagodzenie głębokich niżówek.

Niekorzystnym zjawiskiem w wyniku budowy i eksploatacji urządzeń melioracyjnych (rowów, drenów), jest przyspieszone deponowanie zanieczyszczeń rolniczych do wód powierzchniowych.

Potencjalne zagrożenia dla jakości wód podziemnych płynące z ruchu pojazdów mechanicznych na przedmiotowym terenie (m.in. w strefach komunikacyjnych – SK) są związane z produktami ropopochodnymi: olej napędowy, smary, benzyna, olej przekładniowy, olej hydrauliczny i in. Może bowiem się zdarzyć – przynajmniej teoretycznie – że w wyniku awarii któraś z ww. substancji przedostanie się do środowiska gruntowo-glebowego. W praktyce nigdy nie da się wyeliminować w 100% możliwości wystąpienia awarii maszyn, ale można i trzeba dążyć do zminimalizowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Trudno jest przewidzieć/oszacować dokładniej prawdopodobieństwo takiej awarii. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę powierzchnię terenu i prognozowaną, niewielką liczbę pojazdów tu występujących, stwierdza się, że gdyby doszło do wycieku substancji ropopochodnych do gruntu to jednak nie będzie to stanowiło istotnego zagrożenia dla jakości wód podziemnych. Ważne jest, aby w przypadku wycieku substancji ropopochodnej szybko zainterweniować – np. zebrać zanieczyszczone masy ziemne i przetransportować do miejsca unieszkodliwiania substancji ropopochodnych, zgodnie z przepisami odrębnymi. Substancje ropopochodne będą sorbowane przez grunt (bardzo niewielkie ilości będą mogły przedostać się na ograniczoną głębokość, sięgającą prawdopodobnie maksymalnie kilkudziesięciu centymetrów) a obszar zanieczyszczony ograniczony będzie do bezpośredniego miejsca wycieku.

Niezależnie od tego, aby ograniczyć możliwość wystąpienia jakichkolwiek awarii należy m.in.:

- użytkować wyłącznie sprawne maszyny i pojazdy;
- przestrzegać zasad BHP;
- kontrolować teren celem poszukiwania ewentualnych plam oleju a w przypadku ich odkrycia należy szybko znaleźć źródło wycieku i je wyeliminować.

V.4. Wpływ na degradację powierzchni gruntu i gleb

Powierzchnia ziemi i gleba podlegają, na skutek działalności człowieka, przekształceniom i degradacji. Zagrożenia wynikają z ciągle pogłębiającej się i często niekontrolowanej urbanizacji i związanym z tym przeznaczeniem gruntów na cele inwestycyjne.

Plan Ogólny Gminy Przytoczna w sposób prawidłowy wpływa na strukturę użytkowania powierzchni ziemi, wyznaczając – w sposób przemyślany i zrównoważony – obszary przeznaczone pod tworzenie nowej zabudowy, infrastruktury, tereny użytkowane rolniczo oraz tereny zielone. Dzięki temu w gminie Przytoczna gospodarowanie gruntami odbywa się w sposób racjonalny, minimalizujący degradację gleb oraz zapewniający ochronę cennych terenów przed nadmierną i niekontrolowaną urbanizacją.

Jednym z kluczowych aspektów planu jest ochrona gruntów rolnych wysokiej klasy bonitacyjnej (III–IV) oraz gruntów leśnych.

W Planie Ogólnym uwzględniono uwarunkowania wynikające z występowania gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas III i VI, poprzez objęcie ich:

- strefami otwartymi (SO), w których jednym z profili funkcjonalnych podstawowych są tereny rolnictwa z zakazem zabudowy,
- strefami wielofunkcyjnymi z zabudową zagrodową (SZ), w których profilu funkcjonalnym podstawowym występują tereny: zabudowy zagrodowej, produkcji w gospodarstwach rolnych oraz akwakultury i obsługi rybactwa, a w profilu dodatkowym m.in. tereny rolnictwa z zakazem zabudowy;
- strefami produkcji rolnej (SR), w których profilu funkcjonalnym podstawowym występują tereny: produkcji w gospodarstwach rolnych, wielkotowarowej produkcji rolnej oraz akwakultury i obsługi rybactwa, a w profilu dodatkowym m.in. tereny rolnictwa z zakazem zabudowy.

Uwarunkowania związane występowaniem na terenie gminy gruntów leśnych uwzględniono w projekcie planu ogólnego poprzez objęcie lasów strefami otwartymi (SO), w których jednym z głównych profili funkcjonalnych podstawowych są tereny lasu i w których, z kilkoma wyjątkami wynikającymi z aktów prawa wyższego rzędu, nie można lokalizować nowej zabudowy kubaturowej. Oznacza to praktycznie całkowitą ochronę tych cennych terenów.

Na terenie gminy Przytoczna występują udokumentowane złoża kopalin (piaski i żwiry), które uwzględniono w Planie Ogólnym. Złoża te objęto strefami gospodarczymi (SP), które umożliwiają eksploatację kruszywa. Złoża piasków i żwirów zostały objęte właściwą ochroną, w myśl art. 95 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2026 r., poz. 69). Obszary eksploatacji będą sukcesywnie rekultywowane. Wierzchnie warstwy gleby zostaną zdjęte warstwowo, a następnie z powrotem rozplanowane w terenie – z zachowaniem struktury gleby, co spowoduje zmianę ukształtowania rzeźby terenu. Przekształcenia powierzchni ziemi w wyniku ww. inwestycji będą trwałe, aczkolwiek w większości odwracalne.

Szczegółowe działania w zakresie przekształcenia powierzchni gruntu nie zależą jednak od zapisów projektu planu ogólnego – są to sytuacje wykraczające poza regulacje prawne, określone w prawie miejscowym. Niezależnie od tego warto podkreślić, że przekształcenia powierzchni ziemi zależą będą w dużej mierze od rozwiązań technicznych. Dla optymalnego zabezpieczenia powierzchni ziemi i gleby przed degradacją, prace budowlane należy prowadzić tak, aby zapobiec ewentualnym niekontrolowanym zjawiskom geomechanicznym.

Z uwagi na niewielką powierzchnię złóż, a także zasoby kruszyw naturalnych tu się znajdujących, ocenia się, że wpływ na ilość zasobów kruszyw naturalnych będzie niewielki.

Poza tym, na obszarze objętym prognozą nie przewiduje się większych przekształceń powierzchni ziemi. Zmiany te będą miały raczej charakter lokalny i mało istotny. Niewielkiej niwelacji mogą ulec jedynie tereny, na których staną nowe budynki oraz powstaną lokalne drogi i elementy infrastruktury technicznej. Prace związane z realizacją tego typu zagospodarowania zawsze wiążą się z nieodwracalnym zniszczeniem powierzchni ziemi i gleby. Powstają nasypy z gruntu wybranego pod fundamenty i piwnice nowych obiektów budowlanych oraz z wykopów pod sieci podziemnej i naziemnej infrastruktury technicznej. Wykopy związane z fundamentowaniem budynków powodują powstawanie mas ziemnych, które należy w odpowiedni sposób zagospodarować. Prace ziemne będą na ogół dotyczyć strefy przypowierzchniowej gruntu. W efekcie końcowym tych prac powierzchnia terenu zostanie miejscami nieznacznie podniesiona, bez zasadniczego wpływu na jego ogólną konfigurację. Najprawdopodobniej większość projektowanych obiektów będzie miała standardowe posadowienie, czyli do głębokości ok. 2,0 m p. p. t. i w tych przypadkach przekształcenia rzeźby związane z zainwestowaniem będą niewielkie. Sposób zagospodarowania mas ziemnych przemieszczanych w związku z realizacjami inwestycji (w szczególności drogowych, usługowych lub przemysłowych) powinien zostać określony w miejscowych planach oraz w decyzjach administracyjnych dotyczących tych inwestycji.

Skutkiem powstania nowych budynków czy elementów infrastruktury komunikacyjnej będzie także, szczególnie w rejonach, w których naturalna gleba nie spełnia technicznych wymogów lokalizacji obiektów, zmiana warunków podłoża tj. usunięcie warstwy próchnicznej oraz zagęszczenie i uszczelnienie gruntów. Może tu dojść do wymiany gruntu i wprowadzenia nasypów. Ponadto na terenach przeznaczonych pod nową zabudowę, w obszarach niezainwestowanych, nastąpi ograniczenie powierzchni biologicznie czynnej.

Przekształcenia powierzchni ziemi zależą będą w dużej mierze od rozwiązań technicznych, a tych nie określa plan ogólny. Dla optymalnego zabezpieczenia powierzchni ziemi i gleby przed degradacją, prace budowlane należy prowadzić tak, aby zapobiec ewentualnym zjawiskom geomechanicznym. Prace ziemne tj. niwelacje i wykopy należy wykonywać w okresach o niskich opadach, a odsłonięte powierzchnie trzeba zabezpieczać przed możliwością niekontrolowanych przepływów wód opadowych lub spływowych. Rowy odwodnieniowe należy zabezpieczyć technicznie lub biologicznie przed erozyjnym działaniem wody.

Istotną będzie kontynuacja rolniczego wykorzystania gruntów. Z jednej strony może to prowadzić do dalszego pogłębiania się efektów niekorzystnych („pogłębianie się” podeszwy płuznej, zanieczyszczenie środowiska gruntowego środkami chemicznymi i ropopochodnymi), z drugiej zaś obserwuje się wzrost świadomości rolników i w efekcie pozytywnych działań wynikających ze stosowania Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Celem minimalizowania negatywnych skutków rozwoju zabudowy na terenie gminy Przytoczna projekt planu ogólnego uwzględnia zachowanie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, co zapewnia przestrzeń do infiltracji wód opadowych. Ponadto wspiera to rozwój terenów zielonych (zieleńców, parków itp.), które ograniczają erozję gleby i stabilizują mikroklimat. Kontrolowany rozwój terenów inwestycyjnych pozwoli uniknąć nadmiernej eksploatacji gruntów na cele budowlane.

V.5. Oddziaływanie na szatę roślinną, populacje zwierząt, grzybów i porostów, a także na formy ochrony przyrody, w tym na różnorodność biologiczną

Obszarowe formy ochrony przyrody zajmują około 25% powierzchni gminy. Występowanie tych obszarów wiąże się ze szczególnymi wymogami w zakresie ładu przestrzennego, a w szczególności z ograniczeniem niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy. Na terenie gminy Przytoczna znajdują się:

- a) Rezerwat przyrody „Dąbrowa na Wyspie”,
- b) Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Warty i Dolnej Noteci,
- c) Obszar Chronionego Krajobrazu „Gorzycko”,
- d) Obszar Chronionego Krajobrazu „H” Międzychód,
- e) użytek ekologiczny „Kępa nadwarciańska”,
- f) użytek ekologiczny „Kępa Krasne Dłusko”.
- g) 31 pomników przyrody.

Ponadto, gmina Przytoczna położona jest w obrębie wyznaczonego przez IBS PAN w 2012 r. fragmentu Północno-Centralnego (KPnC) Korytarza Ekologicznego o znaczeniu krajowym dla swobodnej migracji zwierząt. Przez gminę przebiega część korytarza Lasy zachodniej Wielkopolski (KPnC-19A).

Projekt planu ogólnego proponuje rozwiązania mające na celu ochronę i utrzymanie różnorodności biologicznej m.in. poprzez utrzymywanie trwałych użytków zielonych oraz lasów. Na terenie gminy znajdują się ekosystemy cenne przyrodniczo, takie jak doliny rzeczne, łąki i kompleksy leśne, które pełnią kluczową rolę w ochronie siedlisk i gatunków. Szczególne znaczenie mają obszary zlokalizowane w dolinach rzek, stanowiące cenne siedliska przyrodnicze dla wielu gatunków. W celu minimalizacji negatywnego wpływu antropopresji na różnorodność biologiczną, projekt planu ogólnego przewiduje m.in. ograniczenia w zakresie zabudowy na terenach cennych przyrodniczo. Na tej samej zasadzie ochronie podlegają korytarze ekologiczne, umożliwiające migrację zwierząt. Bardzo istotne jest z punktu widzenia funkcji, jakie pełnią ww. korytarze ekologiczne (tj. ochrony różnorodności biologicznej, na poziomie genetycznym, populacyjnym i ekosystemowym), aby w maksymalnym możliwym stopniu ograniczyć przekształcenie tych terenów. W szczególności należy unikać zabudowy i grodzenia tych obszarów.

Warto podkreślić, że w projekcie planu ogólnego znaczny odsetek powierzchni objętych formami ochrony przyrody objęto strefami otwartymi (SO). Tam, gdzie jest to niemożliwe (np. z uwagi na już istniejące zagospodarowanie terenu) najczęściej strefy sąsiednie stanowią strefy otwarte, co jest korzystne – zwłaszcza w miejscu występowania korytarzy ekologicznych. Ustalone w ten sposób strefy planistyczne zgodne są z zasadami zagospodarowania ww. form ochrony przyrody i nie naruszają aktów prawnych ich dotyczących. Umożliwia to także poprawne działanie korytarzy ekologicznych znajdujących się na przedmiotowym obszarze, w tym korytarzy o znaczeniu ponadlokalnym tj. korytarza Lasy zachodniej Wielkopolski (KPnC-19A). Jednocześnie, istotne w tym przypadku będą ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które muszą uwzględniać ustalone zakazy, nakazy i ograniczenia.

Należy zaznaczyć, że w strefach otwartych SO, z kilkoma wyjątkami wynikającymi z aktów prawa wyższego rzędu, nie można lokalizować zabudowy kubaturowej.

Mając powyższe na uwadze, należy uznać, że projekt planu ogólnego zakłada także ochronę ekosystemów wodnych i dolin rzecznych, poprzez ograniczenie zabudowy w ich sąsiedztwie oraz zachowanie terenów zielonych wzdłuż cieków wodnych.

V.5.1. Przewidywane znaczące oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów NATURA 2000 oraz ich integralność

Na obszarze objętym projektem planu ogólnego znajdują się 3 obszary Natura 2000:

- Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002,
- Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005,
- Puszcza Notecka PLB300015.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002

Na terenie gminy Przytoczna znajduje się północny fragment przedmiotowego obszaru (ok. 8,8% powierzchni obszaru Natura 2000), obejmujący niecałe 13,5 km² terenu, znajdującego się w południowej części gminy.

Dla obszaru obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002 (Dz. Urz. Woj. Lubus. Z 2014r., poz. 979). Ww. zarządzenie zostało zmienione Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002 (Dz. Urz. Woj. Lubus. z 2017 r., poz. 426).

Obszar ważny w szczególności dla ochrony naturalnych zbiorników wodnych (3140, 3150), siedlisk torfowiskowych (7140) a także leśnych siedlisk przyrodniczych w typie lasów łągowych (91E0) oraz stanowisk rzadkich gatunków zwierząt kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej (1188, 1166).

Obszar specjalnej ochrony Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005

Na terenie gminy Przytoczna znajduje się północny fragment przedmiotowego obszaru (ok. 8,8% powierzchni obszaru Natura 2000), obejmujący niecałe 13,5 km² terenu, znajdującego się w południowej części gminy.

Dla obszaru obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005 (Dz. Urz. Woj. Wielk. z 2014 r., poz. 2243). Obszar ważny w szczególności dla ochrony łąkowej i przelotnej populacji 13 gatunków ptaków, w tym 6 gatunków ujętych w załączniku I Dyrektywy Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa tj: A021 bąka, A022 bączka, A060 podgorzałki, A073 kani czarnej, A081 błotniaka stawowego i A094 rybołowa (>0,5% pop. krajowej), a także 7 gatunków ptaków regularnie migrujących nie wymienionych w załączniku I ww. dyrektywy: A005 perkoza dwuczubego, A028 czapli siwej, A043 gęgawy, A067 gągoła, A391 kormorana (>0,5% pop. krajowej), a także A053 krzyżówki i A125 łyski (>1% pop. szlaku wędrówkowego).

Obszar specjalnej ochrony Puszcza Notecka PLB300015

Na terenie gminy Przytoczna znajduje się fragment przedmiotowego obszaru (ok. 0,6% powierzchni obszaru Natura 2000), obejmujący niecałe 10,5 km² terenu, znajdującego się w zachodniej części gminy Przytoczna. Obszar stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, będącym częścią pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej, równiny akumulacyjnej przekształconej przez wiatr. Jest to największy w Polsce obszar wydm śródlądowych, głównie o wysokości 20-30 m, maksymalnie do 98 m n.p.m. W środkowej części obszaru uformowały się wały o przebiegu południkowym, leżące 500-600m od siebie. W części wschodniej mają one kształt paraboliczny. Wydmy pokryte są monotonnym, jednowiekowym lasem, głównie sosnowym (92%), posadzonym tu po wielkiej klęsce spowodowanej pojawieniem się szkodników owadzych w okresie międzywojennym. Pozostałości drzewostanów naturalnych są chronione w rezerwatach np. Cegliniec. Na terenie ostoi znajduje się ponad 50 jezior, raczej płytkich, pochodzenia wytopiskowego, zwykle z grubą warstwą mułu i zakwitami glonów. W zagłębieniach terenu lub na brzegach jezior utrzymują się torfowiska, na ogół w pewnym stopniu przekształcone.

Występuje co najmniej 30 lęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 2% populacji krajowej (C6) bielika (PCK), kani czarnej (PCK) i kani rudej (PCK), co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), podgorzałka (PCK), puchacz (PCK), rybołów (PCK), trzmieljad, gągoł, nurogęś; w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występuje bocian czarny, błotniak stawowy, ortolan i żuraw. W okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrowskiego (C2) bielika.

Największym zagrożeniem dla obszaru jest leśnictwo.

Dla obszaru obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Notecka PLB300015 (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2014r., poz. 698).

Do największych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony ww. obszarów Natura 2000 należą: zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, nadmierne nawożenie pól, zmiana stosunków wodnych, dzikie wysypiska śmieci, chwytanie zwierząt, napowietrzne linie elektroenergetyczne i telefoniczne, rozproszona zabudowa, polowanie, zamulenie wód, presja turystyczna, zmiana sposobu uprawy, obecność terenów fabryk, pożary, regulowanie koryt rzecznych, zanieczyszczenia powietrza, tereny komunikacji, obecność budynków rolniczych, mosty i wiadukty, przekształcanie łąk w pola uprawne, wędkarstwo.

Generalnie, większość zadań przewidzianych do realizacji w ocenianym projekcie planu ogólnego gminy będzie poprawiać poszczególne parametry środowiska przyrodniczego (np. poprzez ograniczenie emisji gazów i pyłów do powietrza oraz rozwój systemu kanalizacji zmniejszy się zanieczyszczenie środowiska gruntowo-glebowego), co z kolei pozytywnie wpłynie na praktycznie wszystkie siedliska przyrodnicze obszarów Natura 2000 znajdujące się na terenie gminy. Poza tym korzystnie ocenia się zapisy w projekcie planu ogólnego o ograniczeniu presji w przestrzeni, zachowaniu terenów otwartych, podmokłych.

Projekt planu ogólnego nie dopuszcza lokowania farm fotowoltaicznych na obszarach objętych formami ochrony przyrody. Analizując położenie stref, na których dopuszcza się lokowanie elektrowni słonecznych względem przedmiotowych obszarów Natura 2000 stwierdza się, że potencjalny wpływ lokowania farm fotowoltaicznych będzie nieznaczący. Plan ogólny nie dopuszcza

bowiem lokowania farm fotowoltaicznych bezpośrednio na obszarach objętych powierzchniowymi formami ochrony przyrody. Bezpośredni brak ingerencji w siedliska przyrodnicze jest korzystnym zapisem planu ogólnego. Najprawdopodobniej nie dojdzie tu do niszczenia siedlisk, a także płoszenia zwierząt gatunków chronionych. Nie powstaną tu także bariery dla przemieszczających się zwierząt. Niezależnie od powyższego, z uwagi na ogólnikowy stopień ocenianego dokumentu, szczegółowa analiza będzie musiała być przedmiotem osobnej oceny oddziaływania na środowisko dla konkretnego przedsięwzięcia. Poza tym wszelkie prace termomodernizacyjne, które będą realizowane na terenie gminy powinny być prowadzone z uwzględnieniem potrzeb biologicznych zwierząt je zasiedlających, zgodnie z przepisami prawa.

Analizując zapisy projektu planu ogólnego w kontekście ww. przedstawionych danych należy stwierdzić, że nie zawierają one ustaleń mogących w sposób negatywny i znaczący oddziaływać na przedmioty ochrony, dla których powołano ww. obszary Natura 2000. Projekt planu, ogólnego wprowadzając strefy otwarte (pozbawione praktycznie zabudowy i zachowujące bardzo wysoki udział powierzchni biologicznie czynnych) na blisko 100% powierzchni obszarów Natura 2000 znajdujących się w granicach gminy Przytoczna, w sposób kompleksowy zabezpiecza je przed potencjalnymi, negatywnymi oddziaływaniami.

Mając powyższe na uwadze, zważywszy na planowany sposób zagospodarowania terenu, przewidziany w ocenianym dokumencie, stwierdzono, że w wyniku realizacji projektu planu ogólnego nie nastąpią znaczące negatywne oddziaływania na cele i przedmiot obszarów Natura 2000, a także integralność sieci.

V.6. Oddziaływanie na krajobraz

Oceniając oddziaływanie projektu planu ogólnego na krajobraz należy zaznaczyć, że krajobraz ma wiele znaczeń.

Na terenie gminy Przytoczna wyznaczono w ramach uchwalonego audytu krajobrazowego, 4 krajobrazy priorytetowe. Są to:

1. „Zespół folwarczny i park we wsi Goraj”
2. „Przytoczna”
3. „Dolina Warty”
4. „Obszar wiejski Szarcz – Wierzbnó”.

Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym dla tych obszarów uwzględniono w projekcie planu ogólnego poprzez objęcie ich tam, gdzie możliwe strefą otwartą (SO) lub strefą zieleni i rekreacji (SN), w których, z kilkoma wyjątkami wynikającymi z aktów prawa wyższego rzędu, nie można lokalizować zabudowy kubaturowej. Ze względu na obecne zagospodarowanie i użytkowanie, pozostałe tereny objęto głównie strefą wielofunkcyjną z zabudową zagrodową (SZ) i strefą produkcji rolniczej (SR), a także strefą wielofunkcyjną z zabudową jednorodzinną (SJ).

Ponadto dla strefy SO obejmującej krajobraz priorytetowy określono wysoki minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że najcenniejsze krajobrazy znajdujące się w gminie są na poziomie planu ogólnego dobrze chronione. Wyznaczenie niewielkich OUZ na terenie gminy, w tym zwłaszcza w obrębie miasta Przytoczna i innych miejscowości, także jest korzystne z punktu widzenia harmonijnego rozwoju gminy, uwzględniającego istniejący krajobraz (Przytoczna) i wiejski (pozostałe miejscowości z przewidzianymi strefami z dopuszczoną zabudową kubaturową).

V.7. Emitowanie pola elektromagnetycznego

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są głównie stacje telefonii komórkowej, urządzenia przemysłowe gospodarstwa domowego oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej.

Na obszarze gminy konieczna jest ochrona przed polami elektromagnetycznymi, polegająca na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych norm lub co najmniej na tych poziomach.

W rozdziale III.8 wskazano istniejące źródła emitowania pola elektromagnetycznego, a także przedstawiono wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych w gminie Przytoczna. W gminie występują dwa najbardziej powszechne źródła wytwarzania pól elektromagnetycznych. Są to napowietrzne linie elektroenergetyczne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej.

Poza tym, pole elektromagnetyczne wokół linii 15 kV i niższych (stanowiących zdecydowaną większość wszystkich napowietrznych linii elektroenergetycznych w gminie) traktowane są jako nieistotne z punktu widzenia ich wpływu na środowisko.

Projekt Planu ogólnego gminy Przytoczna zabezpiecza przebieg istniejącej linii elektroenergetycznej 110 kV oraz istniejący Główny Punkt Zasilania (GPZ). Pod linią elektroenergetyczną i w jej pasie technicznym wyznaczono przede wszystkim strefy otwarte (SO), w których, z kilkoma wyjątkami wynikającymi z aktów prawa wyższego rzędu nie można lokalizować zabudowy kubaturowej, strefy komunikacyjne (SK) oraz dwie strefy gospodarcze (SP).

Mając powyższe na uwadze ocenia się, że oceniany projekt planu ogólnego w sposób poprawny i wystarczający zabezpiecza ludność gminy Przytoczna przed potencjalnymi, negatywnymi skutkami emitowania pól elektromagnetycznych. W związku z powyższym ocenia się, że realizacja zapisów projektu planu ogólnego nie będzie powodować przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

V.8. Oddziaływanie na ludzi

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) „zdrowie to nie tylko całkowity brak choroby czy kalectwa, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu (dobrego samopoczucia)”. Stan zdrowia ocenia się za pomocą mierników pozytywnych (dobrego rozwoju i sprawnego działania organizmu) i negatywnych (występowania chorób). O zdrowiu lub chorobie decydują bezpośrednio lub pośrednio sami ludzie wybierając i kształtując warunki, w których żyją, a także poprzez swoje postępowanie, zależne od ich poziomu kultury, zasobu wiedzy oraz zasobności ekonomicznej.

Zasięg zagrożenia zdrowia jest bardzo różnorodny i obejmuje: zagrożenia globalne, zagrożenia regionalne oraz zagrożenia lokalne. Z punktu widzenia oceny projektu planu ogólnego szczególnie istotne są dwa ostatnie z zasięgów zagrożeń. W ramach zasięgu zagrożeń regionalnych należy wymienić tzw. kwaśne opady atmosferyczne. Do zagrożeń o znaczeniu lokalnych istotne są: emisja fal elektromagnetycznych bardzo niskich częstotliwości lub mikrofal, emisja do atmosfery lub zrzut do wód powierzchniowych metali ciężkich, nadmierne stężenie pyłów respirabilnych (\emptyset cząstek $< 7\mu\text{m}$) i ozonu troposferycznego w niskich warstwach atmosfery, związków chlorowcoorganicznych, nadmierny hałas i zanieczyszczenia powietrza w pomieszczeniach zamkniętych.

Wpływ poszczególnych czynników na zdrowie ludzkie jest następujący: styl życia 50%, czynniki środowiskowe 20%, czynniki biologiczne 20%, medycyna naprawcza 10%.

W związku z powyższym niniejsza ocena skupia się na czynnikach środowiskowych, szczególnie zaś na tych, których wartości emisji mogą potencjalnie ulec modyfikacji w wyniku realizacji ustaleń zapisów projektu planu ogólnego.

Do potencjalnych zdrowotnych skutków fizycznych zmian w środowisku wynikających z realizacji projektu planu ogólnego zaliczyć można przede wszystkim hałas i wibracje. Hałas o natężeniu poniżej 35 dB jest nieszkodliwy, ale może denerwować, od 35 do 70 dB jest dokuczliwy i pociąga za sobą zmęczenie, spadek wydajności w pracy i przeszkadza w wypoczynku. Ciągły hałas w zakresie 70-85 dB jest uznawany za dopuszczalny, ale może powodować uszkodzenia słuchu.

Analizując zapisy projektu planu ogólnego ocenia się, że realizacja zapisów przedmiotowego dokumentu nie spowoduje przekroczeń standardów jakości środowiska w zakresie emisji hałasu. Wynika to z faktu, że strefy terenów ze stałym pobytem ludzi (tj. tereny, na których komfort akustyczny musi być zachowany – zgodnie z obowiązującymi przepisami) zostały maksymalnie odsunięte od terenów, na których prowadzona jest działalność mogąca powodować ponadnormatywne emisje hałasu.

Najwięcej niebezpiecznych związków i pierwiastków chemicznych przenika do organizmu człowieka drogą pokarmową. Zmiany chemizmu wody, gleb i powietrza prowadzą do nadmiernej koncentracji substancji toksycznych w diecie. Szczególnie niebezpieczne są te substancje, które kumulują się w organizmie. Należy zwrócić zatem uwagę na zabezpieczenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Analizując zapisy projektu planu ogólnego nie przewiduje się pogorszenia jakości powietrza i wód, mogącego wpłynąć negatywnie na składniki pokarmowe jak woda i produkty spożywcze wytwórstwa rolniczego (brak bowiem potencjalnych źródeł zanieczyszczenia powietrza oraz środowiska gruntowo-wodnego).

Zanieczyszczenia chemiczne mogą dostać się także do organizmu poprzez układ oddechowy. Ten rodzaj przenikania substancji niepożądanych do ustroju ludzkiego jest zdecydowanie mniej niebezpieczny dla zdrowia i życia człowieka, ale z drugiej strony najpowszechniejszy.

Na obszarze objętym planem ogólnym miejsca przebywania ludzi zostały odsunięte od napowietrznych linii elektroenergetycznych i innych źródeł znaczących emisji pól elektromagnetycznych. Tym samym, wpływ ustaleń projektu omawianego dokumentu na zdrowie i życie ludzi, pod kątem potencjalnego oddziaływania pól elektromagnetycznych, jest niewielki i praktycznie pomijalny.

Ponadto – z punktu widzenia potencjalnego negatywnego oddziaływania na ludzi – korzystny jest fakt, że w planie ogólnym nie przeznaczono nowych terenów dla lokowania elektrowni wiatrowych (elektrownie wiatrowe mogą być zlokalizowane na obszarach wyznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego). Ma to korzystne znaczenie dla mieszkańców, gdyż poza mierzalnymi, potencjalnymi negatywnymi oddziaływaniami (jak np. podwyższone poziomy hałasu w pobliżu turbin), nie będzie narażenia ludzi na inne, ujemne skutki jak np. efekt migotania cienia.

Reasumując, wzięwszy pod uwagę powyższe zapisy, stwierdza się, że realizacja projektu planu ogólnego nie powinna powodować istotnych oddziaływań, wpływających negatywnie na zdrowie i życie ludzi.

V.9. Oddziaływanie na dobra materialne²² i zabytki

Same zapisy projektu planu ogólnego nie zawierają postulatów, w wyniku których realizacji mogłyby zostać zniszczone obiekty zabytkowe oraz dobra materialne. Ochrona tych elementów opiera się na przepisach odrębnych, a o zasadach ochrony obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków decydować będą przede wszystkim miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub decyzje administracyjne. Ustalenia projektu planu ogólnego nie mają bezpośredniego wpływu na ochronę ww. obiektów cennych kulturowo. Ponadto, w projekcie planu ogólnego wyznaczono strefy pozwalające na ochronę obiektów zabytkowych, wskazując profile dodatkowe chroniące np. stanowiska archeologiczne.

V.10. Oddziaływanie na zasoby naturalne

Na terenie gminy Przytoczna występują cztery udokumentowane złoża kopalin (piaski i żwiry), które uwzględniono w Planie Ogólnym. Złoża te objęto strefami górnictwa (SG), które umożliwiają eksploatację kruszywa.

W 2024 r. zasoby piasków ze żwirem w woj. lubuskim wynosiło ok. 1 124 638 000 t. Potencjalne wydobycie żwiru (z piaskiem) z przedmiotowych złóż będzie stanowić niewielką ilość (ok. 42 399 000 ton, czyli ok. 3,77 % zasobów województwa i znacznie niższy odsetek w skali kraju – przy założeniu, że złoża zostaną wyeksploatowane w 100%).

Rozmieszczenie piasku i żwiru na obszarze Polski jest na ogół równomierne i jedynie w województwach południowych może zaznaczać się ich niedobór. Natomiast kruszywo naturalne grube, szczególnie poszukiwane, rozmieszczone jest nierównomiernie i zwłaszcza województwa centralne odczuwają ich niedostatek. Wg stanu na 31 XII 2024 r. zasoby prognostyczne kruszyw naturalnych piaskowo-żwirowych szacowane są na ponad 13 mld t. Są one rozmieszczone dosyć równomiernie na terenie Polski. Obszary perspektywicznego występowania kopalin, w odróżnieniu od obszarów prognostycznych, posiadają niższą kategorię rozpoznania, ze względu na ocenę na podstawie oznak pośrednich, brak badań jakościowych kopaliny i nieoszacowaną ilość zasobów (11 216 złóż, co daje średnio ok. 190 460 000 t zasobów/złoże)²³. Złóż zagospodarowanych było łącznie 3586 o łącznych zasobach 6 275,45 mln ton. Geologiczne zasoby bilansowe kruszyw naturalnych wg stanu na 31 grudnia 2024 roku wynosiły 21 362,40 mln t. Przyrost zasobów wyniósł 230,6 mln t, tj. 1,09% zasobów dotychczas udokumentowanych w stosunku do poprzedniego roku i był mniejszy (2,26%).²⁴

V.11. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Realizacja zapisów projektu planu ogólnego nie spowoduje transgranicznych oddziaływań na środowisko przyrodnicze. Wynika to ze znacznej odległości pomiędzy gminą Przytoczna a granicami Rzeczypospolitej Polskiej (ok. 60 km w linii prostej) oraz ze specyfiki planowanych do realizacji w oparciu o oceniany dokument rozwiązań.

²² pod pojęciem dóbr materialnych rozumie się każdy przedmiot, który może służyć do zaspokajania ludzkich potrzeb a ich wartość można oszacować w pieniądzu.

²³ za: Szufflicki M., Malon A., Tymirski M. (red). 2025. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024 r. Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa.

²⁴ tamże

V.12. Oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, chwilowe, krótko-terminowe, średnioterminowe i stałe

Dla planowanych inwestycji wynikających z realizacji projektu planu ogólnego bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie ograniczone do najbliższego sąsiedztwa. Oddziaływania te można podzielić na takie, które związane są z etapem budowy tj. oraz etapem eksploatacji. Poprzez oddziaływania bezpośrednie rozumie się wszelkie ingerencje powodujące zmianę danego elementu środowiska bez oddziaływań trzecich. Pośrednie oddziaływania z kolei wymagają innych czynników, z którymi w połączeniu, lub pod których wpływem zmieniają znacząco na jakiś element środowiska. Oddziaływania wtórne zaś to ogół czynników, które mogą aktywować oddziaływanie, które ujawni się/wpłyynie na badany element środowiska w przyszłości. Na etapie tworzenia nowych obiektów może wystąpić szereg potencjalnych oddziaływań wpływających na: wzrost emisji hałasu i wibracji, przekształcenie krajobrazu, zakłócenia bytowania zwierząt, wytwarzanie odpadów, obniżanie zwierciadła wód gruntowych, zmianę warunków gruntowych. Te z kolei mają wpływ na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego: jakość powietrza atmosferycznego, gleb, wód podziemnych i powierzchniowych, ukształtowanie terenu, klimat lokalny, faunę i florę a także ludzi. Najistotniejszymi z oddziaływań są oddziaływania bezpośrednie i stałe, gdyż precyzyjnie i permanentnie przyczyniają się do zmiany poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Na etapie utworzenia nowych obiektów tymczasowych praktycznie nie występują oddziaływania o takim charakterze. Po zakończeniu bowiem realizacji etapu budowy brak jest jakichkolwiek oddziaływań. Mogą natomiast na tym etapie wystąpić trwałe skutki pewnych oddziaływań.

Do potencjalnych trwałych skutków oddziaływań wynikających z etapu budowy można zaliczyć: zmianę warunków gruntowych czy obniżenie zwierciadła wód gruntowych. Najwięcej natomiast potencjalnych oddziaływań na etapie budowy będą stanowiły te o charakterze bezpośrednim i chwilowym. Wywołane będzie to ingerencją w środowisko abiotyczne i biotyczne oraz ograniczeniem w czasie tej ingerencji. W przypadku projektu planu ogólnego w niektórych strefach powstaną nowe, trwałe obiekty budowlane. Ogólne przedstawienie potencjalnych oddziaływań na etapie budowy wynikających z realizacji ustaleń projektu planu ogólnego zaprezentowano w tabeli nr 6.

KOMPONENTY		Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody podziemne i powierzchniowe	Klimat lokalny	Fauna	Flora	Krajobraz	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000
SKUTKI REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO											
ETAP BUDOWY NOWYCH OBIEKTÓW	Wzrost emisji hałasu i wibracji	b, k	-	-	-	b, k	-	-	b, k	b, k	-
	Przekształcenie krajobrazu	b, d	b, d	-	-	b, d	b, d	b, k, ś, d	b, d	b, d	-
	Zakłócenia bytowania zwierząt	b, d	b, d	-	-	b, c, k	w, k	w, d	w, d	-	-
	Wytwarzanie odpadów	b, d	b, c	-	-	-	-	b, c, d	-	-	-
	Obniżenie zwierciadła wód gruntowych	-	b, d	-	w, d	w, ś	b, c, ś	w, ś	-	-	-
	Prace ziemne	b, c	b, k, ś, d, ts	w, c, ś	-	b, w, c, k, ts	b, c	b, k, ś, d	b, ts	-	-
	Zmiana warunków gruntowych	b, c	b, ts	p, ts	-	-	p	-	-	-	-

Tabela 6. Potencjalne skutki realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego i kulturowego na etapie budowy nowych obiektów

(tu: tymczasowych) i powstałych w wyniku jego realizacji. Omówienie w tekście.

Objaśnienia: b – oddziaływanie bezpośrednie, p – oddziaływanie pośrednie, w – oddziaływanie wtórne, c – oddziaływanie chwilowe, k – oddziaływanie krótkoterminowe, ś – oddziaływanie średnioterminowe, d – oddziaływanie długoterminowe, ts – trwały skutek

Poza potencjalnymi znaczącymi negatywnymi oddziaływaniami omówionymi w poprzednim rozdziale większość działań na etapie budowy nie będzie miała znaczącego przełożenia na jakość środowiska przyrodniczego i nie będą trwałe w czasie.

Podobnie jak to miało miejsce przy etapie budowy również podczas etapu eksploatacji instalacji i urządzeń może dojść do potencjalnych negatywnych oddziaływań na komponenty środowiska. Najważniejsze oddziaływania znaczące i potencjalne ich skutki omówiono w poprzednich podrozdziałach. Główną cechą tego etapu jest obecność oddziaływań o charakterze stałym i długoterminowym. Wiążą się one z wykorzystywaniem powierzchni terenu (np. likwidacja powierzchni biologicznie czynnej) jak i również z funkcjonowaniem na nich konkretnych działań (np. funkcjonowanie napowietrznej linii elektroenergetycznej wraz z podporami). Ogólny zarys potencjalnych oddziaływań na tym etapie przedstawia tabela nr 7. Co istotne, wiele z przytoczonych tu oddziaływań będzie odwracalna w przyszłości.

KOMPONENTY		Powietrze atmosferyczne	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody podziemne i powierzchniowe	Klimat lokalny	Fauna	Flora	Krajobraz	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000
SKUTKI REALIZACJI USTALEŃ PLANU OGÓLNEGO											
ETAP EKSPLOATACJI	Wzrost emisji hałasu i wibracji	-	-	-	-	b, c, d	-	-	-	b, c, d	-
	Przekształcenie krajobrazu	-	-	-	-	-	-	b, st	b, st	b, st	-
	Zakłócenia bytowania zwierząt	-	-	-	-	p, d	p, d	-	-	-	-
	Likwidacja powierzchni biologicznie czynnej	p, d	b, st	p, d, st	w, st	w, d	b, d	b, st	b, d	b, d	-
	Funkcjonowanie napowietrznej linii elektroenergetycznej wraz z podporami	-	b, st	-	p, d	b, d	b, d	b, d	b, d	b, d	-

Tabela 7. Potencjalne skutki realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego na etapie eksploatacji.

Omówienie w tekście.

Objaśnienia: b – oddziaływanie bezpośrednie, p – oddziaływanie pośrednie, w – oddziaływanie wtórne, c – oddziaływanie chwilowe, k – oddziaływanie krótkoterminowe, ś – oddziaływanie średnioterminowe, d – oddziaływanie długoterminowe, st – oddziaływanie stałe

V.13. Oddziaływanie skumulowane i znaczące

Do oddziaływań skumulowanych wynikających z działań wskutek realizacji ustaleń zawartych w projekcie planu ogólnego, w zakresie emisji hałasu i wibracji, może dochodzić przede wszystkim w strefach nakładania się uciążliwości pochodzących z:

- terenów tras komunikacyjnych z innymi obecnymi lub planowanymi inwestycjami na sąsiednich obszarach,
- terenów obszarów górniczych,
- terenów zabudowy mieszkaniowej, związanej z rozbudową istniejących miejscowości,
- terenów zabudowy produkcyjno-magazynowej i usługowej.

Z uwagi jednak na charakter i stan faktyczny zagospodarowania przestrzennego gminy Przytoczna, nie przewiduje się znaczących tego typu oddziaływań powstałych w wyniku uchwalenia przedmiotowego planu ogólnego. Wynika to z następujących faktów:

- znaczna część terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, jak również nowe tereny zabudowy produkcyjno-magazynowej i usługowej jest już albo zabudowana, albo jest zabudowywana – zgodnie z uchwalonymi i obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, a przewidziane pod zabudowę uzupełniającą miejsca są relatywnie nieliczne i o małej powierzchni,

- parametry zabudowy i zagospodarowania terenu, określone zarówno w projekcie planu ogólnego, jak i w obowiązujących miejscowych planach, uniemożliwiają nadmierną (tj. zbyt gęstą) zabudowę, dzięki czemu będzie możliwe przewietrzenie terenu, łagodzące skutki nadmiernej immisji zanieczyszczeń atmosferycznych.

Ponadto, zagęszczenie zabudowy spowoduje wzrost zużycia wody i energii, a także wzrost powstawania odpadów a także ścieków. Nowa zabudowa będzie musiała uwzględniać nie tylko zapisy ocenianego planu ogólnego, ale także miejscowych planów. Oceniany dokument propaguje korzystne rozwiązania w zakresie przeciwdziałania potencjalnym efektom skumulowanym powstania nowej zabudowy – czy to mieszkaniowej, czy usługowej. Nie znaczy to jednak, że tego typu wpływy można wykluczyć w 100%. Oddziaływania takie mogą być w przyszłości związane z istniejącymi, ale przede wszystkim planowanymi obiektami przemysłowo-usługowymi, obiektami infrastruktury technicznej, a także budową i modernizacją dróg w bliższej lub dalszej odległości od istniejących obiektów. Nie mniej jednak funkcjonowanie i związane z nimi skutki dla większości ww. obiektów będzie ograniczone w przestrzeni. W związku z tym potencjalne znaczące oddziaływania będą miały charakter lokalny i nie będą miały większego znaczenia dla funkcjonowania omawianego obszaru.

Z punktu widzenia potencjalnego oddziaływania realizacji projektu planu ogólnego na tereny zlokalizowane przy granicy gminy ocenia się, że z uwagi na bardzo wysoki odsetek terenów stref otwartych (SO) – a więc terenów o niskim przewidzianym zagospodarowaniu i praktycznie wolnym od nowej zabudowy i realizacji przedsięwzięć mogących potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko, ocenia się, że wpływ ustaleń projektu planu będzie niewielki korzystny. Pozostawienie wolnych przestrzeni w strefach otwartych pozwoli dobrze przewietrzyć tereny znajdujące się w sąsiednich gminach, co będzie korzystnym skutkiem takiego zagospodarowania terenu gminy Przytoczna. Pojedyncze tereny przewidziane bod zabudowę) mieszkaniową (północno-wschodnia część gminy) jest już zagospodarowana – ustalenia planu ogólnego nie wprowadza tu nowej zabudowy.

Generalnie, obszary uzupełnień zabudowy zlokalizowane są z dala od granic gminy – ich oddziaływanie na tereny gmin sąsiednich będzie bez znaczenia.

V.14. Zasięg przestrzenny oddziaływań oraz odwracalność zjawisk

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego może wpłynąć w zróżnicowany sposób na poszczególne komponenty środowiska: powierzchnię ziemi, glebę, wody powierzchniowe i podziemne, klimat lokalny, faunę i florę oraz na ich wzajemne powiązania, na ekosystemy i krajobraz. Zróżnicowanie skutków realizacji ustaleń analizowanego dokumentu można podzielić w zależności od:

- odwracalności zjawisk: odwracalne (O) lub nieodwracalne (NO);
- zasięgu przestrzennego oddziaływania: regionalne (R), ponadlokalne (PL) lub lokalne (L).

Zestawienie dotyczące zasięgu oddziaływań i ich ocenę przedstawiono w tabeli nr 8. Jednocześnie należy podkreślić, że prognozowane oddziaływania mają charakter ogólny i same w sobie nie mogą *de facto* wskazywać na ilościowe przedstawienie samych oddziaływań. Tym samym nie dają pełnego obrazu rzeczywistych ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko, a także dokładnej ich skali.

TERENY ZAINWESTOWANIA					
Lp.	Poszczególne komponenty środowiska		Odwracalność zjawisk	Zasięg przestrzenny oddziaływania	Rodzaj oddziaływania
1	Powierzchnia ziemi i elektw	Degradacja powierzchni glebowej	NO	L	Negatywne
2		Intensyfikacja procesów erozyjnych na powierzchniach odkrytych	O	L	Negatywne
3		Przekształcenia właściwości wilgotnościowych gleb	NO	L	Negatywne
4		Przekształcenie rzeźby terenu	O	L	Negatywne
5		Ograniczenie powierzchni biologicznie czynnej	O	L	Negatywne
8	Powietrze: pogorszenie stanu higieny atmosfery		O	L	Negatywne
9	Fauna i flora	Ograniczenie miejsc bytowania fauny	O	L	Negatywne
10		Częściowa degradacja istniejącej szaty roślinnej o przeciętnych walorach	NO	L	Obojętne
11		Zmiana warunków siedliskowych szaty roślinnej	NO	L	Negatywne
12	Krajobraz: funkcjonowanie napowietrznej linii elektroenergetycznej wraz z podporami		NO	L	Negatywne

Tabela 8. Zasięg przestrzenny oddziaływań oraz odwracalność zjawisk dla działań na terenie objętym projektem planu ogólnego

VI ANALIZA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM I KRAJOWYM ISTOTNYCH DLA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Podstawowymi dokumentami określającymi cele i zasady trwałego, stabilnego i trwałego rozwoju kraju dla osiągnięcia ładu społecznego, ekonomicznego, ekologicznego i przestrzennego, a ważnymi z punktu projektu planu ogólnego, są:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
- Polska 2025 - Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju;

a na szczeblu regionalnym:

- Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego.
- Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego do roku 2027.
- Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych.

Powyższe strategiczne dokumenty uwzględniają wytyczne dla globalnego trwałego rozwoju zawarte w ratyfikowanej przez Polskę Deklaracji z Rio oraz Agendzie 21 (czerwiec 1992 r.). Dokumenty te stanowią przełomowe, jeśli chodzi o międzynarodowe działania na rzecz trwałego rozwoju.

Innymi dokumentami rangi międzynarodowej o charakterze przestrzennym, stanowiącymi podstawę do formułowania celów ochrony środowiska we wcześniej wymienionych programach krajowych są m.in.:

- Konwencja Ramsarska o obszarach wodno-błotnych z 1971 r.,
- Konwencja Berneńska o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych z 1979 r.,
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Rio de Janeiro, 1992 r.,
- Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro, 1992 r.,
- Konwencja Bońska o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, 1979 r.,

- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Kioto, 1997 r. wraz z Protokołem.,
- Konwencja Paryska w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego, 1972 r.,
- Porozumienie o ochronie nietoperzy w Europie EUROBATS, 1991 r.,
- Europejska Konwencja Krajobrazowa, 2000 r.

Wśród najważniejszych celów koncepcji Polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w projekcie planu ogólnego i niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o:

- zachowaniu zgodności charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z cechami i walorami środowiska przyrodniczego (np. lokowanie zabudowy na terenach przyległych do istniejącego układu komunikacyjnego i innych obiektów tego typu, niedaleko zwartej zabudowy – unikanie rozpraszania zabudowy),
- zachowaniu zgodności poziomu i intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska oraz jego odporności na degradację (zapis o ograniczeniu zabudowy; wyznaczenie stref otwartych, praktycznie bez lokowania nowej zabudowy i zachowanie minimum 90% powierzchni biologicznie czynnych),
- zahamowanie rozpraszania zabudowy, zwłaszcza na tereny o wysokich walorach krajobrazowych,
- ochrona jako „dziedzictwa ludzkości” zanikających krajobrazów (mozaiki ekosystemów leśnych, łąkowych, polnych oraz związanych z osadnictwem), ukształtowanych w historycznym procesie harmonijnego współdziałania przyrody i człowieka.

Wśród najważniejszych celów koncepcji Polityki Energetycznej Polski do 2030 r. w projekcie planu ogólnego i niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o:

- rozbudowie sieci dystrybucyjnej pozwalającej na rozwój energetyki rozproszonej wykorzystującej lokalne źródła energii – poprzez wskazanie w wyznaczonych strefach terenów infrastruktury technicznej
- wzroście wykorzystania odnawialnych źródeł energii w bilansie energii finalnej do 20% w roku 2030
- ograniczeniu emisji SO₂ do poziomu ustalonego w Traktacie Akcesyjnym
- ograniczeniu emisji NO_x poczynając od 2016 roku zgodnie ze zobowiązaniami przyjętymi przy akcesji do Unii Europejskiej
- zmianie struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych oraz źródeł skojarzonych i rozproszonych.

Wśród najważniejszych celów koncepcji Polityki Klimatycznej Polski w projekcie planu ogólnego i niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o:

- realizacji zadań wynikających z Traktatu Akcesyjnego,
- redukcji emisji gazów cieplarnianych poprzez działania w zakresie energetyki,
- realizacji postanowień organów Konwencji klimatycznej i Protokołu z Kioto dot. Krajów wymienionych w Załączniku I do Konwencji.

Wśród najważniejszych celów długookresowej strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju w projekcie planu ogólnego i niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o:

- uwzględnieniu elementów ochrony środowiska, ochrony różnorodności biologicznej,
- przestrzeganiu prawa ekologicznego krajowego i międzynarodowego przez wszystkie podmioty,
- zapewnieniu równego dostępu do środowiska i jego zasobów,
- zapewnieniu swobodnego transferu technologicznego i inwestycji proekologicznych.

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego koncentrują się na wzmocnieniu konkurencyjności i innowacyjności regionu, poprawie jakości życia mieszkańców oraz zrównoważonym rozwoju w oparciu o inteligentne specjalizacje i współpracę transgraniczną. Projekt planu ogólnego realizuje tę strategię poprzez poprawę jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Głównym celem planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego jest określenie modelu rozwoju przestrzennego, celów polityki przestrzennej, kierunków zagospodarowania oraz rozmieszczenia celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym. Plan ten ma na celu zrównoważony rozwój województwa, uwzględniając m.in. rozwój obszarów wiejskich, poprawę komunikacji, rozwój infrastruktury technicznej i przeciwdziałanie zagrożeniom. Zapisy projektu planu ogólnego zapewniają osiągnięcie tego celu m. in. poprzez: (1) Poprawę stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi (np. ochrona obszarów objętych formami ochrony przyrody poprzez niemal całkowite włączenie ich do stref otwartych (SO)); (2) Wzrost spójności komunikacyjnej oraz powiązań z otoczeniem (lokowanie terenów zabudowy mieszkaniowej, w tym OUZ, w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych); (3) Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych – w ramach wyznaczonych stref.

Główne cele Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego to poprawa stanu środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu, rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, poprawa gospodarki odpadami, zapobieganie powodziom i suszom, zwiększenie retencji wody oraz ochrona bioróżnorodności. Oceniany plan ogólny realizuje powyższe działania np. poprzez przeciwdziałanie zmianom klimatu (ograniczenie powierzchni zabudowy, pozostawione powierzchnie przepuszczalne), ochronę różnorodności biologicznej.

Wśród najważniejszych celów Konwencji Ramsarskiej w projekcie planu ogólnego i w niniejszej prognozie uwzględniono m.in. zapisy o ochronie cieków płynących (poprzez prawidłową gospodarkę wodno-ściekową i zachowanie najcenniejszych przyrodniczo terenów podmokłych). Spośród najważniejszych celów Konwencji Berneńskiej uwzględniono m.in. zapisy o zachowaniu europejskich gatunków dzikich zwierząt i roślin oraz ich siedlisk. Podobnie, inwestycyjne zagospodarowanie jedynie w wyznaczonych strefach i pozostawienie obszarów cennych przyrodniczo wraz z wszelkimi zasobami (zwierzętami, roślinami) respektuje fundamentalne założenia Konwencji o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro oraz Konwencji Bońskiej o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, a także zapisy Porozumienia o ochronie nietoperzy w Europie EUROBATS. Również cel Konwencji Paryskiej, tj. pobudzenie aktywności narodów do ochrony ich własnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego, znajduje odzwierciedlenie w zapisach projektu planu ogólnego. Są to m.in. zapisy o ochronie dziedzictwa kulturowego (np. stanowisk archeologicznych).

Ochrona krajobrazu na terenie objętym planem ogólnym spełnia także założenia Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. Uwzględniono m. in. zapisy o: prawnym uznaniu krajobrazów za podstawowy składnik otoczenia człowieka, dziedzictwo kulturalne i naturalne oraz fundament tożsamości mieszkańców; ustanowieniu procedur uczestnictwa społeczeństwa oraz władz lokalnych i regionalnych w opracowywaniu i wdrażaniu polityki krajobrazowej; uwzględnieniu krajobrazu w polityce planowania przestrzennego, kulturalnej, środowiskowej, rolnej, społecznej i gospodarczej. Projekt planu ogólnego gminy Przytoczna w pełni uwzględnia obowiązujący Audyt krajobrazowy województwa lubuskiego.

VII ZGODNOŚĆ ZAPISÓW PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO Z PRZEPISAMI PRAWA DOTYCZĄCYMI OCHRONY ŚRODOWISKA

W wyniku analizy projektu planu ogólnego i porównaniu go z obowiązującymi w Polsce regulacjami prawnymi, uznano, że projekt planu ogólnego, dla którego sporządzona została niniejsza Prognoza zapewnia w pełni warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i ochrony krajobrazu oraz propaguje racjonalną gospodarkę zasobami środowiska oraz ochronę warunków klimatycznych.

Analizowany dokument uwzględnia wymienione w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*, główne cele ochrony przyrody, do których należą m.in.: utrzymanie procesów ekologicznych i ich stabilności, zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych.

Projekt planu ogólnego zawiera postulaty oraz nakazy dotyczące ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. W związku z powyższym zgodne jest z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne*.

Lokując strefy zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej z daleka od źródeł pola elektroenergetycznego i chroniąc w ten sposób mieszkańców gminy przed szkodliwym promieniowaniem elektromagnetycznym, projekt planu ogólnego wykazuje również zgodność z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*.

Również w zakresie ochrony przed hałasem ustalenia projektu planu ogólnego gwarantują zabezpieczenie przed przekraczaniem norm emisji hałasu, zawartych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 112).

Zapisy projektu planu ogólnego chronią również stanowiska archeologiczne znajdujące się na obszarze objętym opracowaniem uwzględniając zapisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2024, poz. 1292 ze zm.).

Spełniając powyższe warunki, projekt planu ogólnego zgodny jest z przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska oraz dziedzictwa kulturowego.

VIII ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. c ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, prognoza oddziaływania na środowisko określa, analizuje i ocenia istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*. Teren opracowania cechuje się zmienionym charakterem siedlisk przyrodniczych. W wyniku wielokierunkowej antropopresji przekształceniu uległy wszystkie elementy środowiska naturalnego. W szczególności zmieniona została szata roślinna i fauna wskutek przekształcenia terenów leśnych – najpierw w grunty rolne, a później w tereny zurbanizowane. Nie mniej, realizacja postanowień projektu planu ogólnego niesie ze sobą pewne ryzyko nieznacznego pogłębienia istniejących problemów ochrony środowiska przyrodniczego – *sensu lato* – a także powstania nowych dlań zagrożeń. Do istniejących problemów na terenie objętym opracowaniem oraz na terenach sąsiednich należą przede wszystkim:

- (1) presja przestrzeni (oddziaływanie na krajobraz, wzrost powierzchni nieprzepuszczalnych i słabo przepuszczalnych; zakłócenia w migracji niektórych zwierząt);
- (2) wzrost emisji zanieczyszczeń (emisje z systemów grzewczych, wzrost produkcji odpadów);
- (3) wzrost emisji hałasu (związanego z bytowaniem ogólnym ludzi oraz pojazdami mechanicznymi i innymi urządzeniami/maszynami);
- (4) wzrost zużycia wody, materii i energii;
- (5) wzrost ryzyka wystąpienia awarii (np. zagrażających bezpośrednio i pośrednio np. środowisku gruntowo-wodnemu).

Jednocześnie należy podkreślić, że choć poprzez wzrost zabudowy oczywisty jest fakt wzrostu emisji zanieczyszczeń, to jednak dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technologicznym i technicznym substancje niepożądane dla środowiska są ujmowane (np. poprzez sieć kanalizacji czy odpowiednią gospodarkę odpadami) i ich zagrożenie względem otaczającego środowiska przyrodniczego jest, przynajmniej po części, neutralizowane/ograniczane.

Powyższe problemy ochrony środowiska, z uwagi na znaczny postęp prac w rzeczywistości względem projektowanych rozwiązań w planie ogólnym (obecnie: wysoki udział już istniejących zabudowań) będą miały najprawdopodobniej podobny charakter i z jednej strony się pogłębiać, z drugiej zaś, dzięki zapisom w projekcie planu ogólnego – będą skutecznie ograniczane/neutralizowane.

Ważnym zagrożeniem będzie także wzrost zużycia energii i produkcji odpadów, cechujące nowoczesne, bogacące się społeczeństwa. Te specyficzne zagrożenia będą silniej oddziaływały w miejscach wytwarzania energii oraz składowania i przeróbki odpadów. Z drugiej strony sposób produkcji energii oraz dobór paliw przy modernizowanych i nowych sieciach przesyłowych znacząco ograniczał będzie negatywne oddziaływanie na środowisko (spadek emisji CO₂, mniejsze straty energii). Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz postępujący recykling odpadów także nieco ograniczy negatywne skutki wzrostu produkcji odpadów.

Istotne dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego są niezakłócone powiązania pomiędzy wszystkimi elementami ekosystemów. W związku z tym, należy zwrócić uwagę na postępujące ograniczenie migracji zwierząt dzikich w wyniku tworzenia nowej zabudowy. Należy jednak podkreślić, że wiele obecnie występujących gatunków zwierząt na obszarze przeznaczonym do zagospodarowania – np. zabudowy to gatunki silnie synantropijne.

Tym samym dalsza antropopresja w tym rejonie, teoretycznie nie powinna znacząco wpłynąć na lokalne populacje. Także jeśli chodzi o roślinność to dziś na „terenach inwestycyjnych” dominują zbiorowiska ruderalne (głównie) i segetalne, których wartość przyrodnicza jest ograniczona, a nowopowstałe warunki siedliskowe są dla nich dość korzystne. Obszary cenne przyrodniczo zaś poprzez włączenie ich do stref otwartych będą skutecznie izolowane i chronione przed nadmierną antropopresją.

IX ROZWIĄZANIA ELIMINUJĄCE LUB OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

W projekcie planu ogólnego określono szereg zasad dotyczących bezpośrednio i pośrednio środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego, których zastosowanie powinno zapewnić ochronę środowiska przyrodniczego. Zawierają je odpowiednie zapisy chroniące środowisko gruntowo-wodne przed niekontrolowanym deponowaniem ścieków. Nie bez znaczenia jest pozostawienie terenów biologicznie czynnych na wysokim poziomie. Brak wprowadzenia nowych

dominant w możliwie maksymalny sposób ogranicza oddziaływanie przestrzenne na krajobraz gminy. Powyższe rozwiązania powinny skutecznie chronić środowisko przyrodnicze przed potencjalnymi negatywnymi oddziaływaniami wynikającymi z realizacji zapisów projektu planu ogólnego.

Niezależnie od powyższego, poza ustaleniami prawa miejscowego (które nie reguluje wielu szczegółowych kwestii), np. w pozwoleniu na budowę można zawrzeć dodatkowe, precyzyjne zapisy chroniące, minimalizujące, łagodzące bądź kompensujące ewentualne negatywne oddziaływania realizacji konkretnych projektów na środowisko przyrodnicze. Do podstawowych ogólnych działań ograniczających zaliczyć można: (1) ograniczenie zajęcia terenu; (2) stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych (np. nasadzeń roślinności nieznacznie chroniących przed hałasem i zanieczyszczeniami atmosferycznymi itp.); (3) prawidłowe zabezpieczenie sprzętu i placu budowy; (4) dostosowanie terminu prac do cyklu wegetacyjnego roślin i terminów rozrodu zwierząt.

Podczas realizacji inwestycji, celem ograniczenia potencjalnego negatywnego oddziaływania na komfort życia i zdrowie ludzi, poza wytycznymi wynikającymi wprost z prawa miejscowego, zaleca się szczególne zwrócenie uwagi na:

- prowadzenie prac w terenie pod nadzorem przyrodniczym (najlepiej by prace były nadzorowane przez specjalistów z dziedziny ornitologii, herpetologii oraz botaniki),
- utworzenie miejsc dogodnych do bytowania chronionych gatunków ptaków (np. powieszenie budek lęgowych, utworzenie platform pod budowę gniazda),
- stosowanie ekranów akustycznych np. „ścian zieleni”, wałów ochronnych wszędzie tam, gdzie jest to potrzebne,
- dostosowanie lokalizacji inwestycji do powierzchni terenu; postulowanie tam, gdzie to możliwe by potencjalne źródła emisji hałasu w sposób optymalny wykorzystywały naturalną rzeźbę i pokrycie terenu celem obniżenia rozchodzenia się fal dźwiękowych i drgań,
- szerokie stosowanie zieleni nasadzeniowej wszędzie tam, gdzie jest to możliwe i uzasadnione. Tereny zieleni są stosunkowo tanim sposobem na poprawę komfortu akustycznego i obniżenie poziomu zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Zieleń stanowi rodzaj filtru, który przy każdym opadzie atmosferycznym ulega samooczyszczeniu. Hamując prędkość wiatru, zieleń powoduje opadanie cięższych od powietrza cząstek pyłu na liście i ziemię, zmniejszając ich wchłanianie przez układ oddechowy. Zawartość szkodliwych gazów w powietrzu nad dużymi parkami jest 2-3 razy mniejsza niż nad terenami ściśle zabudowanymi²⁵. Dlatego powinny być szeroko propagowane, również ze względów ekonomicznych. Ponadto poprawia ona estetykę krajobrazu, przez co podnosi się komfort życia ludzi bytujących w ich otoczeniu. Dobór gatunków roślin powinien uwzględniać, poza techniczno-ekonomicznymi aspektami, ich szczególne właściwości biologiczne. Preferowane powinny być gatunki wytwarzające znaczne ilości substancji antybiotycznych, tzw. fitoncydów. Można zaliczyć do nich m.in. berberys, bez czarny, brzoza, cis, czeremcha, głóg, jałowiec, sosna, świerk i inne. Ponadto, skupiny zieleni powodują jonizację powietrza. Powinno się stosować te gatunki, które wpływają korzystnie na zdrowie człowieka. Są to m.in.: brzoza, lipa, sosna, świerk. Unikać należy gatunków jonizujących

²⁵ za: Łukasiewicz A., Łukasiewicz Sz. 2009. „Rola i kształtowanie zieleni miejskiej”. Wydawnictwo naukowe UAM. Poznań.

dotąd powietrze, co niekorzystnie wpływa na ogólny stan psychiczny ludzi (dęby, klony, robinie, topole)²⁶;

- zaleca się szerokie stosowanie żywopłotów wzdłuż tras komunikacyjnych. Żywopłoty charakteryzują się wysokim pochłanianiem substancji szkodliwych z powietrza. Oprócz tego skutecznie zatrzymują hałas i osłabiają siłę wiatru powodującego erozję gleby²⁷. Ponadto zajmują stosunkowo małe powierzchnie,
- przestrzeganie zasad BHP.

W przypadku zaistnienia niebezpieczeństwa nieodwracalnego zniszczenia cennych komponentów przyrody, które z niezależnych od metod badawczych i stanu aktualnej wiedzy wystąpiłyby w późniejszym okresie, konieczne byłoby podjęcie działań kompensujących. Ogólnie do najczęstszych działań tego typu należą: (1) odtwarzanie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych; (2) sztuczne zasilanie osłabionych populacji; (3) tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i innych tras migracji zwierząt.

X PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Wójt Gminy Przytoczna jest zobowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko. Monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko może polegać np. na analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska (powietrza, wód, gleb i in.) w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska, w ramach monitoringu środowiska prowadzonego w oparciu o wydane decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć zlokalizowanych na obszarze gminy, w ramach indywidualnych zamówień, na kontroli i ocenie zgodności wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną z ustaleniami przyjętego planu.

Co najmniej raz w czasie kadencji, Wójt Gminy Przytoczna dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń planu ogólnego i przedstawia ich wyniki Radzie Gminy. Rada podejmuje uchwałę w sprawie aktualności planu ogólnego i planów miejscowych, a w przypadku uznania ich za nieaktualne lub niezgodne z obowiązującymi przepisami w całości lub w części, podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia ich zmiany.

Ocena aktualności planu ogólnego i miejscowych planów powinna być przeprowadzana przede wszystkim w kontekście rozwoju przestrzennego gminy Przytoczna oraz czy miała miejsce realizacja infrastruktury transportowej i technicznej w sposób zintegrowany, czy nawet wyprzedzający lokalizację zabudowy. Pozwoli to na opracowania harmonogramu sporządzania i realizacji kolejnych planów zagospodarowania przestrzennego, bilansowania zapotrzebowania m.in. na wodę, gaz, kanalizację sanitarną oraz przygotowanie odpowiednio wyposażonych terenów.

Ponadto, Wójt Gminy Przytoczna jest zobowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko. Monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko może

²⁶ tamże

²⁷ za: Mynett Maciej. 2008. „Żywopłoty. Zakładanie i pielęgnacja”. Multico Oficyna Wydawnicza. Warszawa.

polegać np. na analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska (powietrza, wód, gleb i in.) w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska²⁸, w ramach monitoringu środowiska prowadzonego w oparciu o wydane decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć zlokalizowanych na obszarze gminy lub, w ramach indywidualnych zamówień, na kontroli i ocenie zgodności wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną z ustaleniami przyjętego planu. Monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego projektu planu ogólnego w zakresie oddziaływania na środowisko może polegać np. na ocenie i analizie stanu środowiska przyrodniczego: zarówno środowiska jako całości, jak i poszczególnych jego komponentów (jak np. powietrze, wody, gleby, elementy biotyczne). Dane do oceny i analizy jakości środowiska przyrodniczego mogą stanowić wyniki pomiarów i analiz pozyskiwanych w ramach państwowego monitoringu środowiska (głównie przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska). Informacje te mogą pochodzić także z badań zleconych przez gminę w ramach indywidualnych zamówień (o ile miasto dysponuje na taki cel środkami finansowymi).

Ponadto, zaleca się kontrolę wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną. Kontrola(-e) taka(-kie) powinna(-e) dotyczyć przede wszystkim porównania zgodności przewidzianych w projektach technicznych i analizach finansowych (kosztorysach) rozwiązań z rzeczywiście zrealizowanymi urządzeniami, instalacjami. Ponadto kontrola powinna także dotyczyć *stricte* stanu technicznego wspomnianych urządzeń i instalacji. Zakres i częstotliwość kontroli powinna być dopasowana do wybranych rozwiązań technologicznych i technicznych. Natomiast sama kontrola środowiska przyrodniczego w oparciu o państwowy monitoring środowiska powinna odbywać się możliwie często, w miarę aktualizacji badań i pomiarów poszczególnych komponentów (czyli dla większości z nich raz w roku, po opublikowaniu raportu GIOŚ za dany rok badawczy).

XI ANALIZA I OCENA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Autor prognozy wyszedł z założenia, że analizie rozwiązań alternatywnych poddano przede wszystkim te aspekty, które w sposób znaczący mogą wpłynąć na dalszy rozwój gminy Przytoczna. Ewentualne kolizje projektowanego zagospodarowania ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym w większości przypadków będą lokalne i nieistotne dla funkcjonowania i stanu środowiska rozpatrywanego w skali gminy oraz obszarów przyległych.

Analiza ocenianego projektu planu ogólnego wykazała, że proponowane do realizacji rozwiązania planistyczne są dobrze przemyślane zarówno pod kątem zachowania ładu przestrzennego, jak również mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko (zarówno na zachowanie go w dobrym stanie, jak również zabezpieczeniu przed potencjalną degradacją). Biorąc pod uwagę użyteczność działań odnoszącą się do uwarunkowań strategicznych, ekonomicznych, środowiskowych oraz stopnia zaawansowania już rozpoczętych działań o znaczeniu priorytetowym (np. wykonanie sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, rozbudowa infrastruktury drogowej, modernizacja i rozbudowa systemu grzewczego, termomodernizacje) planowane działania mają charakter optymalny dla realizacji ustalonej wizji rozwoju gminy – zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

²⁸ ocena stanu poszczególnych komponentów musi odnosić się do obszaru objętego planem ogólnym.

Znaczna część planowanych inwestycji wymaga indywidualnego potraktowania i jeżeli jest to uzasadnione przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. W tym przypadku wszelkie oddziaływania i środki zaradcze, w tym alternatywne rozwiązania, będą szczegółowo przeanalizowane pod kątem konkretnej inwestycji.

Przyjęty w projekcie planu ogólnego podział na strefy planistyczne, zasięg tychże stref, a także wyznaczone profile podstawowe i dodatkowe w tych strefach w pełni uwzględniają uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe obszaru gminy. Ewentualne kolizje projektowanego zagospodarowania ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym w większości przypadków będą lokalne i nieistotne dla funkcjonowania i stanu środowiska rozpatrywanego w skali gminy oraz obszarów przyległych. Bardzo korzystny jest fakt, że zgodnie z projektem planu ogólnego potencjalnie najbardziej negatywnie oddziałujące inwestycje mogą być zlokalizowane jedynie poza najcenniejszymi przyrodniczo i krajobrazowo obszarami. Ocenia się, że alternatywne względem przedstawionych w projekcie planu ogólnego warianty lokalizacyjne np. terenów produkcyjnych czy elektrowni fotowoltaicznych byłyby niekorzystne dla środowiska przyrodniczego.

Należy pamiętać, że formy ochrony przyrody na terenie gminy zajmują ok. 25% jej powierzchni. Istnieją jednak projektowane inwestycje, dla których przeprowadzone osobne oceny oddziaływań na środowisko mogą wskazać ich negatywne oddziaływania na przyrodę. Należy wówczas szukać rozwiązań alternatywnych, godzących interes publiczny wynikający z rozwoju gospodarczego gminy z ochroną środowiska przyrodniczego. Należy przy tym pamiętać, że takie szczegółowe analizy nie są domeną planu ogólnego – na poziomie ogólności ocenianego dokumentu nie dostrzega się wprost źle wytycznych stref czy ustaleń w nich zaproponowanych – w kontekście możliwości np. lokowania instalacji *sensu lato*.

Z uwagi na rzeczywisty stan zagospodarowania przestrzennego omawianego terenu w wyznaczonych w planie ogólnym strefach przeznaczonych pod zabudowę (tj. w znacznej mierze obszarów już przekształconych i zabudowanych), ocenia się, że rozwiązanie alternatywne dla zaproponowanych w ocenianym dokumencie rozwiązań przeznaczenia poszczególnych terenów w innej lokalizacji jest dość mało korzystnym rozwiązaniem. Autor niniejszego opracowania wychodzi bowiem z założenia, że lepiej jest w sposób zorganizowany i w zgodzie z prawem kontynuować zagospodarowanie terenów w sposób już zaczęty i przewidziany w dotychczasowym Studium uwarunkowań, aniżeli zakazywać np. zabudowy w tym rejonie i tym samym „przenosić” potencjalne problemy związane z nowym zainwestowaniem w inne obszary gminy. Poza tym, zgodnie z projektem planu ogólnego niedopuszczalne jest wyznaczenie nowych stref planistycznych SW, SJ i SZ na obszarach poza obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, na których określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej oraz poza obszarami uzupełnienia zabudowy w ramach istniejącej zabudowy. Tak skonstruowany projekt planu ogólnego porządkuje i ogranicza zainwestowanie do maksymalnych możliwości i potrzeb rozwojowych gminy Przytoczna – w zasadzie brak jest również dobrego alternatywnego rozwiązania dla zaproponowanych w ocenianym dokumencie rozwiązań.

W ocenie autora prognozy, zaproponowane rozwiązania w projekcie planu ogólnego, są optymalne i umożliwią rozwój społeczno-gospodarczy, przy zachowaniu możliwości prawidłowego kształtowania środowiska.

XII STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM ORAZ WNIOSKI KOŃCOWE

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu planu ogólnego gminy Przytoczna wraz z załącznikiem graficznym (rysunkiem przedstawiającym opisywany teren). Oceniany dokument obejmuje swym zasięgiem obszar całej gminy Przytoczna.

Celem Prognozy jest: oszacowanie skutków realizacji postanowień projektu planu ogólnego na środowisko przyrodnicze, ocena ich prawidłowości, a także optymalizacji użytkowania zasobów przyrodniczych.

Plan ogólny jest aktem prawa miejscowego i stanowi podstawę do wydawania decyzji administracyjnych. Zobowiązuje on samorząd do kierowania się jego ustaleniami w polityce przestrzennej, nie tylko w zakresie zagospodarowania, ale także ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Dlatego niniejsza prognoza jest tak ważna.

Omawiany projekt planu ogólnego zawiera załącznik graficzny, czyli rysunek przedstawiający ustalenia tego dokumentu. Prognoza ocenia analizowany dokument w zakresie, którego ramy wyznaczają przepisy prawne. Samą ocenę można podzielić na kryteria formalne (zgodność z wymaganiami przepisów odrębnych) i kryteria merytoryczne (powszechnie znane prawa funkcjonowania środowiska przyrodniczego, wyniki badań naukowych itp.).

Pierwsza część prognozy (rozdział II) przedstawia położenie obszaru objętego projektem planu ogólnego w świetle podziału administracyjnego Polski oraz regionalizacji geograficznej. Dokonano tu także oceny stanu poszczególnych elementów składających się na świat fizyczny tego terenu. Opisano elementy przyrodnicze ożywione (szata roślinna, świat zwierzęcy), a także elementy nieożywione (klimat, rzeźbę terenu, stosunki wodne i in.). Okazało się, że na obszarze gminy występują cenne elementy przyrodnicze oraz zabytki. Ocena terenu gminy wykazała, że krajobraz jest ponadprzeciętny. Zieleni porastająca omawiany obszar jest zróżnicowana, a rzeźba terenu jest urozmaicona.

W tym samym rozdziale dokonano wyszczególnienia szczególnie ważnych i koniecznych do zachowania elementów przyrodniczych i kulturowych. Podano podstawę prawną, na podstawie której odbywa się ochrona tych elementów.

W kolejnej części niniejszej prognozy (rozdział III) przeanalizowano i oceniono jakość istniejących elementów przyrodniczych i kulturowych. Stwierdzono, że ogólna jakość środowiska jest dość dobra. W najlepszym stanie jest jakość powietrza, choć jest nieco zanieczyszczona. W nieco gorszym stanie są wody płynące. Wody podziemne są w dobrym stanie ilościowym i jakościowym. Zanieczyszczenia gleb są na niskim poziomie. Zniekształcona jest szata roślinna obszaru gminy. Jest to wynikiem zmiany sposobu gospodarowania terenem (w miejsce wyciętych niektórych lasów powstają obszary o innych funkcjach).

Klimat akustyczny na omawianym terenie jest na ogół korzystny. Brak tu obecnie dużych zakładów przemysłowych i innych obiektów będących źródłem dużego natężenia dźwięków. Jedynie przy najbardziej ruchliwych drogach stanowi lokalne zagrożenie dla jeżeli chodzi o hałas.

Następnie (rozdział IV) przedstawiono rozwiązania zaplanowane w projekcie planu ogólnego. W tym miejscu przedstawiono najważniejsze postanowienia co do tego, jak będzie wyglądał rozwój obszaru gminy. Wyznaczono tzw. Strefy planistyczne, czyli kawałki terenu z przeznaczeniem ogólnym do dalszego rozwoju i jakie konkretne zadania mogą być zrobione na tych obszarach.

W kolejnym rozdziale (rozdział V) oceniono, jak realizacja pomysłów zawartych w projekcie planu ogólnego będzie wpływała na środowisko przyrodnicze i ludzi. Oceny dokonano dla każdego elementu środowiska przyrodniczego z osobna (np. dla powietrza, wód, krajobrazu) oraz dla całości. Oceniono również oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi. W wyniku analizy uznano, że: nie przewiduje się znaczącego pogorszenia jakości powietrza i topoklimatu, dla obszarów wymagających komfortu akustycznego, znajdujących się poza omawianym terenie przewiduje się przekroczeń norm hałasu, nie przewiduje się znaczącego pogorszenia jakości i ilości wód powierzchniowych i podziemnych, w wyniku realizacji projektu planu ogólnego nie prognozuje się znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 oraz integralność całej sieci (te znajdują się daleko od omawianego terenu), nie przewiduje się przekroczeń norm natężenia pól elektromagnetycznych (na terenach, na których muszą być one zachowane) w związku z realizacją zapisów projektu planu ogólnego, ustalenia projektu planu właściwie chronią środowisko przyrodnicze.

Zestawiono też wady i zalety, które ujawniłyby się na obszarze gminy Przytoczna w przypadku nieuchwalenia projektu planu ogólnego. Ocenia się, że mając na uwadze także czynniki społeczno-gospodarcze, zdecydowanie więcej byłoby wad. Praktycznie zahamowana byłaby możliwość inwestowania i zabudowy (w tym zabudowy mieszkaniowej) na przeważającym obszarze gminy.

W rozdziale VI i VII dokonano oceny realizacji celów ochrony środowiska w projekcie planu ogólnego zawartych w przepisach prawnych oraz strategiach krajowych oraz międzynarodowych. Analiza wykazała, że oceniany projekt realizuje założenia kluczowe dla ochrony środowiska.

W rozdziale VIII przedstawiono istniejące problemy ochrony środowiska widoczne na obszarze opracowania. Oceniono pokrótce jak realizacja projektu planu ogólnego wpłynie na owe problemy, które mogą się ujawnić, a które zostać naprawione.

W rozdziale IX przedstawiono w ogólny sposób podstawowe działania, których realizacja ma chronić środowisko przyrodnicze i ludzi przed ewentualnymi negatywnymi skutkami ubocznymi powstałymi w wyniku wprowadzenia w życie zapisów projektu planu ogólnego. Są to bardzo istotne zapisy, które powinny być respektowane w wydawaniu decyzji administracyjnych.

W rozdziale X z kolei przedstawiono przykładowy sposób oceny realizacji zapisów projektu planu ogólnego wraz z zasadnością jego ewentualnej aktualizacji w przyszłości.

W rozdziale XI pokuszono się o analizę rozwiązań alternatywnych dla zagospodarowania omawianego terenu. Okazało się, że zakładany projekt jest optymalny i konkurencyjny dla innych, alternatywnych rozwiązań.

SPIS TABEL

Tabela 1. Wykaz obowiązujących koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, dla których organem koncesyjnym jest Marszałek Województwa Lubuskiego.	14
Tabela 2. Klasyfikacja za rok 2024 strefy lubuskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia.	32
Tabela 3. Klasyfikacja za rok 2024 strefy lubuskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin.	33
Tabela 4. Liczba poszczególnych kategorii stref planistycznych wyznaczonych w projekcie Planu Ogólnego Gminy Przytoczna.	45
Tabela 5. Potencjalne źródła zagrożeń wód podziemnych na terenie gminy Przytoczna.	54
Tabela 6. Potencjalne skutki realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego i kulturowego na etapie budowy nowych obiektów	68
Tabela 7. Potencjalne skutki realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego na etapie eksploatacji.	69
Tabela 8. Zasięg przestrzenny oddziaływań oraz odwracalność zjawisk dla działań na terenie objętym projektem planu ogólnego.	71

SPIS MAP I RYSUNKÓW

Mapa 1. Położenie obszaru objętego planem ogólnym.	7
Mapa 2. Położenie obszaru objętego opracowaniem ekofizjograficznym.	7
Mapa 3. Położenie obszaru objętego niniejszym opracowaniem na tle makroregionów i mezoregionów. ...	8
Mapa 4. Położenie gminy Przytoczna na tle korytarzy ekologicznych.	9
Mapa 5. Wydzielenia geologiczne na obszarze gminy Przytoczna oraz w jej najbliższej okolicy.	13
Mapa 6. Położenie złóż surowców (w tym złóż wybilansowanych), a także obszarów górniczych na obszarze gminy Przytoczna oraz w jej najbliższej okolicy.....	15
Mapa 7. Położenie zlewni jednolitych części wód rzecznych, a także jednolite części wód rzecznych znajdujące się na terenie gminy Przytoczna oraz w jej najbliższej okolicy.	17
Mapa 8. Obszary zagrożone podtopieniami oraz powodzią.	18
Mapa 9. Położenie gminy Przytoczna na tle jednolitych części wód podziemnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych.	19
Mapa 10. Mapa potencjalnej roślinności naturalnej na terenie gminy Przytoczna.....	21
Mapa 11. Rozmieszczenie krajobrazów wyznaczonych w Audycie krajobrazu województwa lubuskiego na terenie gminy Przytoczna.	25
Mapa 12. Formy ochrony przyrody na terenie objętym opracowaniem i w jego najbliższym otoczeniu.	27
Mapa 13. Napowietrzne linie elektroenergetyczne oraz telekomunikacyjne na terenie gminy Przytoczna i w jej najbliższym otoczeniu.	41
Mapa 14. Obszary uzupełnienia zabudowy określone w Planie Ogólnym Gminy Przytoczna.	48
Rysunek 1. Stosunki wysokościowe na obszarze gminy Przytoczna i najbliższej okolicy.	14
Rysunek 2. Ogólne rozmieszczenie kompleksów gleb ornich na terenie gminy Przytoczna.	20
Rysunek 3. Lokalizacja oddziałów leśnych zlokalizowanych na terenie gminy Przytoczna	22
Rysunek 4. Średni dobowy ruch roczny w 2020 r., na drogach znajdujących się w gminie Przytoczna oraz na terenach sąsiednich.	34

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że posiadam uprawnienia do sporządzania prognoz oddziaływania na środowisko (wykształcenie kierunkowe, ponad 5-letnie doświadczenie w sporządzaniu prognoz), zgodnie z wymogami art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081 z późn. zm.).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Bartosz Skrzypczak

PARUS PROJEKT
Bartosz Skrzypczak
ul. 233 Jaraczewo, ul. Golska nr 4
NIP-6172123944, tel. 886-128-764

